

Szigetbecsei Tóparti Óvoda

Pedagógiai Program

*A hagyomány nem a hamu őrzése, hanem a
láng továbbadása!"*

Tartalom

1. Bevezetés	3
1. 1. Óvodánk bemutatása	5
1. 2. Az óvoda jellemző adatai	6
1. 3. Az óvoda személyi feltételei	7
1. 4. Az óvoda tárgyi feltételei	7
2. Nevelési koncepció, felfogás	8
1. ábra.....	10
2. 1. A néphagyományőrző óvodai program célja, feladatai	12
2. 2. Gyermekkép, óvodakép.....	17
2. 3. Alapfeladatok	18
2. 3. 1. Az egészséges életmód alakítása	18
2. 3. 2. Egészséges életmódra nevelés.....	22
2. 3. 3. Az érzelmi, az erkölcsi, a közösségi nevelés	25
2. 3. 4. A szocializálódást segítő nevelés	26
2. 3. 5. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés	29
2. 3. 6. Anyanyelvi nevelés	31
3. Az óvodai élet tevékenységformái	33
3. 1. A néphagyományőrzés a nevelés folyamatában.....	33
3. 2. A játék	35
3. 3. Mozgás	40
3. 4. Az esztétikai neveléshez kapcsolódó tevékenységek	44
3. 4. 1. Irodalom: verselés, mesélés.....	45
3. 4. 2. Zene: ének, zene, énekes játék, gyermektánc	47
3. 4. 3. Vizuális tevékenységek: rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	51
3. 4. 4. A külső világ tevékeny megismerésére nevelés	54
3. 4. 5. Munka jellegű tevékenységek	58
3. 4. 6. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	60
4. Esélyegyenlőség, tehetséggondozás.....	61
4. 1. Logopédia, diszlexia prevenciós foglalkozások	62
4. 2. Sajátos nevelést igénylő gyermekek.....	63
5. A gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek	64
5. 1. Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége.....	66
6. A kapcsolatrendszerek szerepe az óvodában.....	66
7. Az óvodai élet megszervezése és dokumentumai	72
7. 1. Az óvodába lépés és óvodába járás feltételei	72
7. 2. Az óvodai csoportba sorolás elvei.....	74
7. 3. Javasolt napirend, heti rend.....	75
8. Német nemzetiségi nevelést folytató két tannyelvű óvodai részprogram	77
Deutsche Nationalität in Teilprogramm	85
9. A fejlődés jellemzői	93
9. 1. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	93
9. 2. Az iskolába lépés feltételei.....	94
10. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke.....	95
11. 1. Érvényességi rendelkezések	97
11. 2. Javasolt irodalom	98
11. 3. Felhasznált irodalom	99

1. Bevezetés

Jelen módosítás alapja a 2011.évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről és a 363/2012 (XII.17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján biztosított, hogy az óvodai nevelésben a különböző pedagógiai törekvések megjelenhetnek a helyi körülmények figyelembevételével. Ugyanakkor az is biztosított, hogy az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteiket és széleskörű módszertani szabadságukat érvényesítsék.

Óvodánk Pedagógiai Programjának (továbbiakban (PP) alapidokumentuma az Óvodai nevelés országos alapprogramja, valamint a néphagyományőrző óvodai program. (1998. Gödöllő: szerkesztette: Faust Dezsőné).

A PP az óvoda referencia-dokumentuma, igazi viszonyítási (tárgyalási) alap, melyhez a Fenntartó igazítja elvárásait, értékeléseit, s a jövőben a fejlesztési támogatásait. E program beindításának lehetnek plusz költségvetési hatásai /személyi, tárgyi, dologi vonatkozásban /.

Ez a szakmai programtájékoztató is, melyből az óvoda igénybevevője megtudhatja, milyen értékeket közvetít az óvoda, milyen a személyi, tárgyi feltétele, hogyan fejlesztjük a gyermekeket és milyen fejlettségi szintre, juttatjuk el az óvodásokat.

A néphagyományőrző óvodai program mellett azért döntöttünk, mert fontosnak tartjuk a magyar nép kulturális értékeinek átadását. A Program nevelés felfogásában a néphagyomány-ápolás tartalma beépül az óvodai nevelés teljes folyamatába, átszővi, és érzelmekre hatóan színesíti az óvodában folyó gyermeki tevékenységeket. amely az alkotó, harmonikus gyermeki személyiség kibontakoztatásának egyik hatékony forrása.

Programunk sajátossága, hogy az óvodai nevelést a néphagyomány ápolás érzelmre ható eszközrendszerével gazdagítja. Hat a gyermekekre, alakítja a családok szemléletmódját, egy emberléptékű kapcsolatrendszerben működik.

(Néphagyományőrző szemléletű óvodai nevelésről akkor beszélhetünk, ha a népi hagyományok ápolása az egész nevelési folyamatot áthatja, és ez a mindennapok gyakorlatában jelen van.)

Több éve folyamatosan fejlesztettük szakmai és gyakorlati tudásunkat a népi kultúra elemeit felkutatva és felhasználva.

1992-ben bevezettük a középső és nagycsoportban, majd szülői igények alapján 2004. szeptember 1-től a kiscsoportban is a német nemzetiségi nyelvvel való ismerkedést, amely az Alapító Okiratban is szerepel.

A nemzetiségi óvodai nevelés, ellátás a gyermek hároméves korától a tan-kötelezettség kezdetéig tartó, a teljes óvodai életet átívelő tevékenységeket és a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokat is magában foglaló óvodai nevelési tevékenység

Óvodánk célja, hogy a gyermekeket ráhangoljuk a német nemzetiségi nyelvre, megalapozzuk identitástudatukat. Szeretessük meg a gyermekekkel a nyelv sajátosságait, keltsük fel érdeklődésüket a nyelv iránt, és az óvodáskor végére beszédképességük fejlődjön, aktív- és passzív szókincsük gyarapodjon.

A német nemzetiségi program cél- és feladatrendszerét a helyi nemzetiségi szokások, hagyományok átadásával valósíthatjuk meg. Az anyanemzet kultúrájából merítünk dalokat, verseket, meséket, mondókákat és játékokat.

Kollektívánk azért választotta a néphagyományőrző programot, mert felismerte, hogy a nevelésben „íratlan” helye van elődeink szellemi, tárgyi kultúrájának, másrészt az óvodás

Pedagógiai Program

korú gyermeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, azokról pozitív élményeket szerezzen. Ez a szemléletmód határozza meg az óvodai nevelőmunka tervezését, szervezését.(mert felismertük a gyökerek éltető szükségletét, az átadás és újrateremtés felelősségteljes kötelességét úgy a magyar, mint a német vonatkozásában.)

A programkészítés során figyelembe vettük a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit is.

„A népek emlékezete a hagyomány.

A hagyomány egy nemzet válasza életkörülményeire, a nemzet igazi személyisége, mellyel időben önmagához és feladataihoz hű maradhat.”
/Németh László/

Schneckné Bukovszky Judit
intézményvezető

1. 1. Óvodánk bemutatása

Szigetbecsei Tóparti Óvoda

2321 Szigetbecse Petőfi S. u. 9.

Óvodánk a Csepel-sziget déli csücskében, egy 1470 lakosú községben van. Két épületben, 3 csoporttal működik. A gyermekek maximum felvehető létszáma 75 fő. A gyermekekkel a fenntartó által engedélyezett óvodapedagógus, nevelő – oktató munkát segítő foglalkozik. Természeti adottságaink nagyon kedvezőek, hiszen óvodánk udvara a Holt-Duna partjáig nyúlnak, épületeink felújítva, szépen karbantartva, csoportszobáink jól felszerelve teszik még otthonosabbá környezetünket. Udvarainkon megtalálhatók a füves, fás, bokros, homokos és betonos részek, gyümölcs- és díszfák, virágoskert. Csoportszobáinkat úgy alakítottuk ki, hogy minél több természetes anyagból készült játék, kellék, dekoráció vegye körül a gyermekeket. Ovi- galériáink segítségével kitágult a játszóterület, nagyobb lehetőségük van a gyermekeknek a kisebb csoportos játékokra. A Holt-ág közelségét kihasználjuk, sétáink, terepgyakorlataink során, a parton fellelhető, általunk felhasználható növényeket, terméseket gyűjtünk. (káka, sás, gyékény, nád, kosár- és szomorúfüz stb.). Nyári és őszi sétáink alkalmával szalmát, makkot, gesztenyét, csuhét, kukorica- és cirokszárát, és még nagyon sokféle anyagot gyűjtünk, amit barkácsolás keretében felhasználhatunk. 1992 óta kiemelt szerepet kap óvodánkban a népi hagyományörzés, és a természetes anyagok felhasználása, az egészséges életmódra nevelés.

Óvodás gyermekeink és szüleik értékelik ezeket a tevékenységeket, és partnereink a feladatok végrehajtásában, eszközök beszerzésében.

Sajnos van néhány csonka családban nevelkedő gyermek is, akik nagyon igénylik az egyéni törődést. A családi háttér, az otthoni események nyomot hagynak a gyermekekben, ezért a legfontosabb célunk az óvodai nevelésünk során, hogy minden gyermek jól, és biztonságban érezze magát. Nagy öröm számunkra, hogy Ráckevről is egyre több gyermeket hoznak a mi **"Tóparti Óvodánkba."**

Községünk védőszentje Szent Mihály, így az éves készülődésünk a Mihály-napi búcsúval kezdődik. Süteményeket sütünk, vásári portékákat készítünk és eljuttatjuk a búcsúi forgatagot. Gyümölcsfáink terméseit frissen szedve is fogyasztjuk, de a gyümölcsöt aszaljuk is, télen kukoricát pattogatunk. A karácsonyi készülődés első lépése az adventi kalács sütése, majd karácsonyi koszorút fonunk rafiából, amelyen minden gyermek szívbe rajzolt jele lóg, ezzel is jelezve az összetartozásunkat. Betlehemünket fűzfából, gyékényből és szalmából készítettük, s minden évben Betlehemes vagy pásztorjátékkal ünnepelünk. Karácsonyfáinkat szalmadísszal, mézeskaláccsal és pattogatott- kukorica- fűzérrel díszítjük. A gyermekek minden tevékenységben részt vesznek, koruknak megfelelő aktivitással. Télen előkerülnek a szövőkeretek, fűzfavesszőből csörgőt, dióból csengettyűt, disznóhólyagból hólyagzergőt, kukoricaszárból kórohegedűt készítünk. Lehetőség nyílik pókfonással bábozáshoz eszközök készítésére. Húsvét előtt búzát vetünk, húsvéti kalácsot sütünk, tojástartót fonunk gyékényből, rafiából, tojást berzselünk, írókázunk. Községünk jellegzetes népi hagyománya a tojásfutás, amelyen részt vesz a község apraja, nagyja. Anyák napi ajándékainkat batikolással, egyéb kézimunkákkal készítettünk. Évzáróinkon bemutattunk már lakodalmas-, vásározó-, és táncos népi gyermekjátékokat, melyekhez a kellékeket a szülőkkel közösen készítettük. Sokat kirándulunk és rendszeresen járunk a településünkön kialakított Tanösvényre

A NOP tanulmányozása után nevelőtestületünk úgy gondolta, hogy az eddigi tevékenységünk alapján tudunk azonosulni a program cél- és feladatrendszerével.

1. 2. Az óvoda jellemző adatai

Az óvoda hivatalos elnevezése:	Szigetbecsei Tóparti Óvoda
Az óvoda pontos címe:	2321 Szigetbecse Petőfi S. u. 9.
Telefon, Fax:	0624/415-384
Email:	topartiovi@gmail.com
Telephely:	2321. Szigetbecse, Petőfi S. u.23.
Telefon:	0624/789-236
Az óvodai csoportok száma:	3
Az alapító és fenntartó neve:	Szigetbecse Község Önkormányzat
Az alapító és fenntartó címe:	2321 Szigetbecse Petőfi S. u.34.
Munkáltatói jogkör gyakorlója:	Szigetbecsei Tóparti Óvoda vezetője
Címe:	Szigetbecsei Tóparti Óvoda 2321 Szigetbecse, Petőfi S. u. 9.
Az óvoda vezetője:	Schneckné Bukovszky Judit óvodapedagógus, pedagógus II.; szakvizsgázott pedagógus, közoktatási vezető
Az óvoda Alapító okiratának száma:	72/2013.(VI.3.)
Kelte:	2013. 06. 04.

1. 3. Az óvoda személyi feltételei

Személyi ellátottságunk:

Óvodánkban összesen 12 fő közalkalmazottból 7 fő óvodapedagógus, ebből 1 fő gyakornok.

Három dajkánk közül két fő szakképzett. Két konyhas dajka látja el a konyhai feladatokat. Kertész, karbantartó nincs, az óvoda alkalmazásában. ezeket a feladatokat az óvoda dolgozói, és az önkormányzat alkalmazásában álló gondnok és a felügyelete alá tartozó közhasznú munkások végzik.

Német nemzetiségi óvodai nevelést folytatunk óvodánkban, német nemzetiségi részprogramunk készítésekor figyelembe vettük a nemzetiség óvodai nevelésének irányelveit. Törekszünk arra, hogy a nemzetiségi törvény által előírt személyi feltételeknek is megfeleljünk (beiskolázás, továbbképzés.)

1. 4. Az óvoda tárgyi feltételei

Óvodánk vízparton fekszik, csendes, esztétikus zöldövezet veszi körül. Az épület nagyon régi, a felújítások szükség szerint megtörténtek. Nagyóvoda teljes tetőcseréje, külső vakolás, színezés, terasz térkövezése. A Kisóvodában sikerült egy szép, esztétikus foglalkoztató helyiséget kialakítani. Itt kapott helyet a logopédus és a fejlesztő pedagógus a sajátos nevelést igénylő gyermekekkel való foglalkozásra. Mindezek önkormányzati és pályázati finanszírozással valósultak meg. A régi betonkerítés helyett esztétikus faléces kerítést készítettek a szülők a Nagyóvodában. Sajnos a költségvetés egyre szűkebb lesz, de fenntartóink mindig mérlegelik fejlesztési igényeinket.

Csoportszobáink szépek, világosak, gyermekbefogadó képességük 25-23-18 fő. Minden kiszolgálóhelyiség rendelkezésünkre áll (öltözők, mosdók, raktárhelyiség, iroda, melegítőkonyha). A Kisóvoda vizesblokkjának bővítésére és felújítására 2004- ben került sor.

Óvodapedagógusaink egyéniségét tükrözik az esztétikus dekorációk, otthonosan berendezett csoportszobák.

Tárgyi ellátottságunk:

A pedagógiai munka minőségét legjobb tudásunk szerint tudjuk biztosítani.

A pedagógiai program megvalósításához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékét e program melléklete tartalmazza, az Eszköznorma előírása szerint.

Audio- és audiovizuális eszközeink elegendő számban és jó minőségben állnak rendelkezésünkre, még néhány zenei CD szükséges. Testnevelési - és sporteszközeinket, kézi szereinket folyamatosan gyarapítjuk, sok mindenre lenne még szükségünk.

Az óvoda mese- és szakkönyvtára kielégítő, amely azt bizonyítja, hogy óvodapedagógusaink keresik az újabb ötleteket, módszertani lehetőségeket, a gyermekek fejlesztésének új útjait. Diafilmeket szeretnénk még beszerezni, mert a régiékre tönkre mentek,

és a vetítés az élő mesével egyenértékű szerepet játszik a gyermekek irodalmi élménynyújtásában.

Játékeszközeinket a mindenkorai gyermekcsoport fejlettségéhez mérten igyekszünk összeállítani, de az Eszközjegyzékhez képest ezeket is fejleszteni szükséges.

"A hagyomány minden embernek visszaadja önmagát"

(Hamvai)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. számú mellékletében meghatározott, nevelési oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről szóló jegyzék alapján évente felülvizsgáljuk, hogy milyen bővítésekre, beszerzésekre van szükség, és ezt az éves költségvetés tervezésekor benyújtjuk a fenntartó felé.

2. Nevelési koncepció, felfogás

A nevelés igazi lényege az alapvető fontosságú kompetenciák átadása-átvétele, kódok és ellenkódok szakadatlan játéka, morális érvelés és meggyőzés kommunikatív alkotó folyamata.

A pedagógia hatékony módszere és eszköze lehet a hagyományörzés, a pedagógia hatékonyan szolgálhatja a régi kor kultúrájának közvetítését, hiszen a mai szokásokban is felfedezhetőek a hagyományok.

A néphagyományörző pedagógiai program elkötelezettséget vállal a magyar óvodai nevelés időtálló értékeiért és hagyományaiért.

Az emberi társadalmak mélyén működnek a közösség örökölt értékei, ezeket a társadalom hagyományként őrzi, történelmi-társadalmi tapasztalatai alapján folyamatosan szelektálja, aktualizálja, fejleszti és a nevelés útján továbbadja.

Szemléletmódunkat befolyásoló **egyetemes emberi értékek:**

Eszmei értékek	Erkölcsei és interperszonális magatartás értékek	Kulturális értékek
<ul style="list-style-type: none">• humanizmus• demokratizmus• igazság és kölcsönös szabadság védelme (legitimációs kompetencia)	<ul style="list-style-type: none">• egzisztenciális törvény• az „én” tisztelete• nyitottság, őszinteség, szeretet• udvariasság• a másság elfogadása (perszonális kompetencia)• a család, a haza tisztelete, szeretete (szociális kompetencia)• a testi és a lelki egészség védelme (defenzív kompetencia)	<ul style="list-style-type: none">• a kultúra iránti érzékenység• a hagyomány tisztelete• a természetes környezet védelme• az ember és a környezet harmóniája• a szellemi értékek védelme (noetikus kompetencia) <ul style="list-style-type: none">• az anyagi javak védelme (ökonómikus kompetencia)

A pedagógiai alkalmazás számára az eszményeket életkor-specifikus gyakorlati megközelítéssel kell kibontani: kognitív úton beláthatóvá és érzelmi szempontból elfogadhatóvá kell tenni

Meggyőződésünk, hogy az óvodás korú gyerekek joga van ahhoz, hogy a nemzetét eltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, és ez által hiteles, követendő mintákat kapjon. A gyermek családtagjaival, társaival olyan különbségekben, tartalmukban visszatérő élményeket él át, amelyek otthonához, szülőföldjéhez kötik, és ez által egy életre szóló útravalót kap.

Tudjuk, hogy a 3-7 éves kor érzelmileg és értelmileg fogékony időszak, kiemelkedően fontos az ÉN tudat alakulása szempontjából. A program az óvodáskorra egyedülállóan jellemző érzelmi fogékonyságra és sajátos aktivitásra alapoz. Olyan óvodai légkört teremtünk, amelyben a gyermekek képességeiknek, érdeklődésüknek, adottságaiknak, nemzeti hovatartozásuknak megfelelő nevelésben részesülnek, kognitív (megismerésre vonatkozó; a gondolkodáson alapuló), affektív (érzelmileg színezett, külső hatásokra fogékony) és empirikus (érzékszervein keresztül tapasztal) kompetenciákat fejlesztünk.

A gyermek játéka, ami örömet és boldogságérzetet ad, jól ötvözhető a **néphagyomány - ápolással, a természetszeretettel**. Mindez alkalmanként kiegészül a család aktív közreműködésével.

Mit nevezünk néphagyománynak?

" Azt a láthatatlan szervezőerőt, amely a legrégebbi időkben az emberiség megmaradásának egyik legfontosabb feltétele volt, amely kényszerítette eleinket egymás szájáról lesni a szót, egymás kezét figyelve megtanulni a mozdulatot, hagyománynak, idegen szóval tradíciónak nevezzük. "

(Kósa, Szemerkényi, 1975)

A program a hagyományápoló tevékenységek, szokásörző játékok kiválasztásánál és tervezésénél az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságait figyelembe veszi.

Koncepció:

Meggyőződésünk, hogy a kisgyermekkorban a cselekvéssel szerzett tapasztalatok, érzelem dús élmények hatnak a felnövekvő egyén cselekedeteire. Ismeretei bővülésével később érti meg, dolgozza fel, amit kapott, és közben van hová visszakapcsolnia azokat. Erkölcsi, esztétikai értékrendszere kialakul, a szükségletek további cselekvésre készítetik. Felnőtt korában a néphagyomány- ápolás igénye már, mint magasabb rendű szükséglet jelenik meg.

Hitvallásunk, meggyőződésünk fontos eleme az is, hogy az " ünnepelni tudás "képességének alakítását a néphagyomány-ápolás, a természet és a társak szeretetére nevelés elősegíti. A gyermekévről évre örömmel vesz részt a jeles napokat megelőző készülődésekben, számára az ünnepnap a várva várt nap. Ha az ünnep napján a gyermeket körülvevő felnőttek magatartása, és a környezet jelzései, az ünnepi jelképek hitelesek, a naphoz kapcsolódó közös élmények a gyermekben mély érzelmi nyomokat hagynak. Átérik az ünnepnapok "másságát ", a bensőséges összetartozás élményét, alapozódik az "ünnepelni tudás" képessége. Ezek a gyermeki élmények hatnak a családokkal való együttműködés sajátos formáira.

Életrend

A néphagyományörző szemléletű nevelés nem csak a népművészet értékeinek megőrzésére vállalkozik. A népi kultúra más területein, a népi életmód mindennapjaiban is fellelhetők azok

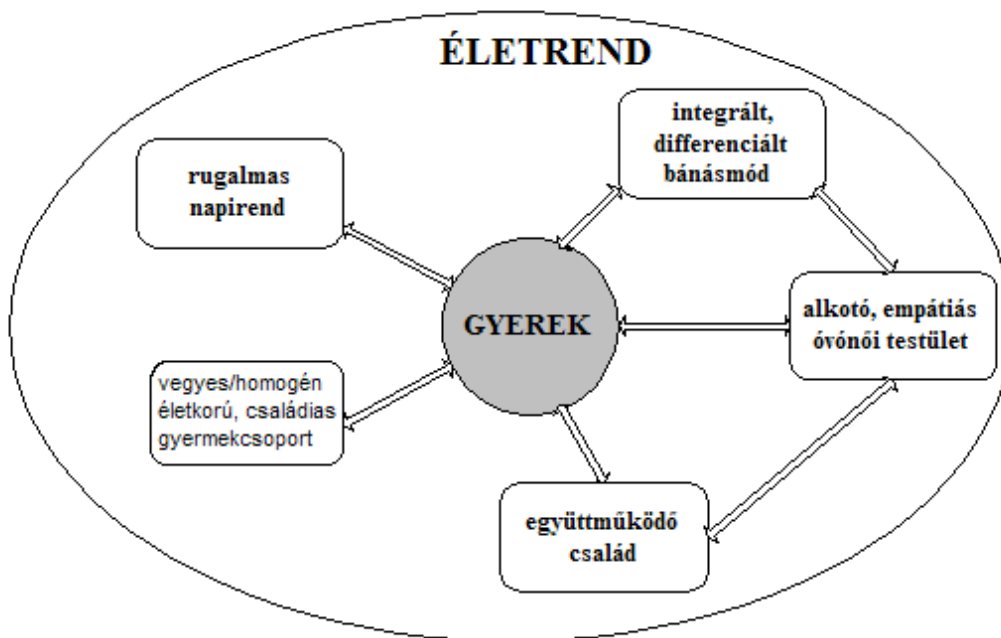
az értékek, amelyek újra felhasználásra alkalmasak. Ez egy olyan komplex nevelési rendszerben valósul meg, amelynek feltétele a gyermek életkori sajátosságainak megfelelő optimális környezet.

Programunkban az optimális környezet, a tárgyi - és személyi feltételeken túl egy gyermekközpontú életrendet jelent.

Az életrend elemei.

- a rugalmas, integrált napirend,
- a családi, homogén és / vagy heterogén gyermekcsoportok,
- a differenciált bánásmód, a tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek,
- az érző, alkotó nevelőtestület,
- a nevelésben együttműködő családi- óvodai közösség.

Az életrend elemei egymással kölcsönkapcsolatban állnak, amint azt az 1. ábrán közölt vázlat is mutatja. Ebben az életrendben a gyermek központi tevékenységformája a játék. A gyermek személyisége és képességei a játéktevékenység közben fejlődik és fejleszthető, amit óvodánk néphagyományörző programja gazdag eszköz - és hatásrendszere egészít ki.

1. ábra

A játék szerepe a programban

A játék fejleszti az egész személyiséget: képességeket, problémamegoldást, társas kapcsolatot, ismereteket gyarapít, rendszerez, önállóságra nevel, modelleket kínál mások megismerésére, viselkedési szabályokat alakít, védettebb lehetőséget nyújt szerepek kipróbálására, így a nehézségek leküzdésére.

"A játék a gyermek legkomolyabb tevékenysége".

Ezzel a Montaigne gondolattal azonosulunk. Ezt valljuk, és megteremtjük a gyermeket éltető szabad játék sajátos feltételrendszerét. A hagyományos értelemben vett játék tartalmát a néphagyomány ápolás tevékenységei, eszközei gazdagítják. A hagyományörzés leginkább a játékban jelenik meg. Ezzel kívánjuk növelni a gyermekek választási lehetőségét, és a személyiség fejlődésének, fejlesztésének új távlatainak kibontakoztatását.

A tanulás értelmezése

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, utánnézésen alapuló spontán és szervezett tevékenység.

Célja az óvodásgyermek **képességeinek** fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása. A tanulás formái: utánnézés, spontán, játékos, kérdésekre épülő, irányított ismeretszerzés, gyakorlati problémamegoldás.

A játék folyamatában történik a műveltség tartalmak közvetítése, elsajátítása is.

A néphagyományörző tevékenységrendszer sajátos érzelmi hatást, és sajátos aktivitásra ösztönző lehetőségeket teremt. Ez az összetett hatásrendszer a játékban a gyermeket változatos empirikus (érzékszervi ingerekhez) tapasztalatokhoz juttatja. A sokszínű tevékenységrendszer gazdagítja a kommunikációs (gyermeknyelvi kifejező)eszközeit, fejleszti kognitív kompetenciáit (értelmét és gondolatvilágát). Befolyásolja a gyermek érzelmi életét és kedélyállapotát. Ez maga a tanulás.

Az óvoda légköre, "pedagógiai klímája".

A gyermeket elfogadó, befogadó, szeretetteljes megerősítő légkör veszi körül. Az óvodában dolgozók közösen megfogalmazott és elfogadott általános érvényű szabályzók betartásával egy olyan belső szokásrendszert alakítanak ki, amely derűs összhangot, biztonságot áraszt. Magatartásuk tükrözi a gyermek és a szülő iránti tiszteletet. Egész lényük példát mutat, viselkedésük mintát ad.

Az óvodapedagógusi minta

„Az igazi nevelő sokkal inkább olyan pedagógiai gondolkodó, aki nyitott szellemmel, mélyre látó (eidetikus) bölcsességgel és az ember iránt érzett szeretetteljes felelősséggel – állandóan új nyelven és újformában – artikulálja az ésszerű morális fejlesztés egyéni és társadalmi igényeit „(vö. Oelkers, 1998)

A néphagyományörző szemlélettel azonosulunk, és így elsajátítjuk azokat az ismereteket, készségeket, amelyek a program megvalósításához szükségesek. Igyekezünk biztonságot árasztani, hitelessé tenni önmagunkat, s tudatosan alkalmazzuk a metakommunikációt, a "testnyelv" kifejező eszközeit. Kezdeményező, elfogadó a nevelési folyamatban, követjük, és tiszteletben tartjuk az egyes gyermek és a család haladási irányát, ütemét. A segítségnyújtásunk egyénre szabott. Nevelési tevékenységünk tudatos, abban a hagyományörzés, a családokkal való együttműködés és a természetszeretet meghatározó szerepet játszik. Nevelőtestületünk szakmailag jól felkészült, pedagógiai megújulásra törekvő. Jellemzőink az önképzés, a továbbképzés. Testületen belül lehetőséget kínálunk az önállóságra, a kezdeményezésre minden tevékenységhez, (a némethez is) a műveltség tartalmát, nevelési módszereit minden óvónő maga választhatja meg. Ezzel biztosíthatjuk a pedagógiai szabadságot.

A gyermekek másságát elfogadjuk, segítjük a gyermekek közösségbe való beilleszkedését, erősítjük az egyéni értékek pozitív irányú megközelítését.

Óvodai nevelésünk, pedagógiai programunk a hagyományokra épül, működése, tevékenysége és irányítása vallási és világnézeti tanítások igazságáról nem foglal állást, vallási és világnézeti kérdésekben semleges.

Alkotó együttműködés a családokkal

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelesség és ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.

Az óvodánkban folyó néphagyomány- ápolás hatása a családok szemléletmódjában tartalmi változásokat idéz elő. Ez megmutatkozik a családok mindennapjaiban, ünnepnapjaiban, együttműködő, cselekvő részvételükben.

Fontos, hogy a gyermeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet (család, óvoda) összhangja megteremtődjön, mert ez által óvodai nevelésünk olyan hiteles többletet ad, amellyel kiegészítjük, és teljesebbé tesszük a gyermeki személyiség kibontakozását.

A környezet külsőségeiből fakadó kulturális "szignálok", amelyek az óvodába lépő gyermeket, felnőttet fogadják, az óvoda szellemi, emberi kisugárzását erősítik. (népművészeti tárgyak, gyermekrajzok, fényképek az óvodai életről, az éppen aktuális eseményekről, apróbb ajándékok). Ezek a tudatosan kialakított és gondozott környezet jelzéseié válnak, hiteles alapul szolgálnak a nevelésben zajló kommunikációs folyamatokhoz, segítik óvodánk nevelési programjának elfogadtatását.

Összegzés

Nevelési felfogásunkat erősen befolyásolja **a hagyományok, a természetszeretete, a család, az idegen népek iránti tisztelete (német nemzetiség)**, valamint az a hitünk, hogy az óvodás korú gyermek **személyiségjegyeinek fejlesztését az "érzelmein át"** történő neveléssel segítjük a leghatékonyabban.

2. 1. A néphagyományőrző óvodai program célja, feladatai

„A néphagyományban több ezer éves bölcsesség van és ez a jövő számára útmutatás.”

A program az **"Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja"** irányelvei alapján fogalmazza meg a nevelési célokat, feladatokat.

Pedagógiai programunk célja:

- A gyermek harmonikus fejlesztése a néphagyomány-ápolás, természetóvás gazdag eszköztárával.
- A gyermekben a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása
- A néphagyomány- ápolás és a természetszeretet átöröklése a gyermekek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével.

Pedagógiai Program

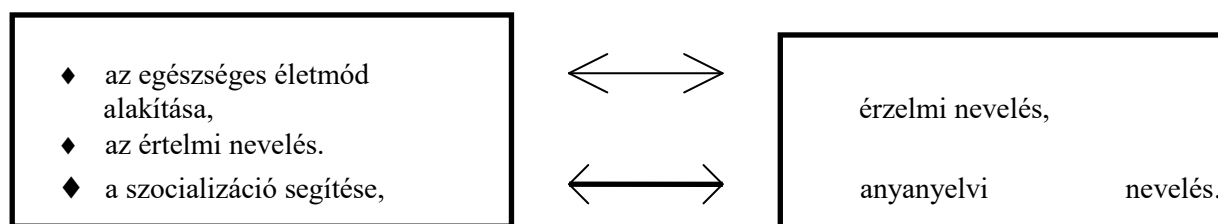
Törekvésünk, hogy a közös tevékenységek folyamatában a gyermekben megalapozzuk azokat a készségeket, jártasságokat, amelyek képessé teszik a közösségi együttélésre, és az óvodáskor végére elérjék az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget.

A gyermek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítése, egyéni képességeinek fejlesztése az óvodai nevelés általános feladata, amit programunkban **alapfeladatnak** tekintünk.

A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű gyermekeknél is törekszünk a megfogalmazott célok megvalósítására.

Az SNI gyerekek egyéni fejlettségükhöz, igényeikhez, szükségleteikhez, érési tempójukhoz igazodó, az iskolai élethez szükséges kompetenciák megalapozása a játékon és a mozgásos tevékenységeken keresztül történik

Ennek összetevői:

Programunk fontos kiindulópontja, hogy a hagyományörzés érzelmeket kiváltó hatásából fakadóan az **érzelmi nevelés** mindhárom területet áthatja. A gyermek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítése az **anyanyelvi neveléstől** szintén elválaszthatatlan.

A hagyományörzés érzelmi hatástöbblete, az örömmel átélt aktivitás, az egészségre nevelés, a szocializálódás, az értelemfejlesztés mozgató ereje. Ez vonul át az óvodai élet valamennyi tevékenységformáján, a személyiségfejlesztés területein, vagyis áthatja az egész nevelési rendszert.

A néphagyományörzésbe ágyazódó gyermeki **tevékenységformák:**

- Játék.
- Verselés, mesélés.
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.
- Mozgás.
- A külső világ tevékeny megismerése.
- Munka jellegű tevékenységek.
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás.

Óvodapedagógusaink az érzelmi kötődések mielőbbi létrejöttéhez hitelesen alkalmazzák a megerősítés, a dicséret személyre szóló formáit. Ez a régebben óvodába járó gyermekekre is ösztönzően hat, az új társakkal való törődést utánzással ők is gyakorolják. Óvónőink az év közben érkező gyermekek fogadásában is körültekintőek.

Az óvodapedagógus a sajátos nevelési igényű gyermeket, a halmozottan hátrányos és hátrányos helyzetű, valamint a különleges bánásmódot igénylő gyermeket elfogadó szeretettel, példát mutató figyelemmel segíti.

Programunk a beszoktatási időszakot tekinti a családdal való együttnevelés kiindulópontjának.

2. Együttlét a mindennapokban

A beszoktatás időszakában szerzett pozitív érzelmi benyomások segítik a gyermeket a szociális tanulás folyamatában.

Az egyes gyermek szociális viselkedési készségének szintjét befolyásolja a gyermek kommunikációs fejlettsége. A gyermek az egymás mellett játszástól az együttjátszásig, majd az együttjátszás és tevékenykedés során a "mintha" helyzetekben viselkedést gyakorol, tapasztalatokat szerez, alakul szociális készsége. A viselkedést megerősítő jelzések segítik a gyermeket a kommunikációban és abban, hogy megtanulja értékelni saját és mások cselekedeteit, megtalálja helyét a csoportban. Az életkorra jellemző gyermeki "kódolást", jelzésvételt a beszéd mellett a metakommunikációs hatások erősítik meg. A közösen átélt élmények a gyermekben az újra- meg újra átélés vágyát erősítik, az együttműködés reményében alkalmazkodásra serkentik. Ez egy olyan spirál, amelyben a szociális viselkedéskészség egyre magasabb szinten jelenik meg.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Óvodapedagógusaink a beszoktatási időszakban megteremtett bensőséges kapcsolatokat a mindennapok tevékenységformáiban, a gyermek szocializációs fejlődése, fejlesztése érdekében segítik, követik. Elengedhetetlennek tartjuk a gyermekkel a reggeli "érintős" kapcsolatteremtést. A gyermekről szerzett benyomásaink segítenek az egyéni bánásmód megválasztásában. *A különleges gondozást, bánásmódot igénylő* gyermekeket elfogadó szeretettel, példát mutató figyelemmel segítjük.

Lehetőséget nyújtunk arra, hogy a gyermek gyakorolja azokat a viselkedési, udvariassági formulákat, amelyek az emberi kapcsolattartáshoz, a csoportban éléshez nélkülözhetetlenek. A közös élményekkel az összetartozás érzését erősítjük. A csoportban kialakult biztonságot nyújtó szokásrenddel segítünk elfogadtatni a gyermekkel a csoport viselkedési szabályait. Óvodánk dolgozóinak hangneme, szeretetteljes kapcsolatteremtő stílusa, mint a gyermek, a szülő számára, a gyermeket utánzásra ösztönzi.

3. Óvodai ünnepnapok

Programunk tartalmából fakad, hogy a néphagyományörzés erősíti az óvodai élet hagyományait a népszokásörző, valamint a természetóvó jeles napokkal gazdagítja azt. Egy-egy eseményt mindig izgalmas készülődés előz meg. Ez az ünnepre hangoló örömteli közös tevékenykedés a gyermekek szociális viselkedésére maradandó hatást gyakorol.

A mindennapokhoz kapcsolódó gyermeki élet ünnepei

Óvodánkban hagyománya van a gyermekek *születésnap*i köszöntésének, számukra ez várvárt esemény. Az ünnepelt gyermek központba kerül, társai ráfigyelnek, vele törődnek, őt "ünneplik". Ezen a napon az ünnepelt kedvenc meséjét, versét, dalait adjuk elő, süteménnyel,

üdítővel, zeneszóval ünnepelünk. A születésnap táblát érdeklődéssel figyelik, hogy kinek lesz legközelebb a születésnapja, amikor is az ünnepelt gyermek az óvó néni által készített ajándékot hazaviheti.

A gyermekek számára fontos ünnep az **Édesanyák ünnepnapja**. Az anya köszöntésére a gyermek érzelmmel teli aktivitással készül. Óvónőink az érzelmi kötődés mélyítését szorgalmazzák, az ajándék készítés segítségével, és nem a szereplésre koncentrálnak. Az ünnepnap akkor teljeseedik ki a gyermek számára, ha bensőséges, az "anyaölből ülés", a közös cirógató játék által újraélt az anyából kisugárzó biztonságot.

Az óvodában megjelenő felnőttek világához kapcsolódó ünnepek a gyermekben érzelmi benyomásokat keltenek. Az ünnep értelmét később szerzett ismeretek világítják meg. A **március 15-e** vonulás, zászlós játéka, a közös énekléssel, huszárcapitány választással főleg a fiúkban hagynak mély nyomot. A szocializálódás folyamatában fontos a nemzeti jelképek erősítése külsőségekben, tevékenységekben. A lányok ezen az ünnepen nemzeti színű pártát kapnak a fejükre, gyermeknek, felnőttnek egyaránt kokárda díszíti a ruháját.

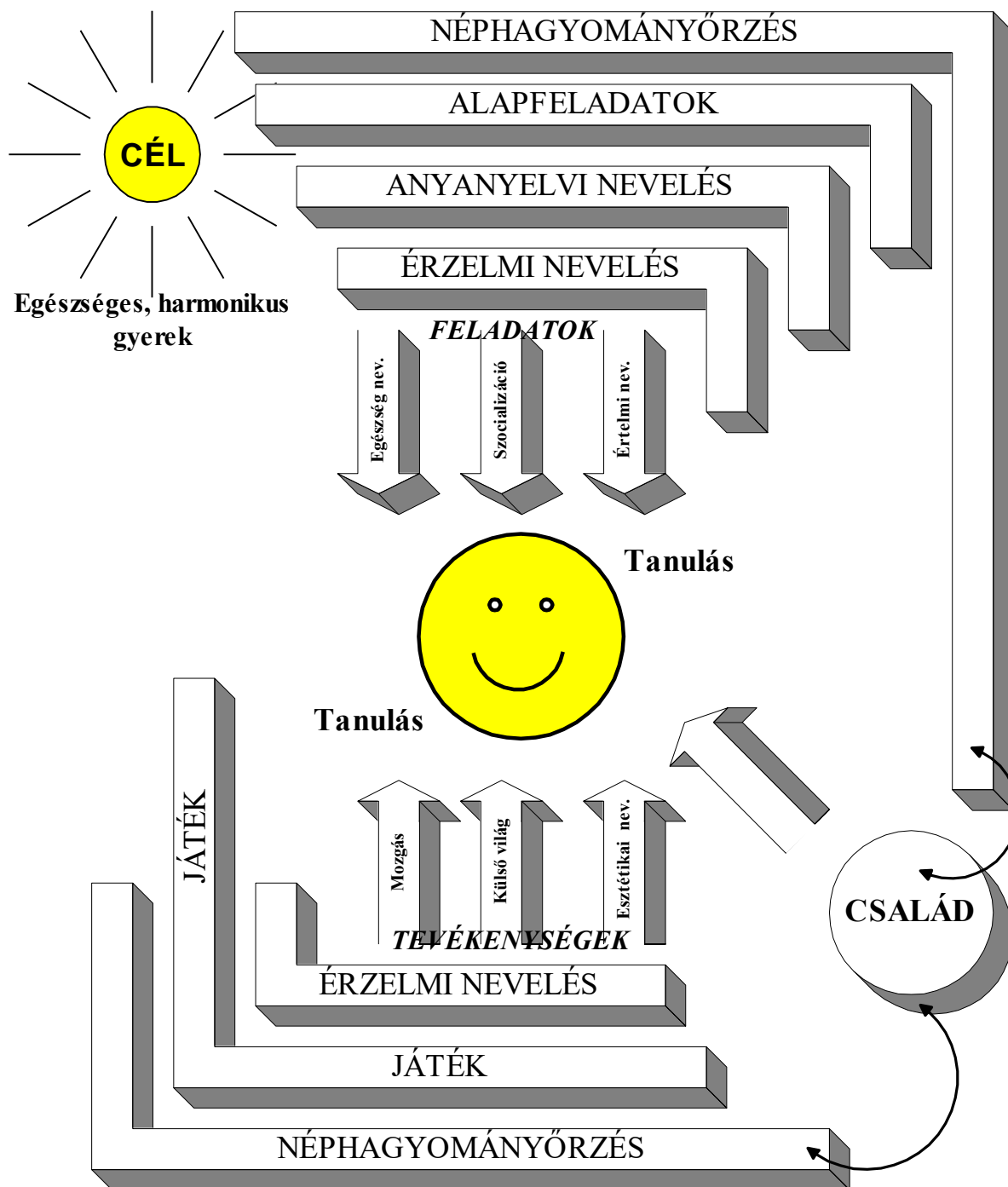
Jeles napok, ünnepnapok

- a népszokásörző jeles napok,
- a természetóvó jeles napok.

A *népszokásörző jeles napok* cselekményeit meghatározott rituálék szabályozzák. Nagyon fontos, hogy óvónőink ebből mennyit vesznek át, amivel a gyermek érzelmein át a közösséghez tartozás élettérzését kívánják alapozni. A gyermek a tevékenységek gyakorlása során **tanul**. Programunk a tanulást nem különálló tevékenységformaként kezeli, de az ezzel kapcsolatos felfogásunkat egy kiemelt fejezetben taglaljuk.

Óvodai nevelésünkben a néphagyományörzés folyamatosságát a mindennapok hagyományörző tevékenységei és a jeles napok tevékenységei adják.

A következőkben közölt vázlat áttekinthetően összefoglalja a program fő alkotóelemeit (2. ábra).

2. ábra

A hagyományőrzést szolgáló feladataink:

A népi hagyományok gazdag tárházából a gyermekek korának megfelelő, számukra örömteli ingereket, élményeket adó és cselekvésre készítő elemek kiválogatása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése kulcsfontosságú feladat.

A **mindennapok** népszokásörző tevékenységei közül a programban azok kapnak helyet, amelyek a földhöz, a természethez, a természetes anyagokhoz való kötődést, a felnőttek és gyermektársak megbecsülését állítják előtérbe.

A **jeles napok** közül azok kerülnek a programba, amelyek eddig is jelen voltak és vannak az óvodai nevelésünkben. (karácsony, farsang, húsvét, stb.), csak itt új tartalommal bővülnek ki. Továbbá azok, amelyek a hétköznapi népszokásörző tevékenységeit visszatérő jelképekkel, cselekvésekkel ünnepivé emelik.

A **népi kultúra** szellemi, tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket fokozó alkotások kiválogatása, és ezeknek a programba fűzése képez fontos feladatot.

A **népmesék, népmondák** megismertetése visszavezeti a gyermeket a néphagyomány gyökereihez, melyek saját képzeletvilágában valósulnak meg. Felismeri, honnan jött, kik voltak az elődei.

A **mondókák**, tréfás találós kérdések, nyelvtörők.

A **népi gyermekjátékok** olyan emberformáló lehetőségek, amelyek kihatnak az egész személyiségre. Játék közben a gyermek valóban odaképzeli magát abba a helyzetbe, amiről a játék szól, pl. török, lilium, menyasszony stb.

Programunk a sajátos tartalom- és eszközrendszerével az óvó - védő, szociális, nevelő - személyiségfejlesztő funkcióját szolgálja, felvállalva a népi kultúra átörökítését.

2. 2. Gyermekkép, óvodakép

Gyermekkép:

Kiegyensúlyozott boldog gyermek! Vidám, jól érzi magát, szívesen jár óvodába, tiszteli szüleit, az óvónőket, az óvoda más dolgozóit.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján saját Néphagyományörző óvodai pedagógiai programunk is az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Néphagyományörző Óvodai Pedagógiai Programunk a gyermekkép megrajzolásában az eltérő pedagógiai és pszichológiai irányzatok közös vonásait veszi alapul.

Ezek szerint: a **gyermekfejlődő személyiség**, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, **életkoronként** /életkori szakaszonként / és **egyénenként változó** testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet meghatározó. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

A gyermek harmonikus fejlesztését a néphagyomány ápolás, a természetóvás gazdag eszközrendszerével segítjük elő.

Óvodakép:

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit /óvó- védő, szociális, nevelő- személyiségfejlesztő/, a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba /a kisiskoláskorba/ való átlépés belső pszichikus feltételei.

- Az óvoda a **köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye**, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.
- Óvodai nevelésünk **célja** az, hogy óvodásaink sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítsük az életkori és egyéni sajátosságok, és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a különleges gondozást igénylő, sajátos nevelési igényű gyermek ellátását is, a hátrányok csökkentését, a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek ellátását is.
- Óvodai nevelésünk **alapelvei**:
 - ✓ A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezi.
 - ✓ Nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását.
 - ✓ A gyermek és szülő kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermek érdekeit figyelembe véve alakítjuk az óvoda életét
- Óvodai nevelésünk az alapelvek megvalósítása érdekében **gondoskodik**:
 - ✓ az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
 - ✓ a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor- specifikus alakításáról,
 - ✓ a gyermek közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységről, különös tekintettel, **a mással nem helyettesíthető játékra**, e tevékenységeken keresztül az életkornak megfelelő műveltségtartalmak közvetítéséről, a kisgyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- A német nemzetiségi kisebbséghez tartozunk, így óvodai nevelésünk keretében biztosítjuk a **kisebbségi önazonosság** megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését.

*„A kisgyermekkel mindent elérhetünk személyes példa és tett által.”
(Brunsztik Teréz)*

2. 3. Alapfeladatok

Hagyományörző pedagógiai programunk az alapprogramban megjelölt általános feladatoknak megfelelően jelöli meg az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését.
Ezen belül:

- Az egészséges életmód alakítása.
- Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés
- Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.

2. 3. 1. Az egészséges életmód alakítása

Pedagógiai Program

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása kiemelt jelentőségű. Az egészségkultúráltság eléréséért sokat kell tennünk, az alapokat óvodáskorban kell leraknunk, az egészséges életmód helyes szokásainak kialakításával.

Az óvodáskorú gyermek testi fejlődésének elősegítése a mi óvodánk programjában kiemelt nevelési feladat

A fejlődést befolyásoló fontosabb tényezők:

- A veleszületett adottságok.
- A biológiai érés sajátosságai.
- A környezet hatásai (emberi, földrajzi).

A gyermek érésének alapja a családban megszerzett biztonságérzet, amely az óvodában szerzett biztonságérzettel bővül. A kiegyensúlyozott, derűs gyermek, aki biztonságban érzi magát, és a gondozás során testi szükségletei kielégítést nyernek, harmonikusan fejlődik.

Az egészséges életmódra nevelés célja és feladatai:

➤ A gyermek testi szükségleteinek kielégítése során, a gyermekben alapozódnak azok az egészséges - és test- kulturális magatartáskészségek, szokások, amelyek az egészséges életvitelhez szükségesek.➤ A családok egészséges életvitelének segítése, életmódbeli szokásainak befolyásolása az egészséges nemzedék felnevelése érdekében.➤ Az életmódformálás egyik lényeges célja a <i>megelőzés</i> fontosságának felismertetése.

A megvalósítás feladatai:

- egészséges óvodai környezet kialakítása,
- egészségre nevelés, gondozás.

Az egészséges óvodai környezet kialakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása:

Az életmód a gyermek és a külvilág állandó egymásra hatásában formálódik, gerincét a mindennapi cselekvések rendje alkotja. A cselekvéssorok mindennapi ismétlődése, reprodukciója alakítja a szokásokat. A szokások zavartalan alakításához óvodánk megteremti azt a feltételrendszert, amely a gyermek testi és értelmi fejlődését szolgálja.

Feladatunk a gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz-mentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása.

CÉL:

Az egészséges, barátságos környezet kialakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása, amely lehetőséget nyújt a gyermek testi, lelki szükségleteinek kielégítésére.

Az egészséges életmód alakításának színtere a csoportszoba és kapcsolódó helyiségei, valamint az óvoda udvara.

Az óvoda épülete

A helyiségek padló- és fal burkolatai olyan anyagból készülnek, amelyek jól tisztíthatók, fertőtleníthetők, nem okoznak allergiás tüneteket.

A **csoportsobák** falai fehérek, nagy ablakokkal, ami szolgálja a természetes fény besugárzását és a nap folyamán a többszöri levegőcserét lehetővé teszik.

A radiátorokon párologtatókat helyezünk el, amely növeli a levegő páratartalmát, a téli hónapokban illó olajos mécsesek szolgálják a légutak védelmét.

Valamennyi csoportszoba gyermekmagasságig lambériás, amely esztétikus, melegséget árasztó és higiénikus. A csoportsobákban és a mosdókban nagyméretű tükröket helyeztünk el, amelyben a gyermekek teljes magasságban láthatják magukat. A berendezési tárgyak gyermekléptékűek, esztétikusak. Mindhárom csoportsobában megtalálható az óvodai bordásfal, valamint egyéb mozgásfejlesztő játékeszközök. (ugrálókötél, Bady Roll, lépegető henger, golyós lépegető stb.).

A gyermekek által használt eszközök, játékok elérhető magasságú polcokon nyernek elhelyezést, így bármikor levehetik és visszatehetik. Ők is tevélegesen vesznek részt óvásukban, tisztántartásukban. A meghibásodott, veszélyt jelentő eszközöket megjavítjuk, illetve kivonjuk a használatból.

A hagyományos és szükséges berendezések, játékeszközök elhelyezésén túl külön figyelmet igényel a kézműves, az élő- és természetsarok helyének megválasztása. Mindegyik fényigényes, és a gyermek számára hozzáférhető térrel rendelkezik. Az élősarokban elhelyezett növények allergiát nem okoznak, a gyermekek az öntözésben segítenek.

A kézműves sarokban elhelyezett eszközök, anyagok - mivel a gyermek bármikor elveheti- biztonságosak. A játéktér növelése, és a kuckók kialakítása ovi – galéria telepítésével valósulhatott meg a Nagyóvoda nagytermében, és a Kisóvodában. A gyermekek egészségóvása és balesetmentes tevékenységei érdekében a használati előírások betartása felelősségteljes odafigyelést kíván az óvónőktől, és a dajkáktól.

A gondozáshoz szükséges egyéb helyiségek

Az **öltözőben** a gyermekek váltóruhája, cserecipője, ruhája, tornafelszerelése külön jellel ellátott helyen van. A folyosón található egy hirdetőtábla, amelyre az aktuális, szülőknek szóló információkat szoktuk kifüggeszteni. Folyamatosan cseréljük a munkafalakon a gyermekek rajzait, festéseit, hajtogataisait, egyéb kézimunkáit, hogy a szülők nyomon követhessék a gyermekük fejlődését.

Az együttnevelés érdekében fontos még a folyamatos tájékoztatás az egészséges életmód szokásalakításáról (étrend, testnevelés napja, kirándulások napja stb.).

A **mosdóban** a gyermek a jellel ellátott törölközőjét, fésűjét, fogmosó felszerelését könnyen megtalálja. Körömkefe is rendelkezésre áll, amit feltétlen használni szükséges agyagozás,

ragasztás, kerti munka stb. után. Valamennyi mosdó elé szereltettünk fel tükröt, hogy a gyermekek jól lássák és ellenőrizzék arcuk és hajuk rendezettségét és a fogmosást.

A WC helyiségeket válaszfal határolja, tiszteletben tartva a gyermekek személyiségi jogait.

Óvodánk nem rendelkezik tornateremmel, ezért az időjárás függvényében, amíg lehet, az udvaron tartjuk a testnevelés foglalkozásokat. Eszközként felhasználjuk az udvari sport-és játszószerkeket. (famászókák, kötélháló, gyűrűs hinták, függeszkedő kötelek, stb). Rossz idő esetén a csoportszobákban, a bútorok elmozdításával a lehető legnagyobb mozgásteret biztosítjuk a gyermekeknek. A berendezések, kézi sportszerek, az óvodáskorúak részére készített mozgásfejlesztő eszközök épségéről, biztonságos használatáról minden alkalommal meg kell győződni. Fontos a padló portalanítása, csúszásmentessége, a baleset elkerülése.

Az óvoda udvara

Elsődleges szempontunk a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítését szolgáló terek, berendezések kialakítása. Ezek segítségével teremthető meg a néphagyományörzés és a természetvédelem feltételrendszere. Óvodánk udvara a Holt-Duna partjáig nyúlik, így ezt a lehetőséget kihasználva közvetlen természeti környezetben gyakorolhatjuk a gyermekekkel a víz mellett élés szabályait, a növény- és állatvilág megfigyelését, védelmét és megővését. Zuhanyozásra a mosdó helyiségekben van lehetőségünk, mely a gyermekek felfrissítésére, edzésére szolgál.

Az udvar változatos felületű:füves, betonozott, bitumenes, a napos és árnyas részek váltakoznak. Az udvaron vannak díszcserjék, tuják, gyümölcsfák, fűzfák, nyárfák és nyírfák. Minden évszakban nyomon tudjuk követni az időjárás hatásait a növényekre. A fákra télen madáretetőket helyezünk ki, így közvetlen környezetben tapasztalhatják a gyermekek az egyes madárfajtákat és életmódjukat.

A *homokozás* a gyermek udvari tevékenységének sorában elsődleges helyet foglal el. A földdel való játék, a homokozás, a gyermek elemi, ősi szükséglete.

A gyermek egészségének védelmében fontos a homok évenkénti cseréje, valamint naponkénti lazítása, locsolása. Sajnos erre csak időszakosan kerül sor, amennyiben a közhasznú munkásokat igénybe vehetjük.

A *természetes mozgások* gyakorlására nagy, tágas, füves tér áll a gyermekek rendelkezésére. Az udvar kialakítása során ügyeltünk arra, hogy a mozgásfejlesztő szerek ne akadályozzák a gyermekeket, a futó, fogó, labdajátékokban, ezért az udvar vízpart felőli részén alakítottuk ki a helyet a komplex mászókanak, csúszdának, mérleghintáknak stb.

Nagyméretű fedett terasszal rendelkezik óvodánk, így a gyermekek esős időben is szabadlevegőn tartózkodhatnak, valamint speciális mozgások gyakorlására használhatják (pl. labdapattogatás). A jó idő beköszöntével az étkezések is a fedett teraszon történhetnek, ami nagy élmény a gyermekek részére. Így növeljük a gyermekek levegőn tartózkodásának idejét. A terasz mozgásos játékok és kézműves tevékenységek szervezésére is lehetőséget nyújt.

Óvodánk virágos kertjében a gyermekek változatos tevékenységekben kipróbálhatják erejüket, ügyességüket, kitartásukat. A közös munka közelebb hozza egymáshoz a gyermekeket, meg tanulják egymáshoz igazítani az egyes munkafázisokat, és a munkájuk eredményét látva fejlődik önbizalmuk.

Összegzés

Szemléletmódunkat tükrözi óvodánk helyiségeinek, udvarának berendezése, kialakítása. Nagyon fontosnak tartjuk óvodánk környezetében az összhang megteremtését, amely tükrözi óvodánk hagyományörzésből fakadó sajátos arculatát. Az egészséges élettér így szolgálja

programunk célkitűzéseinek megvalósítását, benne a gyermek egészséges testi fejlesztésének lehetőségét.

2. 3. 2. Egészséges életmódra nevelés

Az egészséges életmód alakítása:

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- a környezet védelméhez és megővéséhez kapcsolódó szokások alakítása,
- a környezettudatos magatartás megalapozása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve
- speciális gondozók, prevenciós és korrekciós testi-lelki nevelési feladatok ellátása.

Néphagyományörző szemléletű nevelésünk olyan életrendet kínál a gyermekeknek, amely figyelembe veszi fejlődésük egyéni ütemét, és az életrendi tevékenységeket a népi hagyományok eszköztárával gazdagítja.

A gyermek testi szükségletének kielégítése során a szokások alakításához nélkülözhetetlen a felnőtt gondoskodó, simogató szeretete. Az érzelmi biztonság segíti át a "botladozó", önmagát kipróbáló gyermeket az önkiszolgálás bonyolult tevékenységrendszerén.

CÉL:

Az egészség gondozásához szükséges készségek alapozása.

Az egészséges életmód szokásainak kialakítása magába foglalja az étkezések körülményeinek és esztétikumának biztosítását. A helyes táplálkozási szokások kialakításánál a rendszeresség az első szempont.

Sajnos sok család életvitele ezt a rendszeres, időbeni étkezést nem biztosítja, ezért fokozottan figyelniük kell arra a napirendben, hogy meghatározott időintervallumon belül történjenek az étkezések.

A helyes életritmust teremtjük meg a folyamatossággal, amelyet a *napirend* rugalmassága és kötetlensége jellemez. A folyamatos játéktevékenységben lehetséges folyamatos tízórai, a

mesélés, éneklés, rajzolás, a séta, mindennapos kinti mozgásos játék, az ebéd, a pihenés és az uzsonna.

Óvodapedagógusaink a gyermekek csoporton belüli jó közérzete érdekében figyelemmel kísérik a játék és egyéb tevékenységei mellett testi szükségleteinek igényét is.

A gyermek hangulatváltozásai jelzésül szolgálnak közérzetéről. A gyermek egészséges fejlődésének fontos feltétele az életkori sajátosságoknak megfelelő egészséges *táplálkozás*, a gyermek egyéni ízlésének ismerete, formálása. A hetente visszatérő *zöldség - és gyümölcsfeldolgozó* tevékenységek, a közös csemegézés, formálják a gyermekek szemléletét, a szülők figyelme is ráirányul a nyers zöldség és gyümölcsfogyasztás és rágás fontosságára. A feldolgozáshoz szükséges eszközöket a konyhában tároljuk, a behordásnál a gyermekek aktív segítségére számítunk.

Az étkezés óvodai feltételei önkiszolgálással és naposi tevékenységekkel valósulnak meg. **Fontos** az esztétikus terítés és a kulturált étkezési szokások betartása.

A *testápolás* szolgálja a gyermek tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak megalapozását. Az önkiszolgáláshoz szükséges készségek elsajátítását a felnőtt és a gyermek közötti meghitt kapcsolat segíti. Testápolás közben a gyermek utánzási hajlama lerövidíti a szokástanulási folyamatát (mosakodás, kéztörölés, fogmosás, fésülködés, WC használat). **Fontos** a felnőtt állandó segítőkész jelenléte.

Az *öltözködés* a test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben, és a gyermeki önállóságot, ízlésvilágot alapozza. A gyermek ruházata a sokféle tevékenység gyakorlásához, az időjárás változásaival igazodó, kényelmes, könnyen fel- és levethető legyen. Egészségügyi szempontból szükséges a gyermekeknek váltóruha, cserecipő, pizsama. A jó cipő nem csak erősíti, védi a lábat, hanem megakadályozza a lúdtalp kialakulását is.

A *mozgás* belső igény, élmény a gyermek számára, amit felszabadultan, jókedvűen, örömmel végez. A gyermekek mozgásigénye egyénileg eltérő. Óvodásaink nagy mozgásigényét változatos tevékenységekkel igyekszünk kielégíteni. A hagyományápolás által a mozgásanyagban helyet kapnak a népi sportjátékok is. (lásd: Mozgás c. fejezet).

Az *edzés* folyamatában a gyermek ellenálló képessége fokozódik, szervezete alkalmazkodik az évszakok változásaihoz.

Fontos, hogy gyermekeink minden évszakban, minél több időt tölthessenek a szabadban. A jó levegő, a napfény, és a víz a gyermek edzését segítik. A gyermek egyéni érzékenysége és az időjárás sajátosságai meghatározzák az óvónők bánásmódját.

Mozgásunk akkor lesz összerendezett, harmonikus, ha sokat és sokféle mozgást végzünk. Ehhez kell biztosítanunk a gyerekek számára az inger gazdag környezetet, szeretetteljes, bátorító légkört, a siker élményt adó játékos foglalkozásokat. A mozgás megszerettetésével sokat teszünk a gyermekek mozgásfejlődése érdekében.

A *pihenés*, az alvás az óvoda gyermek egyéni alvásigényének kielégítését, testi fejlődését szolgálja. A nyugodt pihenés, alvás légkörének megteremtése óvodánk minden dolgozójának feladata: a szoba levegőjének cseréje és a külső zavaró ingerek megszüntetése

Az óvodapedagógus a folyamatban

Az óvodapedagógus kialakítja a szokásokat, szabályokat.

A gyermek testi fejlesztése érdekében fontos, hogy ismerjük a gyermek, otthoni életritmusát, étkezési és egyéb egészségügyi szokásait. Az egészséges életrend kialakítása érdekében megkeressük a *családdal* az együttműködési formákat. Egyénileg segítjük a gyermektáplálkozási, tisztálkodási és öltözködési készségeinek alakulását. Óvónőink öltözködésükkel, megjelenésükkel és segítségnyújtásukkal mintát adnak a gyermekeknek.

A gyermekekkel, a *családokkal* gyűjtő utakat szervezhetünk. A közösen gyűjtött bodza-, hársfavirágot, szamócát, szedret stb., frissen fogyasztjuk vagy üdítő, tea formájában készítünk el. A tartósítás, tárolás lehetővé teszi a gyűjtögetett termések későbbi fogyasztását. A kirándulások a gyermekeket gyalogláshoz is szoktatják.

A gyermek tevékenységéhez igazodó hangnemet használunk, pl. a pizsamába öltözés idején már halk, megnyugtató hangunk is jelzi a tevékenység másságát. Az enyhe sötétítéssel, dúdolással, halk énekléssel teremtjük meg a pihenéshez, alváshoz szükséges feltételeket. A csendes hangvétel, a kedvenc alvójáték, az otthonhoz kapcsolódó tárgy erősíti a gyermek biztonságérzetét.

Óvodapedagógusaink a változatos mozgásformák gyakorlását szolgáló élettér megteremtésére törekszenek.

Figyelemmel kísérjük a *gyermekek egyéni adottságait* és egészségi állapotát (táplálkozási és egyéb allergia, mozgásszervi rendellenesség, téli, nyári érzékenység), beleértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az óvoda napi programjában a cselekvésbe ágyazott képességfejlesztéshez kellő időt és alkalmat biztosítunk.

A kiemelten tehetséges gyermekek azonosítása, fejlesztése, szintén fontos feladat. Együttműködünk a szülőkkel, az egészségügyi szakemberekkel, elsődlegesen a *betegségek megelőzése*, indokolt esetben a *speciális fejlesztés* céljából.

Fontos, hogy az óvodapedagógus a használatos eszközöket, játékokat – csoportban, mosdóban, öltözőben – úgy helyezi el, hogy azt a gyermek bármikor könnyen elérheti,

- a mindennapokban kielégíti a gyermekek mozgásigényét, amit népi sportjátékokkal kiegészít,
- minden évszakban alkalmat teremt a napi levegőzésre tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekek képességeire – udvar, séta, kirándulás,
- a baleseti veszélyforrások megszüntetése
- a heti rendbe beiktatja a túra napot,
- öltözködésével, megjelenésével, segítségnyújtásával mintát ad.

Az egészséges életmódra nevelés, gondozás, személyiségfejlesztő hatása

A nyugalmat árasztó óvodai környezet, a szeretetteljes bánásmód a gyermekek biztonságérzetét erősíti. A szokások elsajátítása folyamán kialakulnak egészséges életmódbeli készségeik, jártasságaik. Testi szükségleteiknek felismerése, kielégítése hozzájárul a derűs, félelemmentes közérzetükhöz. A gyermekek meg tanulnak önállóan tisztálkodni, öltözködni, ismerik és alkalmazzák a higiénés és esztétikus étkezési szokásokat. Képessé válnak önmaguk és társaik segítésére. Vigyáznak ruhájukra, környezetük tisztaságára. Alakul igényük a maguk körüli rend megteremtésére. A gyermekeket a szabályokkal védjük, egyben biztonságot is teremtünk számukra. Testileg megfelelően edzettek, mozgásuk összerendezett, jó teherbíró - és állóképességgel rendelkeznek.

Összegzés

Az egészséges életmódra nevelés és gondozás folyamatában elsődleges a *prevenció*, és az *egyéni adottságokat figyelembevevő testi fejlettség*. Az óvónő és a családok együttműködése a gyermek testi szükségleteinek kielégítésére, és az ellenálló képességek fejlesztésére irányul. Az egészséges gyermek a biztonságos, derűs környezetben jól működő életfunkciókkal rendelkezik: vidám, érdeklődő, aktív.

2. 3. 3. Az érzelmi, az erkölcsi, a közösségi nevelés

A hagyományörző szemléletű nevelés, az óvodáskorú gyermek érzelmi, értelmi fogékonyságára alapoz. A program összetett tevékenységrendszeréből fakadó motivációkkal, az érdekes élményekkel a gyermek érzelmi életében meghatározó változásokat idéznek elő. A népi mondókák ritmikussága, az énekes játékok mozgáselemei, a hangulatörző népdalok, a népmesék varázslatos világa is sajátos érzelmi hatást hordoznak.

A megismerési folyamatot érzelmek kísérik. Az érzelmek jelzik a gyermeket ért hatások mikéntjét, egyben további értelmi aktivitásának motiváló erejévé válnak. Az érzelmek kifejezése egy része veleszületett. Később a gyermek utánzás útján megtanulja az érzelmeit kifejezni, és kezelni. Ezért is nagy a környezetében élők, az őt nevelők felelőssége. Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezza.

Az érzelmi nevelés célja

- A gyermek biztonságérzetének megalapozásával az önbizalom erősítése, a szocializálódás elősegítése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- Az aktív érzékenység alapozása az emberi és természeti környezet hatásaira.
- A hagyományörzés folyamatos éltetése, a környezettudatos magatartás megalapozása

Az óvodapedagógus a folyamatban:

A **családi** háttér ismeretében törekszünk megismerni, megérteni a gyermek érzelmi megnyilvánulásait. Alkalmat és lehetőséget teremtünk a gyermek pozitív érzelmeinek kiváltására:

- a testi szükségletek kielégítésével,
- a derűs, biztonságos környezet létrehozásával,
- a "kötődés"- szükséglet kielégítésével,
- a megerősítő, elfogadó magatartásával,
- az értékek, élmények nyújtásával.

Az óvodapedagógus a kisgyermek természetes igényét, a gondoskodás vágyát, a szabadság vágyát rugalmas viselkedéssel, kiegyensúlyozott életmód nyújtásával elégíti ki. Tudjuk, hogy a gyermek akkor fejlődik (fejleszthető), ha "szeretve érzi magát", mert elfogadjuk olyannak, amilyen (Gordon, 1994.).

Számára fontos az állandó, megbízható, személyes kapcsolat.

Minden óvodapedagógusunk tudatosan törekszik saját érzelmi kifejezőmódját hitelessé, sokszínűvé tenni, és a gyermeki érzésvilágba való beleélési képességét fejleszteni. Átérti, hogy a gyermek- óvónő és a gyermek- gyermek viszonyát az együttes tevékenységek élményei határozzák meg. Ennek tudatában alakítjuk a gyermek *erkölcsi érzelmeit*: szeretet, barátság, tisztelet. Formálja *erkölcsi tulajdonságait*, mint például a tettekre készség, együttérzés,

bátorság stb. Az óvodapedagógus a gyermek *intellektuális érzelmeit*, - a kíváncsiságot, a rácsodálkozást, a felfedezést, a sikert, az aktivitást - a néphagyományőrzés és a természetszeretet hatásrendszerével tudatosan ébren tartja, fejleszti.

Az *esztétikai érzelmek* alakításában a harmonikus környezet, a népművészeti alkotások nyújtotta élményekre épít.

Az óvónő fokozza a szülőkben az igényt, hogy felelősséggel vegyenek részt gyermekük testi, értelmi fejlesztésében, felhasználva az óvoda nyújtotta lehetőségeket.

Az érzelmi nevelés személyiségfejlesztő hatása:

"Az értelmi funkciók integrálódnak az érzelmi átélésekkel" (Kiss, 1987.).

A tevékenység, a megismerés öröme gazdagítja a gyermek érzelmeit, ezáltal állandóan aktivitásra készíti. A valós világ jelenségeihez, a társakhoz és az önmagához való viszony kapcsolatrendszerében megtanulja érzelmeinek kifejezését, kezelését.

Erkölcsei érzelmei, tulajdonságai alakulnak, erkölcsi értékrendszere megalapozódik. Az érzelmi élete kiegyensúlyozottá válik, amely alapul szolgál testi, értelmi, szocializációs fejlesztéséhez, fejlődéséhez. Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

Összegzés

A néphagyományőrzés az érzelmi nevelés hatékony eszközeként vonul végig a programon. A változatos cselekvések gyakorlása során a gyermeket érzelmi életvitelében megerősíti, érzelmeit vállalóvá neveli. Mindez az óvoda és a *családok* együttműködésében, és kölcsönhatásában valósul meg.

A kiemelt figyelmet igénylőgyermek esetében nagy hangsúlyt fektetünk a szeretetteljes kapcsolat kiépítésére, beilleszkedési nehézségének, esetleges agressziójának feloldására.

Egyértelművé tesszük a gyermek számára, hogy mi az, amit helyesnek tartunk, mit utasítunk el, és elmagyarázzuk, hogy mindezt miért tesszük. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekkel szemben támasztott követelmények azonos elvek szerint valósuljanak meg.

Éreztetjük, hogy a csoport minden tagja, beleértve őt is - fontos nekünk.

A csoportunkban olyan érzelmi légkört alakítunk ki, amelyben természetes érték az ember, függetlenül teljesítményének színvonalától. Személyes példamutatással tudatosítjuk a gyerekekben, hogy nem vagyunk egyformák, a „másság”-ot el kell fogadni, a különbözőséget meg tolerálni kell.

A gyermekek társas kapcsolatainak kialakulásában fontos, hogy a csoporttársakkal észrevetessük, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknek a jó eredmény eléréséhez sokkal több erőfeszítést kell tenniük. Fontos annak bizonyítása, hogy ők is lehetnek valamilyen kiemelkedően jók. Célunk, hogy a csoporttársak ismerjék fel a segítségnyújtás lehetőségeit és azok helyes mértékét.

2. 3. 4. A szocializálódást segítő nevelés

"A gyerek szocializációja a szülők egész személyiségének és nem nevelési intencióinak függvénye" állítja dr. Buda Béla (1988.)

A szocializálódás alapja a gyermek biológiai fejlődését segítő, gondoskodó környezet kommunikációs kapcsolatrendszere.

A hagyományápoló nevelésünk visszatérő, közös tevékenységei, hagyományai, megteremtik az együttélés egyedi kommunikációs kapcsolatrendszerét.

A hagyományörzés sajátos teret nyújt a gyermek szocializálódásához. Így a játékban megjelenő hagyományápoló tevékenységekben gyakorolja az önkifejezés formáit, a társas érintkezés mintáit. A közös élmények hatására valamit megérez a közösség ősi összetartó erejéből. Ha az óvónő "ölelő" szeretete átsegíti a gyermeket a kapcsolatfelvétel nehézségein, és mindezt melegséggel teli élmények, társaktól kapott elfogadó jelzések erősítik, a gyermekben létrejön az a biztonságérzet, ami további szocializálódásának alapja. A gyermek ebben az életkorban érzelmi fogékonysága által nem a verbális elemekre, hanem a metakommunikációra érzékeny. Ha a tekintet, a gesztus, a mimika, a testtartás, a térköztávolság összhangban áll a szóbeli közléssel, a gyermekben felébreszti a kipróbálás, az utánzás vágyát, a felnőtt viselkedése minta lesz számára.

A szocializálódást segítő nevelés célja, feladatai

- Az együttéléshez szükséges készségek, jártasságok formálása, amelyek által alapozódnak a szocializálódáshoz szükséges erkölcsi, akarati tulajdonságjegyek.
- "Kiegyensúlyozott, boldog gyermek" állapot létrehozása.

A szocializálódás alakulásának szinterei

- A beszoktatás időszaka.
- Együttlét a mindennapokban.
- Óvodai ünnepnapok.

1. A beszoktatás időszaka

Az óvodakezdés első benyomásai "életre szóló" élményeket adnak, meghatározzák a gyermeknek, szülőnek egyaránt az óvodához való viszonyát és a létrejövő kapcsolat minőségét. A mi programunkban ez a közismert tény válik a szocializációs nevelés mozgató erejévé.

A beszoktatás célja

A gyermek az új környezetben minél rövidebb idő alatt szerezzen olyan biztonságérzetet, amely meghatározza további szociális viselkedésének alakulását.

Az óvodapedagógus a folyamatban

A szülők az első néhány napot együtt tölthetik el a gyermekkel az óvodában, mert a szülő jelenléte biztonságot ad számára az ismerkedési időszakban. A gyermek az együttlétből, a barátkozásból pozitív emléknymokat visz magával, ez újbóli találkozásra készíti.

Fontos, és pontosan betartjuk a kölcsönös megegyezést a fokozatos beszoktatás kezdési időpontját a szülők kérésének figyelembevételével, az "anyával együtt" beszoktatás lehetőségének megteremtését.

A nevelési év kezdetén óvónőink a csoportban lévő gyermekeket az új társak elfogadására hangolják. **Fontos,** hogy a gyermekek biztonságérzetük tudatában várják, és nyílt odafordulásukkal segítség az érkező gyermeket.

Az óvodába lépéshez barátságos, melegséget árasztó környezetet alakítunk ki, kuckókkal, tevékenységre készítő eszközökkel. Az óvónő beleérző képessége által kész, a magát biztonságban érző gyermek lelkiállapotának mielőbbi létrehozására.

Szeretetteljes magatartásunkkal, az egyes **szülőhöz, gyermekhez** elfogadó odafordulásunkkal segítjük az "átállás" nehéz folyamatát. A gyermeknek sokat segít, ha a szülő is elfogadja az óvónőt.

Ebben a folyamatban a lényeg: hogy mindennek eljön az ideje, amire minden évben ugyanakkor és ugyanúgy illik készülni. Az újra átélés motivál, cselekvésre készítet, a nagyobbak már a készülődés során felidézik emlékeiket, tudják, mire készülnek, várnak. A kisebbek megérzik növekedésük távlatát: "ha nagy leszek, én is..." Erősödik a nagyobb társak tisztelete, a kisebbek megerősítése. Az évről- évre visszatérő hagyományok biztonságot, megnyugtató eligazodást jelentenek a gyermekek életében, erősödik a valahová tartozás érzése. Községünk leginkább ápoltnéphagyománya a **Húsvéti tojásfutás**, ahol jelen van a község apraja, nagyja, és húsvét vasárnap az egész község együtt van, és így erősödik az összetartozás érzése. (A jeles napok felsorolását lásd az "évkörben".) Márton napi lampionos felvonulás –szülőkkel, Nepomuki Szent János esti gyertyaúsztatás. A költészet napja kiemelt nap az óvodánk életében.

A *természetóvó jeles napok* az utóbbi években kerültek be a közgondolkodásba. A gyermek érzelmein át ismerkedik az élővilággal, a madarakkal, a fákkal, vízzel, a földdel. Természetesen a folyamatos gondozáson, törődésen túl a legmaradandóbb és leghatásosabb élmény az "együtt ünneplés". (Állatok világnapja október 04, Madarak és fák napja, /május 10. / Víz napja, /március 22. / Föld napja /április 22. /stb.)

Óvodapedagógus az ünnepnapokban

A mindennapok együttélésében gyakorolt szociális viselkedést, a jeles napok szokásai, viselkedésmintái gazdagítják. Az ünnepi készülődésnek élményei a felnőttek bensőséges, hittel teli ünnepelni tudást maradandóvá teszi. Ezt a hitelességet erősítik óvodánk dolgozóinak öltözéke és az ünnepnapok mássága. Az ünnepi készülődésben az érzelemfokozó hangulati elemeket helyezzük előtérbe, az ünnepnap a gyermekeknek a kiteljesedést adja.

Egyes ünnepek előkészítésébe bevonjuk a szülőket, ez alkalmat teremt a néphagyományokhoz kapcsolódó szokások megismerésére.

A szocializálódást segítő nevelés személyiségfejlesztő hatása

A szocializáció folyamatában a gyermek teljes személyisége fejlődik. A mindennapokban az önkipróbálási vágy szükséglete, a jeles napokon a "másképp" viselkedés vágya a szociális viselkedésben a gyermeket egyre magasabb szintre juttatja. A gyermekben alapozódnak azok a készségek, amelyek további fejlesztésének feltételei.

Alakul szociális beleérző képességük, a kapcsolatteremtésben kezdeményezővé válnak, elsajátítják a társas együttélés viselkedésnormáit.

A **másság** elfogadási folyamatában formálódik segítő - és tolerancia készségük. Az udvariassághoz, az illemhez tartozó szokásokat: a köszönés, a megszólítás, a mással való, a máshol való viselkedés, a vendégfogadás, a kulturált étkezés alapformáit stb. az együttélés során gyakorolják, képesek magukévá tenni.

A közös élmények, a tevékenységek állandó körforgása, a megerősítő szeretet kialakítják a gyermekek biztonságérzetét.

Összegzés

A gyermekek pozitív szocializálódását derűs, jóindulatú felnőttek segítik. Óvodapedagógusaink nevelési eszközeit tudatosan gazdagítják a hagyományápolás érzelmfokozó eszközeivel. A családok bevonása, a közös készülődés fokozza a gyermekek örömezését. A hagyományápolásból fakadó együttélés egy olyan biztonságérzetet sugárzó légkört teremt, amely védelmet nyújt, és alapul szolgál a gyermekek teljes kibontakoztatásához.

2. 3. 5. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés

Pedagógiai programunk a játékba ágyazott hagyományörző tevékenységeivel kínálja a gyermekeknek a változatos cselekvésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségeit.

A gyermekek tevékenységének az állandóságát érdeklődési vágyuk tarja fenn.

A cselekvések során a gyermekekben kellemes testi érzés, jóleső belső érzelmek támad.

Az érzelmek a gyermeki érdeklődés egyik irányító, mozgató ereje, így az érzelmi állapot mindig a cselekvés akarásának elindítója. A gyermek, ami iránt érdeklődik, törekszik megismerni, így indul a megismerés folyamata. Érzékszervein keresztül szerzi a tapasztalatokat, az érzelmi benyomásokat. Ugyanígy cselekvésre készíti a mozgás által szerzett tapasztalat, amikor a mozgásöröm készíti az újabb és újabb próbálkozásra. Ezek az érzékszervi- mozgásos sémák tapasztalatai indítják el a tanulás folyamatát. Ezt a tanulási folyamatot felgyorsítja a környezet érzelmi hatástöbblete. A gyermek érzelmi képességei fejlődnek.

Az értelmi nevelés célja

- A gyermek értelmi és alkotó képességeinek alapozása, fejlesztése.
- Aktív cselekedtetéssel, az érzelmi hatások felerősítésével eljuttatni a gyermeket a szimbolikus, egocentrikus gondolkodástól a szemléletes, a tapasztalaton alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- Integrált, differenciált nevelés.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Megteremtjük a gyermek értelmi fejlesztéséhez szükséges optimális feltételrendszer egyensúlyát. A néphagyományörzés tevékenységeinek szervezése, beillesztése nagy körültekintést kíván, mert az ingerekkel elárasztott gyermek könnyen passzivitásba vonul.

A játéktevékenységen keresztül megismerjük a ránk bízott gyermekek egyéni sajátosságait, képességeit. Megfigyeljük, hogy ki mivel foglalkozik szívesen, mi érdekli, milyen ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkezik, az értelmi funkciója milyen fokon áll. Figyelemmel kísérjük, hogy a gyermekek játékában milyen élmények jelennek meg, amit "mintha" játékukban játszanak. Követjük, fejlesztjük képzeteiket, gyakoroltatjuk a megismerési funkciókat. Ha szükséges, élményeket nyújtunk, s olyan érzelmi hatásokat, amelyek megerősítik a cselekvésen keresztül szerzett ismereteket. Megfigyeléseink során tapasztalatokat gyűjtünk az egyes gyermek mozgásfejlettségéről: hogyan végzi az egyszerű mozgássorokat, a nagymozgásokat, milyen a szem- kéz, szem- láb koordinációja, a finom motorikus mozgások szintje, a testséma ismerete, (jobb, bal irány), milyen a térészlelése. **Megfigyeléseink az egyes gyermek értelmi képességszintjének megállapításához szolgálnak adalékkul, ez az egyéni fejlesztésünk kiinduló alapja.**

Megfigyeléseink során, számon tartjuk azokat a gyermekeket, akiknél nem tapasztalható belső szükségletből fakadó érdeklődés, nem fejtenek ki alkotó tevékenységet, a társas kapcsolatokban nem kezdeményezők.

A családdal együttműködve alakítjuk ki az egyes gyermekhez igazodó módszereket, amellyel az érintett gyermeket elindítjuk a fejlődés útján.

Programunk tartalma jó lehetőséget nyújt az olyan helyzetekre is, amikor a gyermekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket. Magyarázatkeresésre, elgondolkodtatásra motiváljuk őket, felfedeztetjük velük a világot, éljük át az "aha" élmény örömet. **Fontos** a motivációs helyzetek átgondolása és a gyermekek értékelése. A pozitív megerősítés hatására megtanul bízni önmagában.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez szakember segítségét kérjük – logopédus, pszichológus, gyógy- és fejlesztőpedagógus.

Az értelmi nevelés személyiségfejlesztő hatása

A gyermek érzékszervein keresztül, tapasztalati úton ismeri meg az őt körülvevő világot. A hagyományápolás során átélt közös alkotó tevékenységek fejlesztik a gyermek értelmi képességeit, intellektuális élményeket kelt bennük, ez sikerre motiváló erő.

A sikerélmények hatására az emlékezeti bevézés erősebb és mélyebb, ez újra átélésre ösztönzi a gyermeket. Az érzelmi többlet fokozza az értelmi fogékonyságot. A közös tevékenységek, beszélgetések során ráérez az együttgondolkodás örömére, alakul kifejező - és problémamegoldó készsége, fejlődik gondolkodása.

Összegzés

A gyermek értelmi fejlődésének, fejlesztésének a feltétele a környezet nyújtotta érzelmi biztonság. Az érzelmi stabilitás, a felnőtt mintája, a motivációs helyzetek a gyermeket cselekvésre készítik. A hagyományörző szemléletű nevelésünk az aktív cselekedtetéssel fejleszti a gyermek értelmi képességeit.

A gyermek a differenciált bánásmód hatására jut el a saját értelmi képességeinek legmagasabb szintjére.

2. 3. 6. Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv áthatja az élet minden mozzanatát, az óvodai nevelés teljes folyamatában jelen van, annak szerves része.

Hagyományörző szemléletű nevelésünkben tudatosan ráirányítjuk a figyelmet az anyanyelv szépségeire. A gyakori mondókázás, a mindennapos mesélés, az éneklés, a hagyományápoló tevékenységek gyakorlása által a gyermek intenzívebben részesül az anyanyelv élményében.

Az anyanyelv jelrendszerét a gyermek a játékos tevékenységek, a társas érintkezések során, utánzás alapján sajátítja el. A beszédtanulást befolyásolja a gyermek ép idegrendszere, a családi, és az óvodai környezete. A gyermek óvodába lépéskor különböző szintű "anyanyelvi ismerettel" rendelkezik.

Az anyanyelvi nevelés célja, feladatai

- A gyermek beszédképességeinek gondozása, fejlesztése.
- Oldott, derűs légkör megteremtése, amelyben a gyermek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédképessége fejlődik és fejleszthető.
- A beszédproblémás gyermekek fejlesztése, logopédus útmutatása alapján.

Az óvodapedagógus a folyamatban

A gyermeknyelvi fejlesztéséhez nélkülözhetetlen a *családok* anyanyelvi kulturáltságának ismerete. Kapcsolattartásunk során, - ha szükséges - meggyőzzük a szülőket az otthoni anyanyelvi élmények fontosságáról: a szülői szó, az esti közös mesélések, verselések, beszélgetések mintát adnak a gyermeknek további nyelvi fejlődésében, szocializálódásában meghatározó a szerepük.

Tudatosan törekszünk saját és felnőtt környezetünk beszédkulturájának csiszolására. Érezzük a felelősségét annak, hogy beszédpéldánk hat a gyermekekre, szülőre, munkatársainkra. A metakommunikációval együtt gondot fordítunk beszédünk hangszínére, erősségére és tempójára.

Nyitott légkört teremtünk, melyben könnyen létrejön a kommunikációs helyzet: a szülő, a gyermek "szóra nyílik". **Fontos**a nyugodt, természetes helyzet, ahol teret nyújtunk a gyermek közlési vágyának, ahol a gyermek nyíltan, őszintén beszélhet arról, ami őt foglalkoztatja. A gyermeket sikerélményhez juttatjuk. A beszéddöröm a gyermekekre ösztönzően hat.

Kulturált, rövid, pontos megfogalmazással segítjük a gyermek beszédértésének alakulását. A gyermek a szóbeli közlés elemeit utánzással sajátítja el, amit az óvónőkhöz való érzelmi kötődés megerősít. A testközelség a gyermek elemi szükséglete. A személyes segítségnyújtás közben jó lehetőség adódik arra, hogy beszélgessünk a gyermekkel. (Némán ne nyújtsunk segítséget!)

A beszéd nemcsak az érintkezés, a viselkedésszabályozás, hanem a gondolkodás eszköze is. A beszéd és a gondolkodás fejlődése szorosan összefügg. A gyermeki gondolkodás szemléletes cselekvő tevékenység, ezért feltétele a szókincs gyarapításának az állandó cselekvés fenntartása.

Programunk sajátossága, hogy óvodapedagógusaink a gyermeket tapasztalásos, érzékszervi élményeken át fejleszti, így a beszéde a változatos tevékenységek, érintkezések során fejlődik.

A játék, és a hagyományörző - és természetszerető tevékenységeket kísérő kommunikációs helyzetek nyújtanak a gyermek differenciáltfejlesztésére lehetőséget.

A szerep, vagy "mintha" játékok párbeszédei, a társasjátékok, a mozgásos játékok szabálymegfogalmazásai mellett a népszokásörző tevékenységek is gazdagítják a gyermek szókincsét.

Óvodapedagógusaink által szervezett nyelvi játékok, a szavak játékából fakadó örömezésen túl sikerélményhez juttatják a gyermeket. A tudatos fejlesztés céljából is kezdeményezhet párbeszédet, beszélgetést egy-egy gyermekkel, vagy gyermekcsoporttal. Az aktivizáltatás: a beszéltetés és a beszélni hagyás az óvónő feladata. Közben alakul a gyermek beszédfegyelme, önuralma.

Figyelemmel kísérjük az egyes gyermekek beszédértési, beszédtechnikai szintjét. A gátlások oldásához a báb "varázslatos ereje" nagy segítséget nyújt. A felismert beszédzavarok, hibák esetén a *szülővel* és az érintett szakemberekkel együttműködünk. Napi nevelőmunkánkban a gyermek helytelen, rossz kiejtését helyesen ismételjük meg, hasonló értelmű mondatba helyezve, nem feltűnően. A kompenzálás mindig egyénre szabott.

Az anyanyelvi nevelés szerves a képeskönyvek nézegetésén keresztül a könyvek szeretetére, az "olvasásra" nevelés. Az óvoda környezetében megtalálható könyvek (mese, vers, természetismeretek, hagyományápolás) az irodalmi élménynyújtáson túl hozzájárulnak a gyermekek esztétikai ízlésformálásához, és lehetőséget nyújtanak az anyanyelvi szókincsük gyarapodásához.

Az óvodapedagógusok igényes válogatással elérik, hogy a csoportjukban lévő könyvek ezt a szerepet töltsék be. Szorgalmazzuk, és segítséget nyújtunk a *családoknak* a könyvvásárláshoz. Óvodapedagógusaink mindennapi beszédmintája az irodalom szeretetére való nevelésben döntő hatású. A gyermek a mesélés alatt befogadó. Nem csak az érzelmi hatásokat éli át, hanem benne "visszhangzik" az óvónő hangja, hangjának dallama, ritmusa, tempója, amelyet hiteles metakommunikációval kísért. Ez az érzelem teli hatás maradandó, a gyermeket utánzásra készíti. A megjelent beszéd "minőségét" a gyermeki adottságokon túl az óvónői minta határozza meg.

Óvodánkban lehetőséget teremtettünk a **német nemzetiség** anyanyelvének továbbéltetésére, és a nemzetiségi nyelvét beszélő óvónő a mindennapok természetes folyamatában élteti a nyelvet.

(Lásd a német nemzetiségi részprogram c. fejezet)

Az anyanyelvi nevelés személyiségfejlesztő hatása

A gyakori mondókázás elvezeti a gyermeket a beszéddallam, az anyanyelv ritmusának megérzéséhez. A mindennapok szokásörző tevékenységeihez fűződő kifejezések a gyakorlás során valódi tartalmat kapnak. A jeles napokat kísérő hangulatfokozást, érzelemmélyítést kifejező szavak átkerülnek a gyermek mindennapi szóhasználatába.

A gyermek az oldott, elfogadó környezetben az anyanyelvét egész nap gyakorolja, utánozza. Szabadon fejezi ki önmagát, közlési vágya érvényesül. Befogadó és érdeklődő, másokat is képes meghallgatni. Élményeit képes elmondani, mondatokban kifejezni. Helyesen használja a nyelvtani kifejezésmódokat, ismeri a használt szavak tartalmát. Figyelme, koncentráció készsége fejlődik, gondolkodása fogalmi szintre tevődik. Magabiztossága abban tükröződik, hogy szívesen beszél. A gyermeki biztonságérzet megerősödik, a gyermek teljes lényével érzi: elfogadják.

Ez a megerősítés, a létrejövő kapcsolat indítja el a nyelvi kifejezőképességének további fejlődését.

Összegzés

Az anyanyelv a néphagyományörző pedagógiai programban kiemelt helyet foglal el. A mindennapok egyszerű szóbeli közlése megértésén túl hozzájárul, hogy a népi életmód szavai ne merüljenek feledésbe. "Minden nemzetnek fő kincse a nyelve. "

A szókincsfejlesztés, a praktikus intelligenciaalakítás egyedi jegyeket hordoz.

A gyermek a nyelvelsajátítás során teljes személyiségében fejlődik, fejlesztődik.

A sajátos nevelési igényű gyermekfejlesztésének területei a beszédszervek ügyesítése, a beszédhallás, az auditív ritmus, az auditív emlékezet. Mivel az anyanyelv használata a nevelés egész folyamatában jelen van, ezért a különböző tevékenységformákhoz kapcsolódva, komplex formában valósítható meg a fejlesztés.

Kiemelt szerepet kap a rendszeresség; az utánzás; a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasítás; a zene; a ritmus; a mozgás és sok ismétlés.

Tehetséggondozás: ezt a feladatot az óvodapedagógusok az óvodai tevékenységekbe ágyazva igyekeznek megvalósítani a mindennapi élet során.

3. Az óvodai élet tevékenységformái

3. 1. A néphagyományörzés a nevelés folyamatában

Az óvodánkban folyó nevelést olyan szemléletmód szabályozza, amely tekintettel van a gyermek egyéni fejlettségére, és alkalmas arra, hogy kialakítsa az együttéléshez szükséges szokásokat. Ennek keretét a népi hagyományok ápolása is képes megteremteni.

Az óvodai nevelésünkben a néphagyományok - mondóka, dal, mese, gyermekjáték- anyagából bizonyos válogatás eddig is érvényesült. Minden óvodában az óvónőtől függött, hogy az általa tervezett és vezetett nevelési folyamatban mit, mennyit és hogyan épített be.

Ez a program ennél bővebb lehetőséget kínál. Nem csak a népművészet és a szokásörző jeles napok elemeit öleli fel, hanem a mindennapi élethez kapcsolódó tevékenységeket is. A néphagyományörző tevékenységeket tartalmilag és időrendileg egységes rendszerbe foglalja. Ennek összefoglaló keretét évszakonkénti rendezésben az "Évkör" adja. (ld. Függelék).

A néphagyományörzés célja

Óvodai nevelésünkben a múlt értékeinek átörökítése, éltetése.

Néphagyományörző tevékenységek tartalma

Játékidőben a természetes anyagok közelsége motiválja a gyermekeket. A gyermek kíváncsiságából fakadóan nyúl a természetes anyagokhoz: az agyaghoz, gyapjúhoz, fonalhoz, bőrhez és a fához. Az anyagok állandó jelenléte cselekvésre készíti, fejleszti a gyermek alkotóképességét. Az elkészült tárgyak, népi gyermekjátékszerek tovább motiválják a tevékenységét, gazdagítják a játékát, alkotásra kész emberré teszik. A mindennapok tevékenységébe jól beilleszthető a játékeszközök készítése. A segítségnyújtás közben jó alkalom nyílik arra, hogy óvónőink beszélgessenek a gyermekekkel, felidézhetik a népmeséket, mondókákat, dalokat. A népszokásokhoz fűzött, az óvónő által elmesélt történetek hatást gyakorolnak erkölcsi ítéleteik alakulására, magatartáskultúrájukra, viselkedésmódjukra.

Az udvari játékokat hagyományápoló tevékenységekkel bővítettük. A természetes anyagokkal való műveletek mellett a dalos játékok, a népi sportjátékok játszására is sort kerítünk. A dalos játékok a zenei fejlesztésben és az érzelmi nevelésben, a népi sportjátékok az állóképesség, az egészséges küzdőszellem alakításában kapnak fontos szerepet.

Az óvodánk udvara, a közvetlen vízpart szép környezete, a séták, kirándulások, terepgyakorlatok jó lehetőséget adnak a természet, a *környezet megszerettetésére*, az évszakok változásaiból fakadó népi időjóslások felidőzésére. A gyermekeket a közösen átélt élmények a környezetükhöz kötik, amelynek védelmezőivé válhatnak.

A szülőföld szépségének megáldatása, a környezet alakítása, amelyben a gyermek közvetlenül részt vesz, alakítja vizuális látásmódját. Ez az alap, melyre a gyermekek művészetre nevelése épül.

A népi kultúra tárgyai, a népköltészet alkotásai a gyermek érzelmein át épülnek be a gyermek ízlésvilágába. Zenei, irodalmi és vizuális nevelése is e "gyökerekből" táplálkozik, amelynek anyaga a népművészet értékes és szép alkotásai.

A mindennapi élet tevékenységei és a jeles napok a néphagyományokban szorosan összetartoznak. Az óvodában megünnepeelt jeles napokkal színesebbé tesszük a hétköznapiakat, és felkeltjük a gyermekek érdeklődését az egyházi és az úgynevezett "zászlós ünnepek" iránt is.

A névnapok közül elsősorban azok váltak jeles napokká, amelyekhez történelmi események, természeti megfigyelések és bizonyos munkafolyamatok kapcsolódtak.

Az óvodapedagógus a folyamatba

Óvodapedagógusaink néprajzi ismereteiket is folyamatosan bővítik. Összegyűjtik szűkebb környezetünk hagyományait. A gyűjtőmunkában számítunk a szülők és a nagyszülők segítségére. A tárgyalás, a környezetalakítás technikai fogásait elsajátítjuk.

A néphagyományörzés elemeit mértéktartóan jelenítjük meg az óvodai környezetben.

Óvodai nevelésünk folyamatában megteremtjük a hagyományörző tapasztalatszerzésnek a feltételeit és lehetőségeit. Ezáltal a gyermekek és a szülők a természethez, a hagyományokhoz való kötődést egyénileg és együttesen is átélhetik, és azokat önmaguk számára újratemethetik. Óvodapedagógusaink a folyamatos napirendben, a játéktevékenységbe ágyazottan tervezik és szervezik a hagyományörző cselekvési formákat.

A hagyományörzés személyiségfejlesztő hatása

A néphagyományörző szellemben nevelkedett gyermek, alkotó kölcsönhatásban él a természettel, ráérez arra, hogy a világot képes alakítani. Megismeri a közös alkotás örömeit, a múlt értékeit, a környezetért érzett felelősséget. Érzelmileg gazdagabbá, értelmileg fogékonyabbá válik. Alapozódik benne a környezet és a haza iránti szeretet érzése.

Összegzés

A hagyományörzés a teljes nevelési folyamatot áthatja, a gyermek személyiségét gazdagítja, beépül a gyermek, és a felnőtt teljes tevékenységrendszerébe.

A családokkal való együttműködést kiteljesíti.

3. 2. A játék

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A játék és a hagyományörzés kapcsolata

Régen a gyermekek nevelése a több generáció együttéléséből adódóan nem csak a szülők feladata volt. A nagyszülők, dédnagyszülők a saját gyermekkorukban játszott játékok továbbadásával nem csak szórakoztatták, tanították unokáikat, hanem egyben lehetővé tették ezeknek a játékoknak a fennmaradását, továbbélését is. Ebben a vonatkozásban joggal mondhatjuk, hogy hagyományörzést is végeztek.

Egy családi légkörű, rugalmas életrend alkalmas arra, hogy a hagyományörzést az óvodai nevelés keretein belül folytassa. Ez a program arra vállalkozik. A régen feledésbe merült, vagy éppen a mai generációk számára már ismeretlen játékok, népszokások, néphagyományok, hagyományörző tevékenységek, játékeszköz készítesek felelevenítésre

kerülnek. Ezzel színesedik, gazdagodik a gyermekek élete, bővül a nevelés eszköztára. Ez a komplex hatásrendszer nyugodt játéklétkörben, kiegyensúlyozott, derűs óvónői viszonyulással érhető el.

A program megvalósulása *azonos gondolkodást kíván a játékról*, ami meghatározza az óvónő szerepét a folyamatban.

A szempontok a következők:

- a játék az óvodáskorú gyermek életében,
- a játék feltételrendszere,
- az óvónői viszonyulás a gyermek játékához.

Mit jelent az óvodáskorú gyermek életében a játék?

A játék a kisgyermek legkomolyabb tevékenysége, létfontosságú alaptevékenység. A játék örömforrás. Több forrásból fakad, a játék lényegéből adódik, abból a tulajdonságból, hogy a játék önmagáért való.

A játék célja maga a játék. Örömet okoz maga a cselekvés, manipuláció, elképzelés. A különböző funkciók gyakorlása, a ritmikus beszéd és a lépegetés ismétlése, pl. felnőttektől átvett régi mondókákban, kiszámolókból, népi játékokban. A játékköröm nagyon gyakran a kellemes élmény újraéléséből fakad.

A gyermek játéka közben ismerkedik a világgal, megismeri a véletlen és a valószínű törvényszerűségeit. Összeköttetést jelent élő- és élettelen környezetével, ismerkedik, tapasztalatokat szerez, reagál. Kíváncsisága belső indíttatású, előhívott "tapogatózások" láncolata, amely *ismeretszerzés* is egyben.

A sokféle mozgásban kipróbálja az erejét, ügyességét, a térben egyre biztonságosabban tájékozódik. A játék állandó erőforrás, az *érzelmek* megjelenésének domináns tere.

Az *élményeknek* meghatározó szerepük van a játékban. A gyermek élményeit a játékban sokszor rejtett formában, néha szelídített feszültséggel éli át. Ez segíti élményei, tapasztalatai feldolgozásában, a maga kedve szerint alakítja át a megfigyelt valóságot.

A gyermek állandó *belső késztetést*, hajlandóságot mutat a játékra. A játék *vágymegjelenítés is*. A gyermek kíváncsága, óhaja a játékban mindig beteljesülhet, nem ütközik akadályba. Keresi helyét a felnőttek világában. (Pl. önállósodási vágy, megismerési vágy, tevékenységi vágy, utánzási vágy, szereplési, magamutogatási vágy, mozgási vágy, stb.).

A *társigény* az ötletek elfogadására ösztönzi, az együttjátzás kreatív együttműködést alakít ki, kialakulnak a jó játék hagyományai.

A választás és vállalás *önkéntség*e, az utánzó beleéléssel, fantáziával játszás képessége *önkifejezésre* készíti.

A konfliktusok birtoklási vágyból, önérvényesítési törekvésekből, ellentétek ütköztetéséből fakadnak. Ez természetes jelenség. A játékban gyakorolható ezeknek a problematikus helyzeteknek az önálló megoldása (egyezkedés, rábeszélés, kompromisszumkötés).

Az **ÉN** tudat erős dominanciája mellett megjelenik a **TE** és a **MI** fogalma. A közös játékot áthatja az *összetartozás* érzése is. Ez az a motiváló erő, amelynek hatására a gyermek képessé válik a játékhoz szükséges szabályok betartására.

A játék a későbbi tevékenységformákat is megalapozza, így a munkát és a tanulást.

A játék feltételrendszere

Hagyományörző tevékenységeink beiktatásának a tartalmas, elmélyült játék az alapja. Ezért szükséges a feltételrendszer végiggondolása.

A **légkör** nyugodt és biztonságérzetet keltő, melyben a gyermekek szabadon szervezik meg játékukat, önállóan választják hozzá a társat, a helyet, az eszközt.

Szeretetteljes légkörben könnyebb egymás elfogadása, a toleráns óvónői minta példaértékű.

A **hely** a gyermekek szabad mozgását, biztonságát, játékuk térbeni kibontakozását szolgálja. A játék színtere a *csoportszoba*, de használható felnőtt felügyelete mellett a csoporttal egybenylő öltöző, folyosó is. Óvónőink a gyermekek közreműködésével állandó és ideiglenes játszóhelyeket, kuckókat alakítanak ki. Ügyelünk arra, hogy a különböző játszócsoporthoz ne zavarják egymást. Az irodalmi és zenei élmények befogadására alkalmas hely a csoportszoba nyugalmas része

(meseszönyeg). A mindennapok hagyományörző tevékenységeinek gyakorlására kialakított kézműves sarokban a közösen gyűjtött, illetve vásárolt természetes anyagok, kellékek játékgazdagító lehetőségeket nyújtanak.

A nevelési év kezdetén kialakítjuk az építőjáték állandó helyét, így a nagyobb méretű elemekkel, textíliákkal az építkezés több napon keresztül folyhat. A gyermekek a csoportszoba kisebb, mozgatható bútorait, a térelválasztó elemeket saját elgondolásaik alapján variálhatják játékaikban.(pl.: vár, barlang, stb.).

A játék további helye az **udvar**. Az udvar alkalmas a mindennapi játékok mellett a népi játékok játszására, népi játékok készítésére, kismesterségek gyakorlására is.

A csoportszobában megkezdett tevékenységek az udvaron folytathatók. Az udvari játékhoz esztétikus, sokoldalúan használható sport- és játékeszközeink vannak, amelyek fából és kenderkötélből készültek, így anyagánál fogva vonzó és biztonságot nyújtó eszközök gyermekeink számára. Az udvari játék lehetőségek nagyszerű alkalmat nyújtanak arra, hogy óvodásaink erősödjének, kialakuljanak olyan belső tulajdonságaik, mint pl. a bátorság, kitartás, állóképesség, vagy az ügyesség és gyorsaság.

Az **óvoda területén kívül** is adódnak lehetőségek a szabadtéri játékokra. (pl. mivel két épületben működünk, így gyakran meglátogathatjuk egymást, közelben van a játszótér, kirándulások alkalmával az erdőben, Duna parton stb.) *Fontos* az óvónő helyismerete.

A **játékidő** a napirend sajátosságaiból fakadóan folyamatos. A gyermekek a délelőtti elkezdődött játéktémát nem csak délután, hanem akár több napon és héten keresztül is folytathatják. Addig folytatódhat a kedvelt tevékenység, amíg az a gyermekek számára érdekes, élményt és örömet adó.

A napirendben szereplő egyéb tevékenységek belesimulnak a játék folyamatába. Időlegesen megszakítják ugyan, de nem tördelik szét. Körültekintő szervezéssel, a foglalkozások helyének és idejének megválasztásával az elmélyült játékot nem borítjuk fel. A konkrét szervezést igénylő kötött időpontú foglalkozások kivételt képeznek.(pl. testnevelés, bábszínház, kirándulások stb.).

A **játék eszközei**. A mai kor játékpiaza ezrével kínálja a különféle játékeszközöket. A jó ízlésnek, a játék funkciójának nem minden játék felel meg. A játékeszközök megválogatásában tükröződik óvónőink igényessége. Játékaink esztétikusak, a gyermekek életkorához igazodnak, és elősegítik a sokoldalú fejlődést.

Fontos, hogy fantáziálásra, gondolkodásra, problémamegoldásra serkentsen. A mai játékeszközöket harmonikusan egészítik ki az ősi népi játékeszközök, rongybabák, falovacskák, csuhé baba, stb.).

Értékük az alábbiakban rejlik:

- természetes anyagból készültek,
- kapcsolódnak a természeti környezethez,
- hordozói egy sajátos ízlésvilágnak, ízlésformáló hatásúak,
- fellelhetők a felnőttek munkaeszközeinek, használati tárgyainak kicsinyített másai,
- az eszközökben megjelenik az egyszerű ember találékonysága, furfangossága.(pl. ördöglakat, bűgőcsiga, facsiga, dió pergettyű, stb.).

Játékeszközök lehetnek még a környezetben fellelhető dolgok is. (kavics, falevél, bot, ág darab, stb.)

A **dramatikus játékeszközök** ösztönzik a gyermekeket fantáziájuk szárnyalására. Az esztétikus textíliák, a színes leplek, az ízlésesen elkészített korona, palást, tarisznya, mind elindítói lehetnek egy-egy szerepjátéknak, mesedramatizálásnak, spontán "mintha" játéknak. Ezek az anyagok az építő játékban is új színfoltként jelennek meg. A gyermeki önkifejezésmódokat a **bábozás** eszközei teljesítik ki.

Fontos a báb és a dramatikus eszközök állandó jelenléte és helye.

A játék tartalma

A hagyományörző életmódban is a gyermekek saját elhatározásuk és kedvük szerint játszanak. A játék "klasszikus" tartalma kiegészül népi játékokkal.

Ezek közé sorolhatók:

- az énekes- táncos játékok, (szembekötősdí, gyűrűsdí, párcserélő játékok, vásáros játékok, leánykérő játékok, fogyó-gyapadódó játékok, furfangos-és szórakoztató játékok, stb.)
- a mozgásos és küzdő játékok, (versengő, váltást tartalmazó játékok, várkörül-járás, sorjátékok, hidas játékok stb.),
- a népszokásörző dramatikus játékok. (a jeles napokhoz kötődő játékok),
- a népi játékszerek készítése (bábuk, játékbútorok, rongybabák, napraforgószerű-lovacska, csutkababa, facsiga, töklámpás, kukoricaszárból kunyhó készítése stb.).

Mindezek új tartalommal töltik meg a gyermekek játékát, önmagukban hordozzák a fejlesztés lehetőségeit.

Az óvodapedagógusi viszonyulás a gyermek játékához

Óvodánk dolgozóit a fantáziát serkentő és kíváncsiságot ébresztő derű jellemzi. (A dajkákra is jellemző.). A gyermeki személyiség megismerésére törekszünk, amelyhez a játék sokrétű információt nyújt. A gyermek játékának követése intenzív együttélést kíván

tőlünk. A "játékból való olvasni tudás" empátiát, tapintatot, megfelelő szintű intelligenciát követel. Az óvodapedagógus ráérez a gyermek lelkiállapotára, empátiája segítségével a felmerülő problémák okát kutatja. Magatartásunkkal képesnek kell lennünk feloldani a feszültséget, aminek a felnőttek és gyermekek közötti jó kapcsolat, érzelmi kötődés az alapja. Megerősítő viselkedésünkkel alakítjuk a csoportban a toleranciát, elfogadtatjuk a magányos vagy agresszív, azaz eltérő viselkedésű, illetve „MÁS” gyermekeket. *A felnőtt beavatkozása* csak mintaadás, megoldási lehetőségek felállítása, választhatóság, valamint a testi épség megőrzése szempontjából indokolt.

Az óvodapedagógus elemzőképessége, intuíciója ad eligazítást abban, hogy az adott gyermeki játék igényli-e egy újabb ötlet, vagy eszköz adását. Mérlegeljük, jelent-e továbblépést, ha a felnőtt bekapcsolódik (nem irányít!), és egy- egy apró cselekvéssel, mozzanattal új lendületet ad, és perspektívát kínál.

Óvodapedagógusaink a hagyományos játékeszközök motiváló hatása mellett gondoskodnak a dramatikus népszokások játékaikhoz szükséges kellékekről, hangulati elemekről. Viselkedésünkkel közös játékokra szeretnénk inspirálni. A színvonalas óvónői bábjáték hatására a gyermekek kedvelt tevékenységévé válik a bábozás. A csoport játékszintje általában is az óvónő viszonyulását tükrözi.

Élmények nyújtásával gazdagítjuk a játékot. Az együttes játékban az óvónő lehet az egyenrangú játéktárs, alárendelt irányított, vagy mintaadó modell is. Mintaadásunk a gyermeket utánzásra készíti. A gyermeket az utánzás mellett a szabályok is segítik az eligazodásban. A szabályok nem csak a társasjátékokban, hanem a játékeszközökkel való bánásmódban, magában a játékban vagy a szokásrend alakításában is megjelennek.

A gyermeki önállóság a játék szabadságában teljesedik ki, az óvónő ezt tiszteletben tartja, a gyermek által vállalt szabályokkal együtt. A játékszabadság nélkülözhetetlen elemei a szabályok. Szokássá válásukkal megteremtjük a játéktevékenység nyugalmát a teremben és az udvaron.

Személyes példaadásunkkal ösztönözzük a szülőket a lakókörnyezetben fellelhető népi játékok gyűjtésére. Alkalmakat teremtünk a játékok megtanulására, ami feltételezi a felnőtt és a gyermek közös tevékenységét.

Tudatosítanunk kell a szülőkben a játék személyiségfejlesztő hatását.

A játék személyiségfejlesztő hatása

A játékban a gyermek teljes személyisége fejlődik. A játéknak az értelmi képességre gyakorolt hatása jól mutatkozik az érzékszervek működésének pontosabbá válásában. Fejlődik az észlelés, a megfigyelőképesség, az önkéntes és szándékos figyelem, az emlékezet és felidézés, a képzelet működése, a gondolkodás. A játék közben felmerülő nehézségek leküzdése alakítja a gyermek intellektuális tevékenységét. A szituációk létrehozása megmozgatja a gyermek, alkotó képzeletét, fantáziáját. Fejlődik szellemi aktivitása, beszédkézsége, problémaérzékenysége, helyzetfelismerő képessége.

A gyermek mozgáskészsége is fejlődik. Újfajta mozgásokat tanul, melyeket a szabadban és a teremben egyaránt gyakorol. Alakul térérzékelése, fejlődik nagymozgása és a szenzomotoros kézgyűessége.

A gyermek közel kerül az erkölcsi szokások felismeréséhez, elfogadásához. Formálódik erkölcsi ítéletalkotása, alakul illembeli viselkedése, udvariassága. Az átélt játékörömök, sikerélmények vagy kudarcok erős érzelmeket váltanak ki. A gyermek tanulja érzelmeinek kezelését. Feszültség levezető hatása a gyermeket oldottá teszi. A siker újra átélési vágya kitartásra ösztönzi.

A játék felerősíti a **szocializálódás** folyamatát. A játékban a gyermek felfedezi a másikat, és más képet alakít ki önmagáról is. A közös játék öröme, az élmény együttes megtapasztalása alakítja a társakhoz való viszonyát. Megjelenik az együttérzés, kibékülés, vigasztalás, kivárás, engesztelés érzése. Kommunikációs kapcsolatteremtő készsége fejlődik.

A játékkörnyezet derűs harmóniája, biztonságot adó légköre, áttekinthető rendje ösztönzi a gyermeket a játékrend betartására. Mindezek hatására alakul a fegyelem, ami nem csupán játékfegyelem.

Összegzés

A jó légkörű játékban a néphagyományőrző tevékenységek érzelmi többletükkel a gyermek élményeit gazdagítják. A tartalmi gazdagítás kiteljesíti a felszabadult játék személyiségfejlesztő hatását. Ebben a folyamatban a gyermek személyisége a legteljesebben fejlődik, fejleszthető.

A sajátos igényű nevelésű gyermekek esetében nagy jelentőséggel bír minden játékfajta, legyen az gyakorló vagy akár szabályjáték. Lehetőséget teremt a sokirányú tapasztalatszerzésre, a pozitív és negatív élmények kijátszására. Növeli biztonságérzetüket, ezért számukra rendkívül fontos a minél hosszabb, megszakítás nélküli játékidő biztosítása. A csoporttársaik utánzása megfelelő mintát tud nyújtani, ezért törekedni kell, hogy minél hamarabb bevonjuk ezeket a gyermekeket. A gyermekcsoportot türelemre, toleranciára neveljük, mert ezeknek a gyerekeknek alkalmazkodóképessége, feladat és szabálytudata elmaradottabb, kevesebb tapasztalatuk lehet a világról, a tevékenységekről. Igyekszünk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek minden tevékenységbe bevonni, megtalálni számukra a megfelelő szerepet, eszközt.

Képességeikhez igazodva a különféle játékon keresztül próbáljuk sikerélményhez juttatni őket.

Célunk a fokozatos önállósodás, majd a társakkal való közös játék.

A szabad és irányított játék legfőbb fejlesztési forma, amely keretet és lehetőséget nyújt a fejlettség szerinti differenciált ismeretsajátítása, a személyiség egészének komplex fejlesztésére, biztosítja a gyermek beilleszkedését a befogadó csoport tagjai közé anélkül, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermek kudarchelyzetbe kerülne.

Igyekszünk tudatosítani a szülőkkel, hogy a nevelési célok elérésének legfontosabb eszközének a játékot tekintjük, ezért szükségesnek tartjuk, hogy a szülők is rendszeresen játszanak otthon gyermekükkel. A közös játék nagyban kihat az érzelmi fejlődésre, a szülő-gyermek jó kapcsolata alakulására is.

3. 3. Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését.

Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, **a szabad levegő kihasználására.**

A mozgás és a néphagyományörzés

A népi életmódban az anya és az apa gondoskodott gyermeke ügyességéről, erőnlétéről, az esztétikus, harmonikus mozgás alakításáról. A gyermek mintát kapott a családban, a társaktól, a tágabb közösségtől. Felnőtt korára a játékok, a dramatikus szokások, viselkedés minták mellett a néptánc mozgáselemeit is magáévá tette. Az emberi test (tartás) elődeink életében is az egyén meghatározó jellemzője volt.

A mozgás az érés folyamatában a fejlődő gyermek természetes szükséglete. Programunk sokrétűen elégíti ki a gyermek mozgásigényét. Tudatosan segítjük a mozgás és az észlelési funkciók összerendeződését. Nagy hangsúlyt fektetünk az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztésére, mint minden összerendezett mozgás alapjára. A mozgás nem szűkül le a testnevelési foglalkozások, mondókás- énekes játékok körére, jelen van az óvodai élet minden területén.

A mozgásfejlesztés célja, feladatai

- A természetes mozgáskészségek fejlesztése, stabilitása.
- A mozgáselemek beépülésének segítése a természetes mozgások sorába.
- Az egészséges testi fejlesztés, ami a következők szerint tovább tagolható:

- a testi képességek és az ellenálló képesség alakítása, a szervezet erősítése,
- differenciált terheléssel az egyensúlyérzék, a ritmusérzék, a motorikus képességek fejlesztése, a testséma és a helyes testtartás alakítása,
- a térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése.
- a mozgásműveltség, a mozgáskoordináció fejlesztése, különösen a népi mozgásos és egyéb játékok által,
- rendszeres, aktív mozgáshoz szoktatás, a mozgásszükséglet fenntartása,
- az egészséges életmódra való készségek, jártasságok alapozása,
- családi szemléletformálás,
- egészségóvás megelőzéssel.

A mozgás tartalma

- szabad, spontán mozgás,
- irányított mozgás.

Szabad, spontán mozgás

A mozgást nem kell külön megszerettetni a gyermekekkel, mert állandó belső késztetést éreznek a mozgásra, örömmel és természetes módon gyakorolják azokat.

Az udvarunk lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, miáltal a gyermek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A mozgásos népi játékok tere is igazában a kinti tér: szembekötődik, labdacica, célba dobások, ugróiskola, kötélhúzás, várvédők stb. A gyermekek különböző terepeken gyakorolják a természetes és egyéb mozgásokat: fogó, árokfogó, mászások, (fára is) gurulások, bújócskák, futások, járások, labdajátékok. Igyekszünk kihasználni udvarunk szintkülönbségeit, a fák, bokrok, füves területek, lejtő adta lehetőséget. Mivel óvodánk udvara vízpartra nyúlik, ezért a téli hónapokban minden alkalmat kihasználunk a jeges játékok szervezésére. (csúszkálás, korcsolyázás, fakutyázás, szánkózás, hóemberépítés).

A mozgásos játékok során is a gyermek választja meg játékát, társait. A szabadidőben zajló mozgásos játékokban a gyermek önként vesz részt.

Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

Az irányított mozgás tartalmát a természetes emberi mozgások, mint a járás, futás, ugrás, mászás, kúszás, emelések- hordások, egyensúlyozások, a mozgásos játékok alkotják.

A testnevelés szervezeten **a testnevelés foglalkozásokon** valósul meg, amit heti egy- két alkalommal kötelező jelleggel szervezünk meghatározott, állandó napokon.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Tapasztalatokat szerzünk a családok mozgáskultúrájáról, a gyermekek mozgásfejllettségi szintjéről. A mozgásszükséglet kielégítéséhez olyan feltételeket teremtünk, amelyben a gyermek mozgásöröme, aktivitása kiteljesedik.

A játéktevékenységek során mozgásos játékokat kezdeményezünk, vagy a gyermekek spontán kezdeményezését erősítjük. Céltudatosan szervezzük a népi mozgásos játékokat a teremben, és a szabadban. Odafigyelünk a fiúk küzdőszellemének fejlesztésére, a testséma alakítását kiemelten kezeljük. Figyelemmel kísérjük a betegségből visszatért gyermekek állapotát, a kisebbek állóképességének, az egyes gyermek terhelhetőségének határait.

A „gyermek- óvodapedagógus- család ” együttlétek szervezésével ösztönzőleg szeretnénk hatni a szabadidő hasznos eltöltésére.

Az irányított mozgás fejlesztő hatását tudatosan tervezzük.

A mindennapos mozgásos tevékenységek szervezése tornaterem hiányában a szabadban, vagy az átrendezett csoportszobában zajlik.

A tornaeszközök egy részét folyamatosan bent tároljuk, ami a játéktevékenység gazdagítására is lehetőséget nyújt. Más részük kintől behozva alkalmanként felállítható (bújáshoz, mászáshoz, labdaütögetéshez, stb.) A nagy szőnyegek, maroklabdák, szalagok, kendők, botok, zászlók, a speciális tartásjavító, korrigáló gyakorlatokhoz, vagy a mozgásos,

sportos népi gyermekjátékokhoz hasznosak. Az irányított mozgás előtt a fertőtlenítő portalanítás előírt!

A jó hangulatú irányított mozgást szolgálja: a körültekintő szervezés, a játékos hangvétel, rövid, de érthető utasítások, a kevés várakozási idő, a foglalkozásvezetés pergő üteme. A pozitív megerősítés, az óvónői mozgásminta, példamutatás, a jókedvű mozgás dominál.

A mozgás személyiségfejlesztő hatása

A mozgás kedvezően befolyásolja a gyermek anyagcseréjét, fokozza a teljesítő képességét. Segíti az új mozgásformák kialakulását, begyakorlását, a mozgásszervek fejlődését. Alakítja a mozgásszokásokat, és a játéktudat szintjét.

A mozgásos játékok erősítik az egymásra figyelmet, az együttműködési készséget, leszoktat az önzésről. A szabálytartás az önuralmat erősíti, alakul az egészséges versenyszellem. Fejlődik a gyermek kitartása, koncentráló képessége és állóképessége. A mozgás örömelemény, érzelmi hatásokat vált ki. Fejlődik a gyermek érzelmi, szociális és értelmi képessége. Harmonikus mozgása hat gondolkodásfejlődésére, találékonyságára és kombinatív képességére.

Az SNI gyermek számára lehetőséget teremtünk, hogy saját lehetőségeinek megfelelően akár többszöri ismétléssel történő mozgásformát gyakorolhasson.

A differenciálás során figyelünk a végrehajtás tempójára, az ismétlés számára (sok, változatos), segítségadásra, a foglalkoztatási formákra.

Külön figyelmet fordítunk a gyakorlat, a feladat adásban, csapatok összeállításánál, a végrehajtás minőségében, az egyénre szabott hibajavításban, az eszközadásban, hogy rövid, egyszerű utasításokat, azonnali megerősítést kapjon, az értékelés névre szóló legyen, hogy a szabad mozgásra, játékidőre több, hosszabb lehetőséget kaphasson, ugyanazon feladatot hajthassa végre más körülmények között. Mindig a nevére szólítjuk, gyakrabban kontrolláljuk, feladat adáskor meggyőződünk róla, hogy megértette-e, komplex fejlesztést alkalmazunk.

A balesetek megelőzésére fokozott figyelmet fordítunk.

Összegzés

A gyermek mozgásán keresztül ismeri meg a világot. Programunkban a mozgásfejlesztés tartalma bővül a népi sportjátékok nyújtotta mozgásformákkal. A nap folyamán a gyermek állandó "mozgásban van". A tapasztalatok hiányában még nem látja minden mozgásának a következményét. Teret adunk az önpróbálkozásnak, türelemmel várunk, balesetveszély esetén közbelépünk.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésében is kihasználjuk a mozgás komplex fejlesztő hatását. Figyelembe vesszük, hogy a gyermekek egyéni képességei különbözőek, fejlettségi szintjük nem azonos. Alkalmazkodunk a gyermekhez, és hagyjuk, hogy a gyakorlatokat saját képességeik szintjén, saját tempójukban hajtsák végre. A hibák javításában is tapintatosan járunk el. Vigyázunk arra, hogy társaik előtt ne kerüljenek kedvezőtlen helyzetbe.

A családdal együttműködve arra törekszünk, hogy otthon is legyen lehetőségük minél több mozgásra, szabadban való tartózkodásra.

Igyekszünk elérni, hogy a rendszeres mozgás örömet jelentsen a gyermeknek, igényévé váljon, ami hatással van a testi, lelki, szociális egészségére is.

Tehetséges gyermekek esetében az átlag feletti teljesítményre képes gyermekeket differenciált feladatadással fejlesztjük.

3. 4. Az esztétikai neveléshez kapcsolódó tevékenységek

Az esztétikum és a néphagyományörzés

A népi kultúrában az ember a természettel összhangban élt, harmonikus környezetet teremtett. Az ember az őt körülvevő tárgyakat vizuális jelrendszerrel látta el. Ezek a tárgyak esztétikai értékeket hordoznak, ugyanúgy, mint szellemi alkotásaik. Programunk sajátosságából fakad, hogy az esztétikai nevelésben fontos szerepet kap a tárgyi és a szellemi népművészet. Egyes területei áthatják a gyermeki tevékenységformákat, gazdagítják a cselekvési lehetőségeket:

- *a népköltészet*: mondóka, népmese, szólások, közmondások, találós kérdések, rigmusok,
- *a népi díszítő művészet*: fonás, szövés, agyagozás, börmunkák, tojásfestés, írókázás, berzselés, hímzés, batikolás, képfestőzés stb.,
- *a népzene, népi gyermekjátékdalok*,
- *a népi gyermekjátékszerek és játékok*,
- *a népi színjátás, dramatikus népi játékok*: búcsús játék, karácsonyi pásztorjáték, pünkösdlő, vásáros játék, lakodalmas játék, stb.

Az esztétikai nevelés célja, feladatai

- A szép, a harmonikus felfogásához, átérzéséhez szükséges képességek alapozása.
- Megláttatni a szépet a környezetben, a természetben, a művészetben.
- Ízlésformálás, önálló alkotásra készítés, tehetségfejlesztés.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Személyes példánkkal a művészetek, a környezet nyújtotta szépségek felismerésére nevelünk. Megfelelő kulturáltsággal használjuk környezetünk eszközeit, tárgyait. Alakítjuk, formáljuk a gyermekek esztétikai ízlését, igényességét.

Az esztétikai nevelés személyiségformáló hatása

Az esztétikai nevelés komplex, és mégis egyedi folyamatában az egész személyiség fejlődik. Az alábbi személyiségjegyek alakulnak: nyitottság, művészetek iránti fogékonyság, problémamegoldó készség, másság elfogadása.

Az óvodai esztétikai nevelés területei:

- az irodalom: verselés, mesélés,
- a zene: ének, zene, énekes játék, gyermektánc,
- a vizuális nevelés: rajzolás, festés, mintázás, kézimunka,
- a környezet esztétikája.

3. 4. 1. Irodalom: verselés, mesélés

Az irodalom és a néphagyományvörzés

A mondókákat és a meséket régen a szájhagyomány élte. A kisgyermeket születésétől "irodalmi környezet" vette körül. Az altatók, a dúdoló, az ölbé vevők érzelmi biztonságát erősítették. A természettel, az emberi környezettel kapcsolatos népköltészeti alkotások végigkísérték az egész gyermekort. Programunk ezt az irodalmi hatást kívánja őrizni.

A néphagyomány ápoló óvodai pedagógiai programban a mese-, vers-, mondókaanyag zömmel a népköltészet tárházából származik. A gyermek érzelmein át épülnek be ízlésvilágukba, alapozzák meg "kulturális anyanyelvét".

Az irodalmi nevelés célja, feladatai

- A gyermek szívesen hallgassa a mondókákat, verseket, meséket, váljon az irodalmi élmény érzékeny, aktív befogadjává.
- Változatos irodalmi élmények nyújtásával a vágy felébresztése a könyv, a színház, Múzeum értékei iránt. A későbbiekben így válik a gyermekből lelkes olvasó, színház- és múzeumlátogató, az esztétikai élményekre érzékeny, művelt ember.

Az irodalmi anyag tartalma

Az óvodáskorúak verse elsősorban a **népi mondóka**, melynek nagy része mozgással is lejátszható. Ezek a mozgásos játékok nagy segítséget nyújtanak a mozgáskoordináció, az egyensúlyérzék fejlesztéséhez, a térérzékeléshez, az egymásra figyelemhez, testünk, érzékszervein megismeréséhez, a ritmusérzék alakításához. Fontos szerepük van az érintésben, az óvónő-gyermek, gyermek-gyermek közötti érzelmi kötődés megszilárdításában. Játzásuk, gyakorlásuk hozzájárul az óvónő és a gyermek közötti intim kapcsolat kialakulásához. Ilyenek: *a felnőttek játéka a kicsinyekkel, a természettel kapcsolatos mondókák* stb.

A gyermekeknek a mesehallgatás lelki szükséglet, lehetőleg **minden nap hallgassanak mesét**. A mese a mindennapi valósággal össze nem egyeztethető, amiről szól, az mesebeli. A mese egyben reális gondolatokat is közöl a gyermekekkel, feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges megfelelő viselkedésformákat. Közli, hogy a világban jelen van a jó és a rossz is. Általa a gyermek etikai világképet kap. Népmesék lehetnek: *állatmesék, novellamesék, tündérmesék, láncmesék* stb.

A **néphagyomány ápoló irodalmi** nevelésben nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókáknak, meséknek, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak.

A népköltészetten túl klasszikusaink, mai magyar költőink gyermekek számára írt **versei, elbeszélései** is helyet kapnak az irodalmi anyagban. Főleg a gyermekek számára kedvelt ritmikus, szójátékos, gyermekekről, állatokról szóló, költői képeket tartalmazó, és humoros verseik felhasználása ajánlott.

Fontos az anyagválogatásban az egyensúly megteremtése.

A versek, mesék ismétlése dramatizálással, bábozással, árnyjátékkal, mimes játékkal történhet. A bábozás lehet a gyermek első "színházi" élménye. A kicsiknél még inkább a paraván nélküli, az óvónő játékát közvetlenül érzékelhető módon, a nagyobbaknál már többféle módon történhet.

A bábozás fontos, mert a báb szóra készíti. A mese, vagy a dramatikus népszokás élménye, a játszásra ösztönző népszokások jelenléte a gyermeket spontán dramatikus játékra készíti.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Igyekszünk benyomásokat szerezni a *család* irodalmi, művészeti érdeklődéséről, és megismerni az egyes gyermek otthonról hozott irodalmi élményeit és beszédértésének fokát.

Igyekszünk biztonságot adó légkört teremteni, ahol a gyermek bátran kezdeményezi az óvónő, vagy a szülő által hallott irodalmi élmény átadását. Az óvónő előadása összhangban van metakommunikációs jelzéseivel, így lesz verselése, mesélése hiteles, a gyermek reproductív alkotó képzetére ható, fantáziagazdagító.

A drámapedagógiai szemlélet jegyében segítjük a gyermek önálló dramatikus és bábos kezdeményezéseit. A rendszeres lehetőségnyújtás, az óvónői megerősítés eljuttatja a gyermeket, hogy egyre gazdagabb szókincssel, egyre magasabb dramatikusjáték szinten adja vissza élményeit.

A dramatizálásnál, ahol kell, ott segítünk. A mese cselekményének eljátszásán van a hangsúly, kerüljük a szöveg betanítását, hagyjuk a gyermekeket játszani a fantáziájukkal, és a nyelvvel. Figyelmet fordítunk az irodalmi környezet megteremtésére.

Az irodalmi foglalkozásokat úgy szervezzük, hogy építünk a gyermekek által kialakított spontán helyzetekre, de magunk is kezdeményezünk. A foglalkozásokat *átgondolt anyagválogatás*, az irodalmi anyag tudatos időrendi ütemezése előzi meg.

Az irodalmi élménynyújtásnak minden óvónő a leghatékonyabb helyet választja, így *állandó helye* van, ahol a gyermekek által használt mesekönyvek, hangszerek, bábok, dramatikus kellékek helyezhetők el. Meg kell találnunk a *mindennapos mesélés* állandó időpontját. (Más szerepet tölt be az elalvás előtti mesélés, felelősségteljes válogatás előzi meg, nem lehet véletlenszerű.). A foglalkozások helye csoportonként változó, lehet a csoportszoba meghatározott kuckója, meseszőnyege, sarka, stb. A meséhez erre szükség van, de a ritmikus állatos vagy egyéb mondókázáshoz, verseléshez kiváló terep az udvar, a vízpart, a bokrok alja, az erdő, udvari babaház, homokozó stb. Mondókázni lehet a hangulatban hozzákapcsolódó foglalatosságok közben is, ez az óvónő "napra-és tettekészségétől" függ.

Meg kell teremtenünk a meséléshez szükséges családi, szeretetteljes légkört. A mesemondást és a befogadást nem zavarhatják külső elterelő ingerek. Az óvónő egész lényé árasztja azt, amit közvetíteni akar. Szemkontaktust teremtünk, a mesélés hatására a gyermek belső képet alkot. A mesélés, a rendszeresen visszatérő hangulatkeltő elemek (furulyaszó, gyertya, csengő, stb.) és a gyermeki várakozást kielégítő irodalmi élmények hatására a gyermekek önként vállalt "kötelező" foglalkozásává, mindennapos igényévé válik.

Az irodalmi nevelés személyiségformáló hatása

Az óvodapedagógusi beszédminta alapján a befogadás, a gyakorlás által a gyermekek kiejtése csiszolódik, gyarapodik szókészletük. A mechanikus bevésésből fakadó sikerélmény ösztönzően hat a gyermek tanulási folyamatára. Anyanyelve, irodalmi szépérzéke tökéletesedik.

A népmesék, mondókák, az irodalmi művek hallgatása, mondogatása közben erősödik az egymás iránti figyelem, az összetartozás érzése is. Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki a gyermekben. A gyermek átéli a sok pozitív érzélem, (öröm, boldogság, lelkesedés, csodálkozás, derű) mellett a negatív érzéseket is.

(igazságtalanság, szomorúság, bánat stb.) Az ismétlések, a dramatikus játékok, a bábozások lehetőséget nyújtanak az irodalmi élmény újra átélésére, az önálló, fantáziadús alkotásra.

A népi mondókákban rejlő ritmikusság képes a gyermeket vidámabb, jobb hangulatba emelni, a belső mozgásfeszültséget levezetni, mozgását összerendezettebbé alakítani.

Konfliktuskezelési módjuk, problémamegoldó készségük a népmesei minták hatására alakul. A népmesék cselekménye állásfoglalásra készíteti a gyermekeket, ami erkölcsi érzékük, avagy ítélőképességük alakulását segíti. Az élmények hatására kötődésük alapozódik a népköltészet értékei iránt.

Összegzés

Az óvodában szerzett esztétikai, irodalmi élmények és a népköltészet érték közvetítő hatásai a fejlődő személyiség irodalomhoz való későbbi viszonyát befolyásolják. **Fontos**, hogy az óvónő a mindennapokban az irodalom nyújtotta érzelmeket természetes viselkedésmódjával közvetítse:

"Ezt a kincset nem lehet médiára, könyvre, kazettára bízni. Véren át és lelken át, tenyérből tenyéren, testtel a testhez érve, zöldellő búzacsira fölé hajolva, vagy épp az ünnepi gyertyát gyújtva, csak az együttes élmény során adható át a hagyomány. Itt és most mutasd neki, tedd meg vele, amikor annak ideje van."

(Gabnai Katalin, 1994.)

3. 4. 2. Zene: ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A néphagyományörzés és a zene kapcsolata

A mondókák, népi játékok, a népdalok hozzátartoztak az emberek mindennapjaihoz, fennmaradniuk is ezért sikerült. Munkájuk egyhangúságát énekléssel oldották fel, sokszor érzelmeiket, örömeiket, bánatukat is ekképpen fejezték ki. Gyermekeiket éneklésre ringatták a bölcsőben. Minden alkalomnak meg volt a saját dal- és szokásrendszere.

Programunk erre a néphagyományra építkezve alakítja ki zenei nevelését, juttatja a gyermekeket sajátos élményekhez, teszi gazdagabbá érzelmi, zenei, esztétikai világukat.

A zenei nevelés célja

- Az énekes játékok, a zene megszerettetése, a szép, tiszta éneklésre való szoktatás.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése.
- Játékos zenei alkotókedvük ösztönzése.
- Az esztétikai, zenei ízlés és a mozgáskultúra formálása.

A zenei nevelés tartalma

Programunk zenei anyagát hangsúlyosan alkotják:

- a népi mondókák,
- a pentaton karakterű, 6 hangterjedelmű népi dalos játékok,
- a zenehallgatás dalanyaga (hangulatokat, érzelmeket közvetítenek, mintát nyújtanak)
- az énekes népszokások,
- a készségfejlesztés zenei elemei.

A **mondókák** játékok szerint: ölbe vevős, cirógató, csiklandozók, tapsoltatók, ujj-és tenyérjátékok, lovagoltatók, csúfolók, kiszámolók, páros fordulók stb.

A **dalos játékok**: állathívogatók, naphívogatók, esővárók, sípkészítők, játékra hívogatók, leánykérők, kifordulás játékok, ludas játékok, kapus játékok, küzdő játékok, sorjátékok, csúfolók stb.

A *hangszerekkel* való ismerkedés különleges izgalmat és élményt jelentenek a gyermekeknek. A mindennapos hangszerhasználat a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik. Láthatatlan szállal köti őket a muzsikához, amelyet az óvónő hangszerének, zenélésének a tisztelete erősíti. Lehetőség nyílik a *népi hangszerek* megismerésére, készítésére is. Ilyenek: köcsögduda, doromb, citera, hegedű, lopótök dudu, dob, nádsíp, levélsíp, fűzfa síp, furulya. A gyermekek által önállóan elkészíthető, pl. dióhéj pengető, kukorica hegedű stb.

A *néptánc* az óvodában a felnőttek táncát jelentheti, amely a gyermekek számára élménynyújtó. A nehéz lépések nem felelnek meg a 3-6-7 éves korú gyermekek mozgásfejlettségének! A gyermekjátékokban előforduló egyszerű táncos mozgások, változatos játékmozdulatok és térformák kényszer nélkül fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, mozgását. Előkészítik a későbbi néptánc tanulást.

A **zenehallgatás** anyaga óvónőink igényes válogatását tükrözi. Az anyagot népdalok és műdalok alkotják, élő előadásmódban is. Fontosnak tartjuk a klasszikus zenei ismeretek nyújtását is, hiszen ezeket magnón vagy CD- n hallgatva fantasztikus zenei élményt jelent.

Az óvodában játszható énekes népszokások

Azok az énekes népszokások fordulhatnak elő, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez. Nem a szereplés, hanem a játék öröme, egyedi íze az, ami indokolja ezeknek az

énekes népszokásoknak az éltetését. Ezek megvalósítása óvodán belül az óvónők egyéni, módszertani szabadságát figyelembe véve a következők fordulnak elő:

Lucázás. A gyermekek kis pohárákba búzát vetnek, hogy majd hazavihessék a család karácsonyi asztalára. A fiúk szobáról- szobára járnak, szalmán, vagy kukoricaszár kötegen ülve "kotyolnak ", mondják mondókaikat, jókívánságaikat, énekelnek. A kapott ajándékokat tarisznyájukba gyűjtik.

Pásztor- és / vagy betlehemes játék. A nagyobb gyermekek játéka része lehet az ünnepre való készülődésnek, fokozva a várakozás örömét. Karácsonykor csoportról- csoportra vonulnak, énekléssel köszöntik az óvoda gyermekeit és felnőtteit.

Farsang. Az előkészületekhez hozzátartoznak a télcsúfoló dalok, tréfás mondókák énekelgetése, mondogatása, ami a farsangon folytatódik. Elkészül a "kiszebábú " is, amit a farsangi multság végén elégetünk. Ez a tél elűzését, a tavasz várását jelképezi. Farsang napján a gyermekek jelmezeit, maskaráikat magukra öltve "mulatnak ".

Pünkösdlés. A játék egy, vagy több csoport részvételével lovasversenyes királyválasztásból, vagy a lányok pünkösdjárásából áll. Lehetőség nyílik a különböző ügyességi játékok gyakorlására, a győztes pünkösdi királlyá választására. A lányok "házzól- házra" járnak köszöntésüket és jókívánságaikat elmondani. A közöttük legkisebb leányka a pünkösdi királyné, akinek barátnői kendőt tartanak sátként a feje fölé, közben rózsaszirmokat hintenek szét. Csoportról- csoportra járnak, a köszöntésért ajándékot kapnak.

Lakodalmas. A játékra általában nyáron kerül sor, de bármikor játszható. A gyermekek az igazi lakodalom eseményeit utánozzák, közben lakodalmi csujogatókat, névcsúfolókat stb. kiabálnak, párválasztó, leánykérő, kapus és egyéb dalos játékokat játszanak.

A készségfejlesztés zenei elemei

Ide tartoznak a tiszta, a csengő hangképzés, az egyenletes lüktetés, a dallam- és ritmusmotívum visszaadása, a tempó (gyors, lassú), a dinamika (halk, hangos), a hangmagasság (magas, mély), érzékelése és a zenei hangsúlyok kiemelése.

A zörejek közül megfigyelhetők a természet hangjai, az emberi-, állati hangok, a hangszerek hangjai és a környezet zörejei.

Az óvodapedagógus a folyamatban

A zenei nevelés megkívánja, hogy az óvónő szeressen, és tisztán tudjon énekelni, rendelkezzen hangszeres tudással. Zenei műveltsége, a zenéhez való viszonya és zenei aktivitása meghatározza a gyermek zenei neveltségi szintjét.

A gyermekekkel való ismerkedés során a személyes kontaktus létrehozásában, az óvodai környezet elfogadtatásában segítséget nyújt az éneklés. A mindennapos éneklés az óvónő belső igényéből fakad. Kapcsolódhat spontán kialakult játékhelyzetekhez, kezdeményezhetik a gyermekek, vagy az óvónő.

Fontos az óvónő módszertani kulturáltsága és naprakészsége, a dalanyag igényes válogatása. A részvétel önkéntes, a gyermekek maguk döntenek el, hogy aktívan vesznek-e benne, vagy csak "hallgatói " és "szemlélői " maradnak.

Óvodapedagógusaink gyakran énekelnek népdalokat, amelyek hangulatfokozói egy-egy hagyományőrző cselekvésnek, pl. tréfás dalok a farsangi készülődésben. Az ünnepvárás és készülődés hangulata énekléssel, zenéléssel, zenehallgatással teljesedik ki.

Óvodapedagógusaink teret, lehetőséget teremtenek a gyermek zenei önkifejezőmódjának gyakorlására. A tanult mondókák, dalok, mozgáselemek gyakorlása mellett segíti az egyéni improvizációs megnyilvánulásokat: szövegben, dalban, ritmikus mozgásban egyaránt.

Zenei nevelés személyiségfejlesztő hatása

Az ölbe vevős, mondókás játékok, a testközelség, az érintés, pozitív érzelmeket ébresztenek, szerepet játszanak az *érzelmi kötődés* kialakulásában. Az egyszemélyes játékhelyzetből fejlődik ki a gyermek *éneklési kedve*. A kiszámolók segítik az *igazságos döntésre* törekvést és a konfliktusok megelőzését. A küzdő játékok erősítik a fiúk egészséges *küzdőszellemét*, nemi hovatartozásukat.

A dalos játékok a lányok számára a lányos mozgás és viselkedés szabályait is közvetítik. Mit, hogyan illik egy lánynak stb. A dramatikus énekes népszokások a felnőttek viselkedési szokásait adják tovább. Mindezek a mozgáskultúrát is gazdagítják.

A zene belső lüktetése, a szabályosan ismétlődő mozdulatok fejlesztik a gyermeki mozgás összerendezettségét, a fegyelmezettségét. A gyermek harmonikus, ritmikus mozgása alakul, ami a tánc alapja.

A hangszeres játék felkelti a gyermekek érdeklődését, rácsodálkozást ébreszt, különleges világot teremt. A zenei nevelés hat a gyermekek érzélemvilágára, esztétikai fogékonyságára. Megalapozza a zenei befogadás képességét, emlékenyomai fellelhetők a gyermek improvizációjában. Az öröm újra átélésre készíti, amit a társakkal együtt szerzett élmény is fokoz.

A zene, mint esztétikum felfedezése, átélése és létrehozása szükségletként épül be a gyermeki személyiségbe.

Összegzés:

A gyermek zenei képességeinek alapozását sokrétű zenei eszközrendszer segíti. Az óvónői igényes válogatás hatására válik a fejlesztés céltudatos eszközévé. A zene érzelmekre hat, élményt nyújt, aminek hatása életre szóló, amit a *szülővel* való együttlét még meghatározóbbá tesz.

A sajátos nevelési igényű gyermek számára különös erővel bír a zenei nevelés érzelmi hatása. Az éneklésen, mondókázáson, dalos játékon, a táncon keresztül növeljük a gyermek biztonságérzetét, segítjük gátlásaik, félelmeik feloldását, érzelmileg kiegyensúlyozottabbá válását. Zenehallgatással gazdagítjuk érzélemvilágát. A zene nyugtató hat, a ritmus felold, örömet kelt. Az énekek, mondókák napi szinten történő alkalmazásával a helyes beszédritmus, a hanglejtés, helyes hangképzés gyakorlására nyílik lehetőségünk. Az egyéni bánásmód alkalmazásával: az ölbeli játékokkal szókincsüket is fejleszthetjük. A gyermekek hanggal irányítva sok mindent megértenek, ha nem is beszélnek, felkelthető a beszédkedvük, kommunikációra készíthetők. Dalos játékokkal erősíthetjük a gyermekek csoporthoz tartozását. A mozgáshoz kötött dalokkal a közös játék örömét nyújtjuk. Feladatainak megvalósítását szolgálják a változatos módon tervezett, szervezett: - énekes játékok - tánc -

zenehallgatás - játék a hangszerekkel. El kell érünk, hogy az éneklés, mondókázás, de még a tánc is az érintett gyermekek számára is oldott hangulatot adjon.

Figyelmet fordítunk a tehetséggondozásra is, ezeknek gyermekeknek lehetőséget biztosítva az érvényesülésre oly módon, hogy a többi gyermek önérzete ne sérüljön. (Városunkban rendezett különböző ünnepségeken való felkéréseknek eleget téve a tehetséges gyermekekkel fellépünk.

3. 4. 3. Vizuális tevékenységek: rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tárgyi népművészet anyagai, forma- szín- és díszítő világa ma is követendő modell lehet az alkotó ember számára. A hagyományörzésben az értékek újra felhasználásával létrejön a folyamatosság. A vizuális nevelés lehetőségei a hagyományörző tevékenységek, a népi kismesterségek, a növényi játékeszköz készítek gyakorlása által gazdagodnak.

A vizuális nevelés célja, feladatai

- A gyermekben formálódjanak a vizuális alkotáshoz, a befogadáshoz szükséges készségek.
- A gyermekek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerjék meg, és használják a régi gyermekkor játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit.
- Alakuljon kézügyességük, vizuális alkotókészségük, és esztétikai igényük a múlt, jelen értékei iránt.
- Alapozódják a "művészeti látás" képessége.

Fontos a környező valóság megfigyelésének, a természeti szépségek észrevételének képességét alakítani.

A vizuális tevékenységek tartalma

Az óvodában használt és ismert tevékenységformák a hagyományörző díszítő művészet technikáival, művészetörző formáival bővülnek. A rajz, a festés, a kézimunka mellett megjelennek a népi kismesterségeket őrző elemek is.

Hagyományörző elemek:

- a népi kismesterségek technikái,
- a jeles napok, "jelkép-készítő" technikái.

A kézimunka sorában megjelennek a *kézi szövés* alapelemei: sodrások, fonások, szövések. A méhviasz, a *tojás írókázása* mellett *batikolásra* is alkalmas. Egy-egy szép, hímzett terítő, a színes fonalak *hímzés* utánzására készítenek.

A játékeszközök készítési technikáit a gyermekek utánzás alapján képesek elsajátítani: rongybaba vagy csutkababa, termés eszközök, pl. napraforgósár lovacska, sátrak, kunyhók stb.

A jeles napi készülődések során a gyermekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös készítésében. Például az András nap utáni *adventi koszorú* készítése, a *mézeskalács* gyúrása, *adventi kalács* sütése, a karácsonyi *gyertyaöntés*, a Luca- búza vetése, a farsangi *maszk és maskarák* készítése, a húsvéti *tojásfa* díszítése, a *májusfa* szalagozása, a *pünkösdi koszorú* készítése stb.

Folyamatosan, a szülők bevonásával gyűjtjük a természetes anyagokat:

- termések: kukorica, makk, gesztenye, csuhé, dió, mogyoró, csipkebogyó, zöldségek stb.
- növények: nád, sás, gyékény, szalma, fűzfavessző, stb.
- állati eredetűek: toll, bőr, méhviasz, gyapjú stb.
- textíliák, fonalak, spárgák, agyag, homok, kavics, pisztácia héj, rafia, stb.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Betekintést nyerünk a családok vizuális kultúrájába, bevonjuk őket az óvodai készülődésekbe, ismereteket szerzünk a gyermek vizuális készség szintjéről. Az óvodánkban dolgozó óvónők és dajkák személyes hatóerővel rendelkeznek, tudnak gazdálkodni a térrel és az idővel, így az általuk ismert ábrázoló tudást hitelesen, utánzásra, alkotásra késztetően tudják átadni.

Építünk a gyermekek kíváncsiságára, megadjuk számukra a választás lehetőségét, anyagban, témában, technikában vagy mindháromban. Egyénileg megerősítően nyújtunk segítséget a gyermek továbbfejlesztése érdekében.

A változatos tevékenységek gyakoroltatása során nem feledkezünk el a gyermek rajzában megnyilvánuló jelzések követéséről, nem hagyjuk, hogy rajzolása sémává merevedjen. A gyermek ösztönös firkálástól a vizuális percepciója hatására újraalkot, ez elvezeti a tudatos rajzoláshoz. Mozgásfantáziáját hagyjuk kibontakozni, és segítjük fejlődni.

A népi kismesterségek, a tájházak, a népviseletek, a környezet megfigyeltetésével gazdagítjuk a hagyományos élményanyagot. Gyűjtési alkalmakat szervezünk a természetes anyagok, termések, termények, állati eredetű anyagok beszerzésére. Kirándulásainkat ennek szellemében szervezzük.

A nyugodt vizuális alkotás, a használatos anyagok és eszközök tárolása szempontjából nagyon fontos a kézműves sarok kialakítása. Itt kapnak helyet a hagyományos eszközökön, és az anyagok egy részén kívül a szövőkeretek, a különböző fonalmunkákhoz használatos eszközök, de egy időre az elkészült munkák is. Kezdetben megmutatjuk, majd javasoljuk, illetve hagyjuk a gyermekeket, hogy a kézműves anyagokból játéktevékenységét gazdagító tárgyakat készítsen, anyagokat használjon fel. Az elkészült gyermekmunkák folyamatosan megtekinthetők a folyosón elhelyezett munkafalon, így a szülők figyelemmel kísérhetik gyermekeik fejlődését.

Az épület helyiségein kívül az udvar, az erdő, a vízpart adta lehetőségeket is kihasználjuk, a gyermekek vizuális funkcióit, tevékenységét gazdagítja. Pl. az őszi erdő színei, az udvaron virágszőnyeg szövése.

Ezeket a tevékenységeket, foglalkozásokat kötetlen formában szervezzük, kezdeményezzük, de építünk a gyermekek természetes érdeklődésére, tevékenységvágyára. A vizuális tevékenységek lehetőségét egész nap biztosítjuk a gyermekek számára. Az óvónőink által kezdeményezett egy- egy tevékenységi forma legalább egy héten keresztül gyakorolható. Ügyelünk arra, hogy minden gyermek hozzájusson a számára megfelelő, illetve szükséges foglalkozáshoz. A gyermekek a vizuális tevékenységet már érkezéskor választhatják, és délután hazamenetelig gyakorolhatják, illetve folytathatják. A hagyományápoló tevékenységformák időrendben kapcsolódnak az "Évkör"-ben bemutatottakhoz, de a gyakorlásra óvónőink ezen időszakon kívül is lehetőséget nyújtanak.

Óvodapedagógusaink tervszerűsége és rugalmassága megteremti az egyensúlyt a játék és a hagyományörző tevékenységek között.

A vizuális tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

A gyermek a vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átéli az alkotás örömét, a sikerélmény pedig újabb alkotásra motiválja. Formálódik alkotó képzelete, ábrázolóképessége, önkifejezési módja. Az óvónői leleményesség hatására problémamegoldó készsége fejlődik, kezdeményezővé válik, önbizalma erősödik.

A természet és a természetes anyagok sokrétű lehetőséget nyújtanak a manuális tevékenységek gyakorlására, és a finom motorikus készségek fejlődéséhez, fejlesztéséhez is új terepet szolgáltatnak. Egyben hozzájárulnak a természettel való együttélés folyamatosságához. A természet látványa segíti a vizuális funkciók, azaz a szín, forma, alak észlelés fejlődését.

A változatos cselekvések során a gyermek alkotóképessége, fantáziája csiszolódik, amely hat értelmi képességeinek fejlődésére is. A gyermek képessé válik arra, hogy megfigyeléseit átértelmezze, azokat új kombinációban alkalmazza. Alakul képszerű gondolkodása, fogalomalkotása konkréttá válik. Az elkészült tárgyak, népi játékszerek tovább motiválják tevékenységüket, gazdagítják játékukat, alkotásra képes emberré teszi őket. Közben finom motorikus készségük fejlődik.

Összegzés

A megerősítő légkörű környezetben a gyermek jókedvvel, szívesen alkot. Nyitottsága, magabiztossága alkotásra készteti. Gondolatait, érzéseit, meggyőződését kifejezi a különböző művészeti eszközök formáival.

A környezet esztétikája

Az esztétikai nevelés érzékszerveken, érzelmeken átható folyamat. A gyermek fogékonysága által minden őt körülvevő környezeti ingerre érzékenyen reagál. A gyermekekre hat a közvetlen környezete, valamint a távolabbi, az óvoda, és a település maga. A gyermekek más- más esztétikai élményekkel érkeznek az óvodába. Az óvoda egyrészt kompenzáló szerepet tölt be, másrészt teljes megjelenésében alakítja az esztétikum iránti fogékonyságot.

Az óvodai környezetet a tagoltság és a tágasság jellemzi. *Fontos* a természetes anyagok, plasztikus felületek jelenléte. Az óvodát díszítő textíliák, tárgyak lehetnek egy- egy vidék

jellegzetes népművészeti mintáival díszítettek. Néhány hagyományos használati tárgyat is elhelyezhetünk. (pl. lúdgégekészítő, kézi kávéőrlő, borstörő, mozsár, stb. Ezek az eszközök nem dísz tárgyként vannak jelen a csoportokban, hanem mindennapi játékukban használják.

Az óvoda nem Múzeum, hanem nevelési intézmény, amely igyekszik megteremteni az egyensúlyt a régi és a mai világ között, értékmegőrző, értékteremtő, értékközvetítő szerepe van.

Az óvoda dolgozói személyes példamutatással- esztétikus megjelenéssel, kulturált viselkedéssel- igyekeznek modellt nyújtani a gyermekek és szüleik számára.

Az ünnepnapokon az egész óvoda "ünnepi ruhát ölt". Esztétikai érzékformáló hatást nyújt az óvónők, társak látványa és az összhangot tükröző feldíszített folyosók, ablakok, csoportszobák. Az ünnepnapok másságából fakadó ünnepi viselet ízlésformáló, hangulatfokozó élmény. A gyermek megtanulja, hogy az ünnepnaphoz más viselet, viselkedés illik. Az élmény nem csak az összetartozás élményét erősíti, hanem az esztétikus környezet, öltözködés iránti igény is alapozódik.

Összegzés

A gazdagon megélt tevékenységek, rácsodálkozások megtanítják a gyermeket a szép élvezetére. Esztétikai ítélőképessége fejlődik. Nem csak az általuk értelmezett szép, hanem az általános művészeti kultúra értékeinek élvezetére is, mivel a "valamit csinálni" öröme vezet el a "valamit létrehozni", az alkotás öröméig. A néphagyomány ápoló szemléletű nevelés része, hogy a gyermekek maguk is tevékeny részesei lesznek környezetük, óvodájuk rendben tartásának, esztétikus alakításának.

3. 4. 4. A külső világ tevékeny megismerésére nevelés

A környezet és a néphagyományőrzés

Az emberiség régebben még szinte együtt lélegzett környezetével, a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítette. Tudása nem elvont tények, hanem gyakorlati tapasztalatok, és a hozzájuk tapadt szokások, szertartások formájában őrződött meg.

A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedéskultúrával rendelkeznek, hogyan viszonyulnak természeti és társadalmi környezetükhöz. Ennek alakítása, megalapozása már kisgyermekkorban megkezdődhet. /

A program tudatosan épít a:

- Gyermek életkori jellemzőire,
- A természetben gyökerező tevékenységek, és a néphagyomány ápoló tevékenységek érzelemfokozó hatásaira.

A külső világ, azaz a környezet megismerése iránti vágy a gyermekben születése pillanatától működik. A gyermeki jellemzők, a rácsodálkozás, az erős közlési vágy, a

kommunikációra való nyitottság, az érzelmi fogékonyság a természet szépségeire, az élőlények jelenségeire, a személyes kipróbálási vágy, az állandó tetterre kész cselekvőkészség, mind- mind kedvez a tevékenységeken keresztül történő tapasztalatszerzésnek.

A külső világ megismerésére nevelés célja

- A természeti és a szűkebb lakókörnyezethez való érzelmi viszonyulás alapozása.
- A fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.
- Az élő és élettelen világ megismertetése, megszerettetése.
- A gyermekben alapozódjanak a környezet harmonikus viselkedéshez szükséges készségek, jártasságok.
- Érzelemgazdagítás a természethez kapcsolódó hagyományörző tevékenységekkel.
-

A külső világ megismerésének tartalma

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés folyamata sokrétű, a gyermek minden cselekvését áthatja. Programunkban a tapintásos ismeretszerzés lehetősége és tartalma bővül. Az óvodai gyakorlatban általánosan feldolgozásra kerülő témák mellett a néphagyomány ápolás mindennapos, természethez kapcsolódó tevékenységei is megjelennek.

Környezeti nevelés
Környezetvédelem
környezetalakítás

Mindennapos néphagyomány-ápoló
tevékenységek
Közösségért végzett mindennapos
tevékenységek

Környezeti nevelés és néphagyomány ápolás

A gyermek a hagyományos ismeretanyagot: a család, az óvodai környezet, az emberi foglalkozások, a közlekedés, az emberi test, a napszakok, az évszakok, az állatok, a növények stb., egy sajátos hatásrendszerben szerzi meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik:

- Az *évszakok változásából* fakadó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles névnaphoz kapcsolódó természeti jelenségek szokásaival fűszerezve,
- Az *időjárás váltoásaiból* fakadó, a hagyományos népi életmódot utánzó környezetalakító munkálatok. (pl. palántanevelés, növénygondozás),
- Termések, gyógynövények gyűjtése az óvoda udvarán és környékén, *szüretelések, almaszedés* családoknál, befőzések lekvár főzés, gyümölcsaszalás az óvodában, /óvónői módszertani szabadság figyelembevételével /
- Télen a madarakról való folyamatos gondoskodás,
- *Jeles napok* előtti készülődések,

- A rendszeres környezetmegismerő séták, terepgyakorlatok, *tájmegismerő* kirándulások.

A környező valósággal való ismerkedés során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek *formai és mennyiségi* jellemzőiről. Minden tevékenységükben megjelenik a matematika, pl.: játékukban *párosítanak*: csésze- csészealj, baba- babaruha, ló- lovas stb., *halmazokat* képeznek: baromfiudvar benépesítése, garázs az összes autónak, játékválogatás különféle szempontok alapján stb.

Ismerkednek a mennyiségekkel, pl.: terítéskor a naposi munka során, társasjátékok játszása során stb. *Összehasonlító* méréseket végeznek, pl.: ki ugrott nagyobb, kinek nehezebb a hátizsákja stb. *sorba rendezik* egymást, tárgyakat adott tulajdonságok, szabályosságok szerint. A geometria világából tapasztalatokat szereznek *síkbeli, térbeli* alakzatokról, pl.: különféle építések során, papírnyírás, puzzle kirakások alkalmával stb. A tükörrel való játék során figyelik tükörképük mozgását, utánozzák egymás *tükörképét*, festékfolttal tükörös, (szimmetrikus) alakzatokat hoznak létre. Gyakorolják a térben és síkban történő *tájékozódást*.

Környezetvédelem

A gyermekek érzelmi kötődésen keresztül jutnak el környezetük megbecsüléséhez és védelméhez. A sokrétű tevékenységek során megtapasztalják munkájuk eredményét, környezetükre való hatását. Ilyen tevékenységek lehetnek például a madáritató készítése, a komposztálás, az esővíz összegyűjtése és az abból történő locsolás, a kertészkedés, az udvargondozás. A gyermekek természethez való kötődését és az élőlények megszerettetését szolgálják azok a valódi történetek is, amiket az óvónő a megfigyelések során elmond. Mindezeket irodalmi, zenei alkotásokkal is színesítjük.

Az óvodapedagógus az élővilág sokoldalú megfigyeltetésével, az óvó - védő tevékenység eredményeként a gyermekek emocionális alapokon eljutnak annak belátásához, hogy az *élőlényeket óvni, védeni kell!*

A népi kismesterségek gyakorlása, a természetes anyagok "közelsége" és a velük való tevékenykedés sajátos élményt és érzelmi többletet jelent a gyermekeknek. A különböző séták, kirándulások, terepgyakorlatok, tevékenységek a megfelelő szokások, szokásrendszerek, magatartási formák kialakítását is szolgálják, amelyek belsővé válása a természetben való kulturált viselkedést eredményez. Személyiségüket gazdagítva a természetszeretet szükségletként jelentkezik.

Környezetalakítás

Az óvodai környezet alakítása, óvása folyamatos tevékenységet jelent. A gyermekek szívesen vesznek részt a csoportszoba rendjének helyreállításában, átrendezésében, az ünnepek előtti dekorálásban, díszítésekben. Az óvó néni vagy a dajka néni által megkezdett munkálatok látványa a gyermeket követésre készíti. Az udvaron, kertben segítenek, a nagyobbak akár önállóan is részt vesznek a különböző tevékenységekben. A virágoskertben a gyermek- és népdalokban előforduló növények is helyet kapnak. (pl. gyöngyvirág, pünkösdi róza, tulipán, stb.).

A környezettel való aktív viselkedés áthatja az egész óvodai életet, a nevelés komplex folyamatát. Sokféle alkalom kínálkozik a környezetalakításra. Így a csoport szobai

élősarokban való tevékenykedés (pl. virágok öntözése, hajtás, stb.), a természetsarokban történő ismeretszerzés, (pl. termések, száraz ágak, levelek, csigaházak, kövek, talált madárfészkek stb.) nézegetése, válogatása, manipulálása.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Az óvodapedagógus környezethez, természethez fűződő viszonya, alap- beállítottsága, értékrendje mint a gyermek és a szülő számára. A gyermeki környezetet aktívan, kedvvel alakítjuk. Természetes számunkra a jeles napok (pl. karácsony, húsvét stb.) előtti közös "nagytakarítás" teremben, vagy a tavaszi "határjárás", ami az óvodaudvar és környékének tisztogatását, rendbetételét jelenti a gyermekekkel közösen. Igyekezünk bevonni a szülőket ebbe a tevékenységbe, hiszen így ráirányítjuk a figyelmet egy régi népszokásra, közben alakítjuk a tiszta környezet iránti belső igényt. Óvónőink megteremtik és ötvözik a *környezeti nevelés és a néphagyomány ápolás* olyan feltétel - és tevékenységrendszerét, amelyben a gyermek egyénileg és közösen éli át a változatos ingereket, újrateremtheti saját környezetét. Egyben megtaláljuk a kapcsolódási pontokat más tevékenységekkel, vagyis a globális nevelésünkben megvalósul a holisztikus szemlélet (nyitottá teszi a gyermekek látásmódját és gondolkodását a körülöttük lévő hétköznapi világra)

Törekszünk az élővilág sokoldalú megismertetésére. A természetsarokban elhelyezett eszközök, (nagyító, zsebtűkör, földgömb, speciális képeskönyvek, az élősarokban lévő növények is a megismerési folyamatot segítik.

Az óvodapedagógus kezdeményezője minden olyan családokkal együtt történő munkálkodásnak:

- amely alakítja, növeli a környezet iránti érzékenységet (udvar, erdő gondozása),
- amely a harmonikus környezet létrehozására ösztönöz, (sziklakert, virágoskert, stb.)
- amely erősíti a hovatartozás érzését. (pl. jeles napokhoz fűződő szokások közös gyakorlása, vidékünk nevezetességeit megismerő közös kirándulások.).

Személyiségfejlesztő hatás

A tevékenységek során a gyermekek tapasztalatokat szereznek a növények, állatok életéről, az ezekhez kapcsolódó emberi munkálatokról, az idő múlásáról. Ez a tapasztalat évszakonként más és más, de évről- évre visszatérő. Ez a hovatartozást, a biztonságérzést erősíti.

A felsorolt lehetőségek, tevékenységek által a gyermekek egyrészt megismerkednek a "külső" világgal, másrészt szert tesznek arra az érzelmi kötődésre, amelyet felnőve a szülőföld szeretetként fogalmaznak meg. Ez különösen igaz, ha a gyermek érzelmeken, cselekvéseken keresztül történő ismeretszerzését odaillő hangulati elemek mélyítik: mondókák, gyermekdalok, mesék, történetek.

A külső világ megismerésére nevelés meghatározó a gyermekek képességeinek fejlesztésében, elsősorban az alábbi területeken: tapasztalás, emlékezés, megértés, konstruálás, ítélőképesség. Egyre jobban megközelítik a későbbi megismeréshez szükséges elvonatkoztatás útját. Képesse válnak elemi problémák felismerésére és megoldására. Fejlődik a gondolatok tevékenységgel és szóban történő kifejezésének képessége. Előbbre jutnak az önálló tapasztalatszerzésben, véleménynyilvánításban, fejlődik kommunikációs készségük. A közös tevékenységek során kapcsolatot teremtenek társaikkal, növekszik türelmük, erősödik akaratuk, önfegyelmeik. Felébred bennük a felfedezés, tudás öröme, a másság elfogadása.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel: Elsősorban számolnunk kell azzal, hogy a gyermekek kevesebb tapasztalattal érkeznek az óvodába. Minőségileg másmilyen lehet a tapasztalatuk, például azért, mert nem volt módjuk manuálisan, tapintva, megismerni a környezet tárgyait, eszközeit, növényeket, állatokat stb. A kevesebb tapasztalat megzavarhatja az ok-okozati összefüggések megértését, valamint kevesebb lehetőséget nyújt a mennyiségi fogalmak kialakítására, a hasonlóságok, különbözőségek megismerésére. Előfordulhat, hogy nem ismerik a közlekedési eszközöket, valamint a természeti, környezeti jelenségeket. Ezért legfontosabb a sokoldalú ismeretnyújtás és ismeret átadás, sokféle módon. Képekkel, könyvből elmondva, utánzással, stb. Még fontosabb azonban a tapasztalati úton, cselekvéssel szerzett ismeret, az érzékszervi csatornák bevonásával. Minél szélesebb körű a tapasztalat, annál több a tárgyakról, jelenségekről, környezetről szerzett információ. A már megszerzett tapasztalat megerősítését sokféle cselekvéssel kell biztosítani.

Összegzés

A külső világ megismerési folyamatában a gyermek cselekvésein, érzelmein keresztül szerzi környezetéből az ismereteket. A néphagyományörzésből és a természetközelségből fakadó élmények eljuttatják a gyermeket a természettel való együttélés harmóniájához és a hagyomány tiszteletéhez.

A sajátos nevelést igénylő gyermekek esetében a természeti, társadalmi témák sokoldalú megközelítésénél figyelembe vesszük a gyermek képességét, eltérő fejlődési ütemét. A környezetet pontosan, valóságszerűen megismerni csak konkrét tárgyakkal, cselekvésbe ágyazottan képesek, ezért a megismerés minden mozzanatát a közvetlen környezetből kell indítanunk, és a gyermek meglévő ismereteire, tapasztalataira kell alapoznunk. Mindezen ismeretek megszerzéséhez ki kell alakítanunk a megértő, befogadó környezetet, biztosítanunk kell a játékos feldolgozás lehetőségét, sok mozgással, énekes játékkal, dramatikus tevékenységekkel.

3. 4. 5. Munka jellegű tevékenységek

A néphagyományörző életmód tevékenységei gazdagítják a gyermek cselekvési lehetőségeit. A természetközelségben a természetes anyagok használata során a rendszeresen visszatérő munkálatok ráébresztik a gyermeket, hogy az emberi élet velejárója egy- egy adott cselekvéssor. A gyermek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőtt munkacselekvéseket játékában utánozza. A hiányzó eszköz nem akadály, ezen a mássá változtatás vágya átrepíti, a cselekvésben mindenáron ki akarja próbálni önmagát. A gyermek a gyermekméretű, valóságos eszközökkel is "mintha" cselekvést végez, játszik.

Ez a fajta cselekvés, ha rendszerességgel tér vissza, és az egyén, a környezet, a közösség javát szolgálja, munkajellegű tevékenységgé válik. Mozgatója a gyermek aktivitási vágya és a felnőtt megerősítő, dicsérő értékelése.

Célok, feladatok

- A gyermek sajátítsa el azokat a készségeket, jártasságokat, amelyek a társas együttélés fenntartását szolgálják.

- A hagyományőrző tevékenységek gyakorlásán keresztül a munkajellegű tevékenységek megszerettetése, az elvégzett munka megbecsülésére nevelés.
- A munkaerkölcs, felelősségérzet alapozása, kitartásra nevelés: a gyermeket eljuttatni a célirányos kötelezettségvállalás befejező mozzanataig.
- A gyermeki kipróbálási vágy sokrétű kielégítése, kezdeményezőképességének formálása.

Az óvodapedagógussal kialakult érzelmi kapcsolat, a megerősítés motivációja ösztönzi a gyermeket a munkajellegű tevékenységek céltudatos végzésére.

Munkajellegű tevékenységek tartalma

- önkiszolgálás (lásd: Egészségre nevelés, gondozás)
- közösségért végzett tevékenységek.

Munkajellegű, közösségért végzett tevékenységformák: a naposi munka, a mindennapi étellel kapcsolatos állandó- és alkalmi munkák, növénygondozás.

A *naposág* vállalásában az önkéntesség dominál. A jelkép, (kötény) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá is teszi a tevékenységet, amire büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. A naposi munka tartalmát úgy alakítjuk ki, hogy minél kevesebb időt vegyen el a gyermekek játékából. A naposi munkát kisebb gyermek is vállalhatja. A hagyományőrző cselekvések bővítik a naposi teendőket. Például a kerti szerszámok rendben tartása, a sütésekhez szükséges eszközök előkészítése, öntözések stb.

A *mindennapi étellel* kapcsolatos állandó- és alkalmi munkákhoz tartoznak: az udvar- és teremrendezés, a játékjavítás, tisztítás, készítés, az egyéni megbízatások, az üzenetek teljesítése, az ünnepi készülődés (ajándékkészítés, szobacsinosítás, díszítés), a házimunka jellegű tevékenységek (étkezések utáni seprés, sütés, főzés, ünnepek előtti nagytakarítás).

A *növénygondozás* munkálatai közben a gyermek megismerkedik egyes munkafolyamatokkal (ültetés, vetés, locsolás, kapálás, gyomlálás stb.). Az óvoda udvarán kialakított virágos- és sziklakert folyamatos munkát igényel ültetéstől betakarításig, ezért fontos a munkafolyamatok megszervezésénél az "erők" tudatos elosztása. A kisebb gyermeket az eszköz, a cselekvés vonzza, míg a nagyobb már tudatosan végzi el feladatát.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Megismerjük az óvodába lépő gyermek önkiszolgálási szintjét. A szülőket ösztönözzük arra, hogy a gyermek, otthon is gyakorolja az önkiszolgálás és a családért végezhető munkajellegű tevékenységeket.

A munkához való viszonyunkkal példát mutatunk a gyermeknek, munkatársainknak, a szülőknek. (igényesség, szervezettség, jókedv).

Figyelembe vesszük a gyermekek (egyéni sajátosságait) fejlettségi szintjét, teherbírását. Az önpróbálkozás mellett a munkafogásokat is megmutatjuk. A tevékenységek során az adott szituációnak megfelelő beszélgetéssel ösztönözzük a gyermeket a felnőttel való közös

munkálkodásra, az önállóságra. Figyelemmel kísérjük, hogy a tevékenységek során a kisebb gyermek önállóságra törekvését a nagyobb gyermek segítőkészsége ne nyomja el.

A skanzen, a tájház látogatása során a gyermekkel megismertetjük elődeink munkaeszközeit. (buszkirándulások szervezése).

A munkajellegű tevékenységek személviségfejlesztő hatása

A gyermek az önkiszolgálás során gyakorolja azokat a fogásokat, készségeket, amelyek az egyéb munkajellegű tevékenységek végzésére alkalmassá teszik. Megbecsüli saját és mások munkáját. Kitartása, a megkezdett tevékenység befejezésére való igénye, felelősségtudata alakul. Az együttmunkálkodás érzelmi élménye a közösség iránti igényét alapozza. Megtalálja helyét a csoportban, a csoport, a közösség hasznos tagjává válik. A segítségnyújtás igénye alakul. Óvja, védi, gondozza a környezetében lévő növényeket, alapozódik a másról való gondoskodás igénye.

A sajátos nevelést igénylő gyermekek sem maradhatnak ki a munka jelegű tevékenységekből, hiszen az önbecsülésüket erősíti.

Elsődleges feladat a saját személyével kapcsolatos önkiszolgálás megtanulása, de alkalmi megbízatással is fejleszthetjük képességeit. A munka során a gyermek megfigyeléseket végez, tapasztalatokat szerez környezetéről. Erősítjük a munka iránti pozitív érzelmeket a gyermekben, bátorítjuk őket a képességeiknek megfelelő feladatadással, és értékeljük munkájukat. Megtapasztaltatjuk azokat az eltérő vonásokat, amelyek a munkát a játéktól megkülönböztetik

A munkafeladatok gyakoroltatásánál ügyelünk a fokozatosság és rendszeresség elvének érvényesítésére

Összegzés

A néphagyományörzés munkajellegű tevékenységeinek gyakorlása során a gyermek tapasztalatokat, jártasságokat szerez. Az érzelmi hatások révén feladattudata, önértékelése, önbizalma fejlődik. A közösen végzett munkaerősíti a baráti, az egymást segítő kapcsolatok alakulását. A környezetében lévő felnőttek kedvvel végzett munkája mintául szolgál és egyben meghatározója a későbbi munkához való viszonyának.

3. 4. 6. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A nevelés koncepciójából fakad, hogy a program gyakorlatában ***a tanulás nem önálló tevékenységformaként jelenik meg.*** A gyermekjátékba ágyazott, változatos tevékenységek gyakorlása során tanul. Ebben a folyamatban az óvónő az egyes gyermek tanulási képességeinek alakulását követi és segíti.

Az óvodás korú gyermek életkori sajátosságaiból következik, hogy a gyermek cselekvéseiben, érzékszervi, mozgásos, tapintásos észlelésen keresztül tanul. A gyermeki tevékenység motorja a játékkedv, a mozgásigény, az utánzási vágy. A környezetében lévő ingerek aktivitásra készítik, kiváltják a hatékony viselkedés igényét, közben ismereteket szerez, készségei, szokásai gyarapodnak, tanul. Ebben az önkéntelen tanulási helyzetben a 3-7 éves korú gyermek ismeretei bővíthetők. A gyermek a folyamatban többször átéli, tanulja, mikor, miként figyeljen a környező világra és belső jeleire. Érzékenységgel, érdeklődéssel fordul az őt körülvevő környezeti ingerek, hatások felé, tevékeny aktivitását a felnőtt megerősítő, elfogadó viselkedése befolyásolja, ismétlésre készíti. Ebben az életkori szakaszban a gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez ez az érzelmi fogékonyság szolgál alapul.

Pedagógiai Program

A gyermeki tanulás az óvodai élet összetett tevékenységrendszerében jön létre. A program a hagyományos tevékenységformákat a hagyományörzésből, a természetvédelemből, a családokkal való együttműködésből fakadó tevékenységekkel gazdagítja.

A tanulás célja

- Képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.
- Ismeretek elsajátítása, készségek, jártasságok kialakítása a tevékenységeken keresztül.
- Tudásgyarapítás.
- Az óvodás gyermek kompetenciájának fejlesztése.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek képességének megismerése, fejlesztése.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Elfogadó, megerősítő légkört teremtünk, amelyben a gyermek számára az önkéntes tanulás lehetősége az egész nap folyamán adott. Pozitív megerősítéssel, dicséréssel ösztönözzük a gyermekeket a kívánt viselkedés elsajátítására. Sikerélményhez juttatjuk őket, amelynek motiváló hatására tudatosan építünk.

Épít a gyermek előzetes tapasztalatára. A tanulási folyamatot egyéni, mikro csoportos vagy teljes csoportos, differenciált formában szervezi.

A játékos tapasztalatszerzés lehetőségeit, a kezdeményezett foglalkozásokat a gyermek önkéntelen tanulási sajátosságainak figyelembe vételével szervezzük.

A hagyományörzés, a természetvédelem változatos tevékenységeit tudatosan használjuk a spontán, a szervezett és az utánpótlásos tanulásra.

A családokkal való együttműködés során a szülőkkel elfogadtatjuk a gyermeki tanulás sajátosságait.

Összegzés

A program tevékenységrendszerében a tanulás a gyermeki tevékenység velejárója. A "valamit megtanulás" a gyermek részére spontán folyamat, a "valamit megtanítás" az óvónő részéről tudatos, célszerű tevékenység, a tanulási képesség megalapozása. A gyermek a tevékenységformák gyakorlása során tanul, gyarapodik ismerete. Cselekvések közben, érzelmein át készségeket, jártasságokat szerez, amelyek által fejlődik értelme, intelligenciája. A sajátos fejlesztő hatás az egyes tevékenységformáknál követhető.

4. Esélyegyenlőség, tehetséggondozás

Az óvodás korú gyermekek fejlődésbeli eltérései olykor szembetűnők. Az életkori szakaszok hasonló jelenségeket, fejlettséget eredményeznek, de a hasonlóság mögött gyakran eltérő szintek fedezhetők fel. Individualizáló programunk a gyermekek, egyének közötti különbségek felismerésére épül, minden gyermeket figyelembe véve a maga fejlődési szintjén. Ennek megfelelően a gyermekek ismeretében egyéni célokat tűzünk ki az egyéni erősségek és igények figyelembe vételével.

A gyermekek közül /szerencsére csak néhány esetben / ingerszegény környezetből jönnek az óvodába, ezért értelmi képességeik elmaradhatnak az életkoruknak megfelelő szinttől. Értelmi képességeiknek, tanulási készségeiknek fejlesztését még hatékonyabbá kívánjuk tenni.

Alapfeladatunk, hogy nevelőmunkánk során figyelembe vegyük a gyermek képességét és tehetségét. Pedagógiai programunk minden területet megnyit a gyermekek előtt. Sokféle tevékenység biztosításával, az óvodapedagógusok nyitottságával és a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével adjuk meg az esélyt az egyéni képességek kibontakoztatására és továbbfejlesztésére.

Feladatunk az esélyegyenlőség és tehetséggondozás terén, hogy valamennyi óvodás gyermek számára biztosítjuk személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztését, fejlődésének segítségét az egyéni képességeik megismerése alapján, egyéni bánásmód alkalmazásával.

- Minden óvodapedagógus feladata a csoportjában – gyermekenként – a felmerülő probléma okainak a feltárása,
- Az okok megszüntetésére egyéni célok kitűzése,
- A gyermek fejlettségi szintjének megfelelően az egyéni bánásmód formáinak meghatározása.
- A gyermek és családjuk sokoldalú megismerése.
- A gyermeki és szülői jogok ismertetése és érvényesítése az óvodában.
- Hatékony egyéni felzárkóztató munkával az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése.
- Kiemelt figyelmet igénylő és kiemelt képességű, a tehetséges gyermek képességének felismerése és gondozása.
- Fogadóórák, egyéni beszélgetések, visszatérő családlátogatások alkalmainak gyarapítása, a meggyőzés módszerének alkalmazása.

Célunk a prevenció, a tanulási nehézségek kialakulásának megelőzése. A hatékony nevelés érdekében nagyon fontos, hogy a gyermekek rendszeresen járjanak óvodába.

4. 1. Logopédia, diszlexia prevenciós foglalkozások

A logopédiai munka az anyanyelvi neveléshez kapcsolódik, annak része és segítője. Az anyanyelvi nevelést az óvónő és a család végzi, a logopédus munkája annak kiegészítője, segítője. Jelentősége abban van, hogy saját módszereivel elősegítse az alakilag és tartalmilag is megfelelő beszéd kialakulását a gyermekeknél.

A logopédus feladatai:

- A beszédhibás gyermekek folyamatos kiszűrése.
- Beszédhibák javítása a logopédia speciális módszereivel.
- A beszédhiba megszüntetése által a gyermekek családi, óvodai és iskolai beilleszkedésének elősegítése.

Beszédjavításra azoknak az 5 – 6 – 7 éves gyermekeknek van szükségük, akiknél a beszéd korrekciójára az iskolai tanulmányok megkezdése előtt szükség van.

Óvodánkban, az óvodapedagógusok kérésének és megfigyeléseinek alapján a fiatalabb gyermekekkel is foglalkozik a logopédus, ha szükségét látja.

A logopédus, a Pedagógiai Szakszolgálat szakértői véleményben megállapított időkeretben foglalkozik, az arra rászoruló gyermekekkel, különálló, jól felszerelt foglalkoztatóban, ami a Kisóvodában van.

4. 2. Sajátos nevelést igénylő gyermekek

A gyerekek habilitációs (befogadó légkör a gyermek önállóságának érvényre juttatásával), rehabilitációs (képeségek helyreállítása) célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakvéleménye. Az óvodai közösségbe csak olyan sajátos nevelési igényű gyermek integrálható, aki a többiekkel együtt nevelhető.

Alapvető elveink közé tartozik a különbözőség elfogadása, egy-egy gyerek eltérő fejlődési ütemének figyelembevétele, az egyéni fejlődés általános törvényszerűségeinek szem előtt tartása.

A nevelési gondok gyakoriságának növekedése, összetettsége az intézményes nevelés keretei között folyó nevelés feladatait sokrétűbbé teszi.

Az óvodánkba járó gyermekek szociokulturális háttere, a gyermekek átlagostól eltérő fejlettségi szintje – főként a szocializáció, testi és értelmi fejlettség területén, valamint az előfordulható különböző fogyatékoságok lehetősége – indokolja, hogy megfogalmazzuk, alkalmazzuk az egyéni differenciálás módszerét, különös figyelemmel a speciális nevelést igénylő gyermekekre.

Már a gyermekek előjegyzésekor az óvoda vezetője átbeszéli a szülőkkel, a gyermekekkel kapcsolatos sajátos nevelési problémákat, az egyéni differenciálás szükségességét.

Sajátos nevelést igénylő gyermekek nevelési alapelvei:

- Szervesen illeszkedjen nevelési programunkba.
- Messzemenően építsünk a gyermek érzelmi, belső motivációjára.
- Az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott folyamatos, következetes alkalmazása.
- Az óvoda egész napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolható legyen.
- A másság elfogadására nevelés.
- A gyermekek reális „énképének” kialakítása, a pozitívumokra odafigyelés, hangsúlyozás.
- Bemeneti- és kimeneti mérés – értékelés alkalmazása. Szükség esetén más alkalmakkal is. /M. I. P. /
- Megfelelő pozitív nevelői beállítódás, attitűd.
- Képzéseken, tanfolyamokon való részvétel, tapasztalatok átadása az óvodai dolgozóknak, alkalmazása a mindennapi nevelőmunkánkban.
- Szakkönyvek, folyóiratok folyamatos beszerzése, olvasása.

- Az öröklött, veleszületett, később szerzett speciális tanulási és magatartászavarok felismerése és részbeni korrekciója.
- Iskolai kudarcok megelőzése.
- A korai fejlesztésben való együttműködést a szakszolgálatokkal és szakemberekkel, akik a gyermeket és családjukat támogatják

A fejlesztő pedagógus, a Pedagógiai Szakszolgálat szakértői véleményben megállapított időkeretben foglalkozik egyéni fejlesztési terv alapján azokkal a gyermekekkel, akiket az előzetes diszlexia veszélyeztetettségi szűrésen kiszűrtek.

Azokkal a gyermekekkel, akiknél a 2. Sz. Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság részképesség zavar miatt egyéni speciális megsegítés szükséges, és az 1993. LXXXIX. törvény más fogyatékosokra vonatkozó rendelkezései alkalmazhatók. Ezen gyermekek ellátásáról a Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei gondoskodnak.

5. A gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Gyermekvédelmi tevékenységünket a **Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló** 1997. évi XXXI. törvény és annak módosításai határozzák meg.

- Minden gyermeket érintő döntésben „a gyermek mindenekfelett álló érdekeit” **kell figyelembe venni, azt más érdekek nem előzhetik meg.**
- A gyermekek jogait minden megkülönböztetés nélkül biztosítani kell: fajra, nemre, vallásra, származásra, egyéb.
- Személyes adatokat csak meghatározott célból és kötelezettség teljesítése érdekében lehet kiadni, ezt megelőzően erről a szülőket tájékoztatni kell.
- A gyermekeket hátrányos megkülönböztetés nem érheti. A gyermekeknek joguk van, hogy a nevelési intézményben, biztonságban és egészséges környezetben nevelődjenek.
- A gyermeket a családi környezetből kizárólag anyagi okok miatt nem lehet kiemelni.
- A gyermekeket védeni kell a fizikai, lelki erőszakkal szemben.
- Sajátos nevelést igénylő gyermekekkel való foglalkozás minden óvodapedagógus kötelessége, fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

Célunk: A prevenció, a gyermekek hátrányos/halmazottan hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve szükség szerint segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.

Elveink: Mindenekelőtt a családok tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése a rászoruló körében. Szoros kapcsolatot alakítunk ki a közvetlenül, vagy látens módon segítséget kérő családokkal.

Figyelembe vesszük:

- A nemzetiségekhez tartozó gyermekek kultúráját.
- A sajátos nevelést igénylő gyermekekkel kapcsolatos alapelveinket.
- A differenciált fejlesztés lehetőségeit a hátrányos/halmazottan hátrányos helyzetű és nemzetiségekhez tartozó gyermekek számára.

Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén:

1. szint: Pedagógusok szintje, ahol az óvodapedagógusoknak elsőként adódik alkalmuk:

- A gyermekek és a szülők **jelzéseinek fogadására.**
- A hátrányos/halmozottan hátrányos helyzet **felfedezésére,** és
- Az ebbe a körbe tartozó gyermekek személyiségéhez illeszkedő **differenciált és egyéni fejlesztésére.**

2. szint: Intézményvezető szintje.

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- A gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítése, és az érvényesítés ellenőrzése.
- Akinek a feladata **határozottan felvenni a kapcsolatot** az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel.

Az intézményvezető feladatai:

- Évente egy alkalommal értékeli és minősíti a gyermekvédelmi munka eredményességét.
- A rendszeres támogatás iránti kérelmekről az érintett óvodapedagógusokkal folyamatosan egyeztet és a megfelelő intézkedéseket megteszi.
- Az étkezési kedvezmények dokumentációinak folyamatos vezetése és karbantartása.
- A gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt /gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek. /
- Írásban tájékoztatja a szülőket a családsegítő személyéről és elérhetőségéről.
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.
- Szükség szerint családlátogatások végzése a csoportvezető óvodapedagógusokkal.
- Segélykérő lapok kitöltéséhez segítségadás, javaslatok készítése az óvodapedagógusokkal együtt. Folyamatosan tartja a kapcsolatot e téren
 - a csoportvezető óvodapedagógusokkal,
 - A Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat vezetőjével,
 - Az iskola – és óvoda orvossal,
 - A község védőnőjével,
 - Szigetbecse Község Önkormányzat jegyzőjével,

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás.
- Nyilvántartják a hátrányos/ halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket.
- Elősegítik a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járását, beilleszkedését.
- Biztosítják a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő – óvó intézkedésekre tesznek javaslatot.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a támogatáshoz való hozzájárulást javaslatukkal elősegítik.

- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, és okokat felismerik, és szükség esetén szakember segítségét kérik.
- A feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetséggondozást megtervezik, megvalósítják, együttműködnek a logopédussal és a fejlesztő pedagógussal. /a gyermek személyiség lapján feljegyzést készítenek. /
- A szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolatok kialakítása.
- Közreműködnek az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

5. 1. Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége

Nevelőtestületünk kialakította, és a jövőben megszilárdítja a hatékony családsegítés érdekében a szülőkkel való jó kapcsolatot, hatékony együttműködést a gyermekek egészséges fejlődése érdekében. Építve tapasztalatainkra és eredményeinkre a megszokottnál gazdagabb együttműködésre törekszünk a családokkal. A szülőt megnyerni és elveszíteni a gyermekeken keresztül lehet. Mi a szülők mindegyikét megnyerni szeretnénk, mert ez a feltétele a nevelésben való jó együttműködésünknek. Arra törekszünk, hogy a velünk kapcsolatba lépő családok a beiratkozás pillanatától segítséget kapjanak óvodapedagógusainktól. A nyílt és bizalmon alapuló kommunikáció kiépítése időigényes feladat.

Fontos, hogy a pedagógusok kezdettől fogva rendszeresen beszéljenek a családokkal.

A családdal való kommunikáció alapelvei

- Adjunk időt, alkalmat, bátorítást a családnak, hogy megosszák velünk gondolataikat, céljaikat, örömeiket, gondjaikat.
- Adjunk lehetőséget a privát beszélgetésekre is.
- Az információt kezeljük bizalmasan!

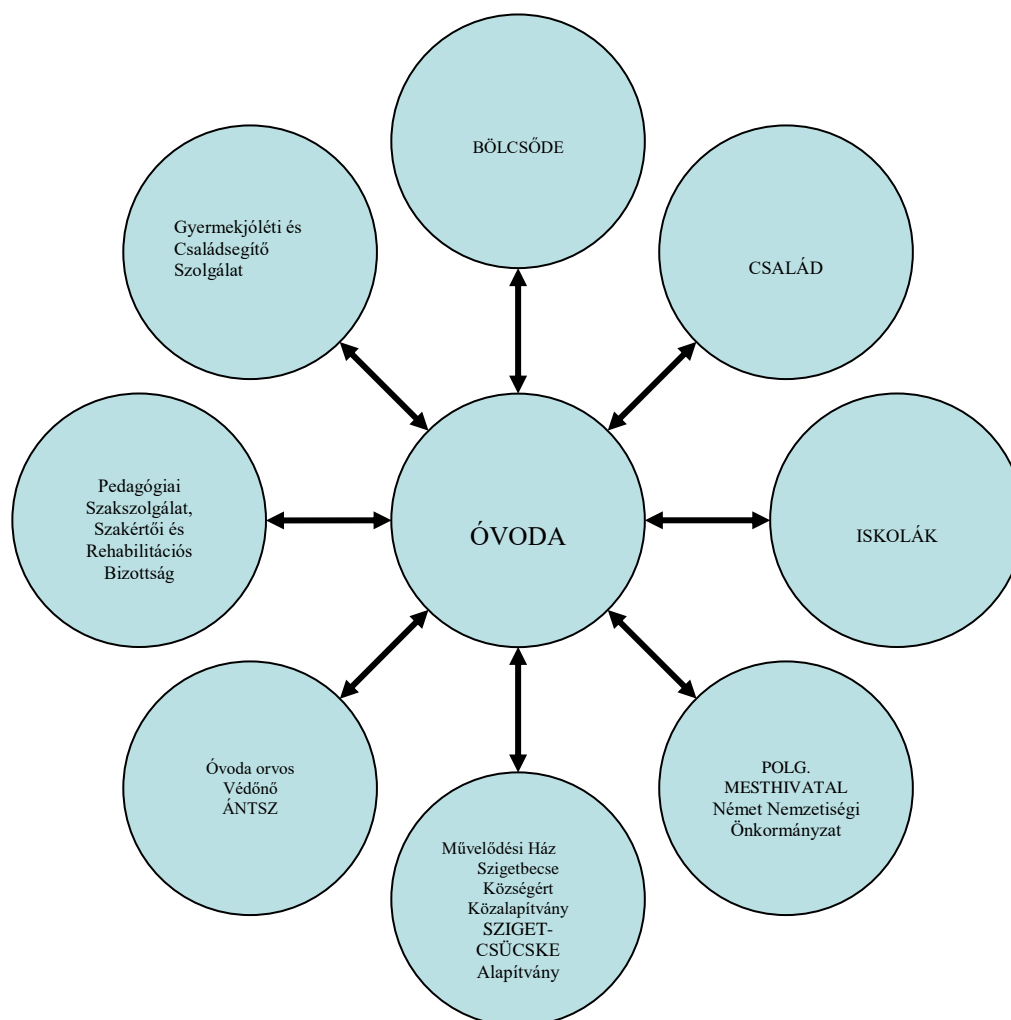
A Szülők által igényelt szolgáltatások: hittan – igény alapján az egyházi személy által szervezett fakultatív foglalkozás.

A nevelési időn túl szervezett szolgáltatások a szülők igénye és finanszírozása alapján, külön szabályozott formában működhet.

Ezek lehetnek:

- Táncos mozgásfejlesztés
- Autóbuszos kirándulás
- Kulturális gyermekprogram
- Gyermekmajális
- Falunap

6. A kapcsolatrendszerek szerepe az óvodában

Az óvoda a köznevelési rendszer része. Ebből fakadóan azokat a kapcsolódási pontokat szükséges végig gondolni, amelyekkel az intézmény sajátos funkciója révén a társadalmi környezettel kapcsolatba kerül.

Az intézmény gondoskodik a pedagógusok, pedagógiai munkát segítők, valamint a gyermekek közötti folyamatos információcseréről és együttműködésről.

A néphagyományőrző pedagógiai program lényegi sajátja, hogy újszerű kapcsolatrendszer alakul ki az óvodán belül, a nevelőtestület és a többi munkatárs között. Ez a belső és külső kapcsolatrendszer is a program egyik éltetője.

Az intézmény munkatársai a továbbképzések tapasztalatait megosztják egymással, belső bemutató tevékenységeket szerveznek.

Nevelőtestület és a többi munkatárs

Az óvoda arculatában meghatározó jelentőségűnek tekintjük dolgozóink felkészültségét, emberi értékeit.

Az óvoda minden dolgozója **közös értéknek** fogadja el, a toleranciát, empátiát, egymás segítségét, együttműködést, egymás véleménye iránti megértést, az emberi méltóság tiszteletben tartását, az esztétikus óvodai környezet jelentőségét, a nevelői tevékenység rugalmasságát, a helyzethez és a gyerek egyéni jellemzőihez történő alkalmazkodást, felelősségtudatot, az önművelési – önfejlesztési igényt.

Az intézmény pedagógusai az intézmény pedagógiai programjával összhangban alkalmaznak korszerű differenciálási módszert, az élménypedagógia technikáját, Tevékenységközpontú konstruktív pedagógia alkalmazása a legmegfelelőbb a hagyományeltető kezdeményezésnél.

A program többször hangsúlyosan érinti az óvónői minta szerepét, és utal a többi óvodai dolgozó hozzáállására is.

A szemléletmód váltás hatására a hagyományörzés létrehozza az óvodai testület sajátos arculatát. Az óvodavezető irányítása olyan testületi légkört teremt, amely a szereteten és az elfogadáson alapul. A hagyományápoló tevékenység összekovácsolja a közösséget, és igényes munkavégzésre készíteti. Az együttműködés folyamatában az egymásra figyelés és a nevelőmunkához való viszonyulás minőségi változáson megy át. Az óvodai dolgozók egy folyamat részeivé válnak, ahol mindenkinek meg van a maga szerepe. Az évről- évre visszatérő szokások, jeles napok a gyermekeket körülvevő felnőttekben is elindítják a várakozás örömet, izalmát, ami a gyermekek érzelmi kielégítésére motivál.

A gördülékeny, hiteles együttélés képes sugározni a hagyományok és a természet szeretetét.

Az óvoda és a család

Az óvoda és a család kapcsolatrendszerében a program új lehetőségeket tár fel. Az óvoda a néphagyományörzés és az értékteremtés kezdeményezőjeként újraéleszti a nép, az adott közösség hagyományait, egyben új megvilágításba helyezi a család biztonságadó szerepét. Igyekszik megteremteni az egyensúlyt a családi és az intézményes nevelés között úgy, hogy kiegészíti, gazdagítja azt.

Az óvodában folyó hagyományörzés hatására egyes családoknál olyan szokások jelennek meg, amelyek életmódjukban szemléletváltást jelentenek: vállalják, magukénak kezdik vallani a múlt értékeit. A gyermek az együttlétekből a családi-óvodai egymáshoz tartozás, az együvé tartozás örömet kapja örökölni. A családok aktív részvétele során kiderül, minden emberben él a derűs együttlétek, a közös játékok iránti igény. A múlt felkutatásával és közös éltetésével mindkét "intézmény" az alkotás részeseivé válik. Az óvoda és a család kapcsolatát átgondoltság, szervezettség, tervszerűség jellemzi.

A sajátos nevelést igénylő gyermekek szüleivel való kapcsolattartás nélkülözhetetlen a sikeres beilleszkedéshez.

A szülőknek nehéz elfogadniuk gyermekük másságának a tényét és az ebből adódó többlet terheket, amivel zömében nekik kell megbirkózniuk. A pedagógus feladata a szülők segítése ebben a helyzetben megfelelő hozzáállással, türelemmel, odafigyeléssel, kölcsönös bizalom felépítésével.

Lényeges, hogy a kapcsolattartás során a segítségnyújtás a családhoz illeszkedjen.

Az együttnevelés célja, feladatai:

Óvó, védő, segítő kezet nyújtani a gyermeknek, a családnak, létrehozni egy olyan kapcsolatrendszert, amelyből merít a gyermek, a család és az óvodai testület.

Alapelvek	Óvodapedagógus a folyamatban
Bizalommal teli óvodai légkör	Megteremti az oldott kapcsolatteremtés lehetőségét.
Egyenrangú partnerkapcsolat	A kapcsolatot a családdal a gyermek érdekeinek rendeli alá, közös célkitűzések.
Másság tisztelete, elfogadása	Az egyes családok pozitív nevelési felfogását támogatja, a negatívakat igyekszik a gyermek érdekében pozitív irányba terelni.
Nyitott, segítőkész testület	Az óvodapedagógus tapintatosan segíti a családi nevelést.
A program hiteles éltetése	Mintaadással és felkészültséggel építi be a hagyomány őrzés elemeit az együttműködés rendszerébe.
Egyenletes kapcsolattartás	Gondoskodik a folyamatos információcseréről és a programokról tájékoztatást ad.
Pedagógus etika	A szülők, a gyermekek személyiségjogait tiszteletben tartja, titoktartási kötelezettségének eleget tesz.

A program a gyermeki személyiségfejlesztés érdekében a családokkal való együttnevelést előtérbe helyezi. A partnerkapcsolat konkrét cselekvésekben nyilvánul meg. A hagyományörző szemlélet a *kapcsolatteremtés - és tartás hagyományos formáit megtartja és gazdagítja.*

Változik a **szülői értekezletek** helye, formája, tartalma. Ez egyrészt az általános szemléletmód változásából, másrészt a hagyományörzés tevékenységrendszeréből fakad.

Az új szülők a *tájékoztató szülői értekezleten* benyomásokat szereznek az óvodai környezetről, ismerkednek az óvoda hagyományörző nevelési programjával. Az ismerkedést az óvodában folyó természet közeli, a családokkal együttműködő élményekről, a gyermekek tevékenységeiről készült fényképalbum összeállítása is segíti. A szülők a számukra készített és egyénileg átvett írásos tájékoztatóból megismerik az óvodában folyó nevelési és működési rendszerét. A tájékoztató az óvodában honos hangvételt tükrözi.

Fontos a bizalomkeltő, együttműködésre készítő stílus. A gyermek beszoktatási és elfogadási folyamatában is ez valósul meg.

Az évnyitó csoport szülői értekezleteken a hagyományos óvodai szokásrend, a nevelési célok bemutatása mellett hangsúlyos szerepet kap az óvoda családdal együttnevelő hagyományainak bemutatása.

Fontos az értekezlet légköre, ami közvetlenséget, egymásra figyelmet áraszt. Az elfogadó, bizalom teli hatás oldja a kezdeti természetes feszültséget.

A nevelési év eleji közös szülői értekezleteken tájékoztatást kapnak a szülők a tanév folyamán szervezendő programokról. Ekkor a szülők először szóban kötelezettséget vállalnak, hogy biztosítják gyermekeik részére az anyagi fedezetet. Mindezeket az SZMK elnöke beépíti, és írásban rögzíti az éves munkatervébe. Az aktuális program előtt egy héttel elhelyezzük az információs táblán a részletes programot, és a szülőt terhelő költséget. Az „olvastam, tudomásul vettem” lapon a szülő aláírásával jelzi, hogy gyermekét elengedi, és az összeget biztosítja, vagy nem engedi, hogy gyermeke részt vegyen a közös programon. Szerencsére ez nagyon ritkán fordul elő.

Az óvoda dolgozói nyitottak minden téren, szívesen veszik a szülői közeledéseket, segítenek megvalósítani a szülők által javasolt közös programok lebonyolítását.

A speciális témájú szülői értekezletek segítő szándékkal szerveződnek, amennyiben ezt a szülők igénylik. A szakemberek ismeretnyújtó tájékoztatója, (logopédus, pszichológus, elsősztályos tanítónő stb.) gyermekközpontúak, és személyiségfejlesztést segítőek legyenek. A számon-kérő, kioktató hangnemnek nincs helye óvodánkban. Jó hatású egy- egy szülő hiteles tapasztalatátadása.

Az óvoda a szülők részére mindig nyitott. A **nyílt napon** egy- egy szülő bejöhet „látogatóba” az óvodába. Ha a szülő nem merev nézője a nevelési folyamatnak, hanem gyermekével együtt tevékenykedik, megérzi és megérti az óvónő, és az óvoda nevelési törekvéseit.

A kapcsolattartás legszemélyesebb formája a **fogadóóra**. Ez lehetőséget ad arra, hogy az óvónő és szülő (szülőpárok) kölcsönös bizalommal, nyíltsággal beszélgessenek a gyermek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatokról.

Fontos, hogy az óvodapedagógus elfogadó viselkedésével befolyásolja a beszélgetést, megteremtve az együttnevelés "gyermekben gondolkodás" távlati lehetőségeit. Kiindulópontnak tekinti, hogy a szülő jót akar gyermekének.

A családlátogatás egy bővíthető együttműködési forma.

Fontos, hogy a gyermekeknek nyújtson érzelmi többletet, közös élményeivel maradandó emlékeket, egyben formálja a családok szemléletmódját.

A szülők közösségét képviselő, összefogó szervezet óvodánkban a **Szülői munkaközösség**. Hatékony szerepe van az óvoda és a családok kapcsolattartási rendszerében, ha olyan szülők töltik be a tisztségek, akiket a szülők bizalommal választottak, és akik elfogadták az óvoda nevelési koncepcióját, valamint érzik, hogy az óvoda és a szülők valóban igényt tartanak együttműködésükre.

Fontos az óvodavezető és az óvodapedagógusok folyamatos kapcsolattartó szerepe. Az éves munkatervben közösen megfogalmazott, rögzített feladatok megvalósítása által válik élővé a kapcsolat. Az együttműködés tartalmi formáit sajátossá teszik a közösen végzett néphagyomány ápoló tevékenységek.

Az együttműködést gazdagító tevékenységek

- Családokkal közös tájmegismerő, hagyományápoló ismereteket nyújtó, és erdei termésgyűjtő **kirándulások**.
- Környezet- illetve erdőtisztító munkálatok, **fák, bokrok, virágok** ültetése a **szülőkkel** együtt az óvoda előtt és az udvaron. Ez nálunk már évek óta hagyomány, a Föld, - a Madarak, és fák napjához kapcsolódik.

Fontos, és elengedhetetlen az eredményes nevelés szempontjából, hogy igazodjunk az elvárásokhoz. Különösen fontos figyelni a gyermekek egymáshoz való viszonyára, a **gyermek – gyermek** kapcsolatok alakulására. A fejlesztés lehetősége az óvodai élet mindennapjainak szervezésében és az óvodai dolgozók elhivatottságában van. Nyugodt, tevékenységeket kínáló és ösztönző környezet biztosításával a gyermekekben biztonságérzet és szeretet alakul ki önmaguk, gyermektársuk és az óvoda dolgozói iránt.

A kialakult vagy kialakuló baráti kapcsolatokat fenn kell tartani. Észre kell vennünk, hogy melyik gyermeknek okoz nehézséget a kapcsolatteremtés társaival, vagy felnőttekkel, és segítséget kell nyújtanunk abban, hogy megtalálja a helyét az óvodai csoportban, társai között.

A fejlesztés iránya:

Óvodánkban időszakonként partneri igényfelmérés történik, melynek feldolgozása, értékelése, összegzése és összehasonlító elemzése után számba vesszük a beérkezett információkat. A partneri jelzések lesznek mindenkor a fejlesztési iránymutatók, amelyek megvalósítása érdekében az éves munkatervet készítjük el. Az éves költségvetések előkészítésekor is számba kell venni a partneri igények anyagi vonzatait. Ezen kívül a folyamatosan érkező információk és rendkívüli események is befolyásolhatják kapcsolattartásunk irányvonalát.

Összegzés

Az óvodában létező hagyományos kapcsolattartási formákat a programból fakadó tartalmi sajátosságok gazdagítják, egyben hatnak a családok szemléletmódjára. A közös együttlétek felébresztik az otthoni kipróbálás vágyát, egyre több család életmódjában évről- évre visszatérően jelennek meg a készülődés, az ünneplés óvodában látott elemei. A külsőségek megjelenítésén túl erősödik érdeklődésük a múlt hagyományai iránt. Az egymás felé fordulás, az egymásra figyelem új emberi kapcsolatokat teremt. Barátságok szövődnek nem csak a gyermekek, hanem a családok között is. A közös együttlétek érzelmi többletet jelentenek a résztvevő felnőtteknek, gyermekeknek, mindenki kölcsönösen tanul, "gazdagabbá" válik.

Óvoda – Fenntartó kapcsolata

Önkormányzat

Kapcsolatunk bár hivatalos, de támogató jellegű és együttműködő.

Kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, az óvodavezető beszámoltatása történik.

A konkrét kapcsolattartási formát az SZMSZ tartalmazza.

Ezen kívül minden óvodát érintő napirendi pont megvitatása esetén az ülésen az intézményvezető joggal részt vesz.

Egyéb partnerkapcsolatok

Községünk **általános iskolájával** a kapcsolattartás folyamatossága az együttműködés nélkülözhetetlen eleme. A kölcsönös intézménylátogatás lehetőséget ad a programok megismerésére, jelenlegi esetben összehangolására.

A **Művelődési Házban** helyet kap az évente megrendezésre kerülő farsangi bál, és egyéb óvodai rendezvények, valamint alkalmoszerű színházi előadások, melyek alkalmával termet és felszerelést biztosítanak részünkre.

Az **egészségügyi és nevelési szakemberekkel** a kapcsolatunk jól működik, a gyermekek testi, lelki fejlődésének követése, segítése érdekében közösen tevékenykedünk.

- Az Iskola- **óvodaorvos** és a **védőnő** a fenntartóval kötött szerződése alapján látja el a feladatát.
- A beszédészlelési, beszédértési és a kifejezőkészség fejlesztésében **logopédus** segíti az óvodapedagógusok munkáját. Magatartási és / vagy egyéb részképesség zavarral küzdő gyermeket a területileg illetékes szakemberhez irányítjuk, és kérjük a szakvéleményét. /Pedagógiai Szakszolgálat Ráckeve; *Pest Megyei II.sz. Tanulásképeséget vizsgáló Szakértői Bizottság*. 2700 Cegléd Buzogány u. 23.)
- A Szakértői Bizottság által javasolt gyermekekkel fejlesztő pedagógus foglalkozik az óvodában, vele különösen fontos a szoros és együttműködő kapcsolat tartása. A gyermek fejlődéséről, egyéni módszerek alkalmazásáról, további lehetőségek kutatásáról a sikeres együttműködés érdekében.
- A meglévő kapcsolatokat ápoljuk községünkben a helyi **vállalkozókkal**, valamint olyan vállalkozó szülővel, akiknek gyermeke a mi óvodánkba jár.
- Ráckeve Város közelsége lehetőséget nyújt a népi kismesterségek megfigyelésére, gyakorlására.(Ács Károly Művelődési Ház: kiállítások, játszónapok, stb.)
- Látogatásokat szervezünk, jó kapcsolatot tartunk fenn a ráckevei **Savoyai Kastély** vezetőivel.
- Ráckeven lehetőség van a **Városi Könyvtár, Szerb templom, Keve Galéria** megtekintésére.
- **Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat** vezetőjével és munkatársaival.

7. Az óvodai élet megszervezése és dokumentumai

A teljes pedagógiai folyamat követhető a tevékenységi tervben, a csoportnaplókban, valamint a gyermeki reprezentatív produktumokban.

A gyermekek értékelése az intézmény szabályzó dokumentumaiban megfogalmazott /elfogadott, közös alapelvek és követelmények (értékelési rendszer) alapján folyik.

7. 1. Az óvodába lépés és óvodába járás feltételei

A 2011.évi CXCV. törvény A nemzeti köznevelésről 8.§ alapján:

8. § (1) Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől

számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

(2) A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A jegyző - az egyházi és magán fenntartású intézmények esetében a fenntartó - a szülő kérelmére és az óvodavezető, valamint a védőnő egyetértésével, a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, az ötödik életév betöltéséig felmentést adhat a kötelező óvodai nevelésben való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása, sajátos helyzete indokolja.

A 2011.évi CXCV. törvény A nemzeti köznevelésről 49.§ alapján:

49. § (1) Az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. Az óvodába a gyermek - e törvényben foglalt kivétellel - harmadik életévének betöltése után vehető fel. A szülő gyermeke óvodai felvételét, átvételét bármikor kérheti, a gyermekek felvétele folyamatos.

(2) A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik vagy ahol szülője dolgozik. A felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha a jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, amennyiben az óvoda fenntartója több óvodát tart fenn, az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre.

(3) A települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitva tartásának rendjét. Az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda).

(4) Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról a szülők és az óvodapedagógusok véleményének kikérése mellett az óvodavezető dönt.

Az óvodai beiratkozáshoz szükséges adminisztratív, formai feltételek

Óvodánkban minden évben a jegyzői felhívásban meghatározott időpontban történik a gyermekek beiratása az Óvodai felvételi előjegyzési naplóba, amely egyben a beiratás dokumentuma is. (A. Tü. 728. rsz. nyomtatvány).

Felvételt nyer az a gyermek, aki az óvodába lépés feltételeinek megfelel.

A gyermek érettség jellemzői óvodába lépéskor

A gyermekek községünkben általában a családból érkeznek az óvodába. Amennyiben a családi gondoskodás, nyugodt légkör és a gyermek egészségi állapota megfelelő, abban az esetben a gyermek három éves korára óvodaéretté válik.

Önállóan tudjon étkezni, legyen szobatiszta. Kis segítséggel öltözzön, vetkőzzön, fésülködjön. Egészségügyi teendőit, testápolással kapcsolatos tevékenységeit kis segítséggel el tudja látni

Pedagógiai Program

Az óvoda javasolt napi-, heti- és szokásrendjét rövid idő alatt elfogadja, és képes együttműködni az óvodapedagógussal, dajkával, a többi gyermekkel.

Beszédképessége legalább olyan szinten legyen, hogy érzéseit, kéréseit közölni tudja. Külső, belső szükségleteit, szándékait tudja közölni az őt körülvevő felnőttekkel.

Az óvodaérett gyermekekre jellemző, hogy a beszoktatási idő (kb. 2-3 hét), végére örömmel, szívesen jár óvodába. Gyermektársaival és a felnőttekkel jól érzi magát, sokat tevékenykedik, képes a társas kapcsolatok elfogadására, kialakítására.

A gyermek óvodai felvételének gyakorlata

Az *Óvodai Törzskönyv* alapján óvodánk 75 férőhelyes.

Óvodai felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha az óvodába jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek létszámát, az óvodavezető kérésére a fenntartó bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre.

Az óvodai felvételt bíráló bizottság tagjai:

- Intézményvezető
- Intézményvezető-helyettes
- A Községi Önkormányzat polgármestere
- A Községi Önkormányzat jegyzője
- A képviselő- testület szociális bizottságának elnöke
- A község Védőnői szolgálatát ellátó védőnő
- SZMK elnöke

Az elbírálás szempontjai:

Lehetőleg minden szigetbecsei lakos óvodáskorú gyermekét fel kell venni, különös tekintettel a hátrányos/ halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket.

A felvétellel kapcsolatos elutasító határozat közlésétől számított tizenöt napon belül a szülő eljárási kérelmet nyújthat be (elbírálás céljából), az óvodát fenntartó önkormányzat jegyzőjének címezve, amelyet az óvodavezetőhöz kell benyújtani. A felül bírálati kérelem illetékmentes.

Ezen határozatokat minden esetben tértivevényes küldeményként postázzuk

7. 2. Az óvodai csoportba sorolás elvei

Nagyóvoda nagyterem:

40 négyzetméter alapterületen 23 fő óvodás gyermek foglalkoztatható.

Nagyóvoda kisterem:

28 négyzetméter alapterületen 18 fő gyermek befogadására van lehetőségünk.

Kisóvoda:

A csoportszoba 47 négyzetméter alapterületű, 25 gyermek fogadható, illetve foglalkoztatható.

A **Nagyóvoda** épületében található: melegítőkonyha, öltöző- folyosó, iroda, és a két csoport létszámának megfelelő méretű vizesblokk.

A **Kisóvoda** különálló épület, ezért külön melegítőkonyhával rendelkezik.

A maximum csoportlétszámnak nem megfelelő méretű öltöző és vizesblokk található.

Csoportok szervezése

Az óvodás korú gyermekeket lehetőleg koruk szerint osztjuk csoportokba, de ha a vegyes életkorú csoportok szervezés szükséges, akkor a szerint is történhet a csoportokba való beosztás. A vegyes életkorú csoport szervezése indokolt lehet, ha a születési időpontokat tekintve egy- egy korcsoport túl nagy létszámú lenne. Az érintett szülők beleegyezése szükséges a vegyes életkorú csoportba soroláshoz.

7. 3. Javasolt napirend, heti rend

Óvodánk **napirendje folyamatos**. Az egyes tevékenységformák a **játékban, a játékból** szerveződnek. A Gondozás című fejezetből kitűnik a tevékenységek szervezése.

A gondozási teendők időtartama (mosdóban, öltözőben, udvaron, déli étkezések és a pihenés idején stb.) a gyermekek tempójához igazodik.

A többi tevékenységforma megválasztásának időpontját a gyermekek életkora, a csoport és a helyi sajátosságok, az óvónői módszertani szabadság, valamint az **"Évkör"** tevékenységrendszere határozzák meg.

A sajátos nevelést igénylő gyermekeknél szem előtt kell tartani, hogy a napirend során mindig csak annyi segítséget kapjanak, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges. A napirend megfelelő kialakítása a gyermekek egyéni szükségleteinek figyelembe vételével a gyermekek biztonságérzetének alapjául szolgál, egyértelmű, következetes magatartási szabályokkal a nevelés egész ideje alatt

Javasolt heti rend:

Óvodánk heti rendjében **egy- egy napot igényelnek:**

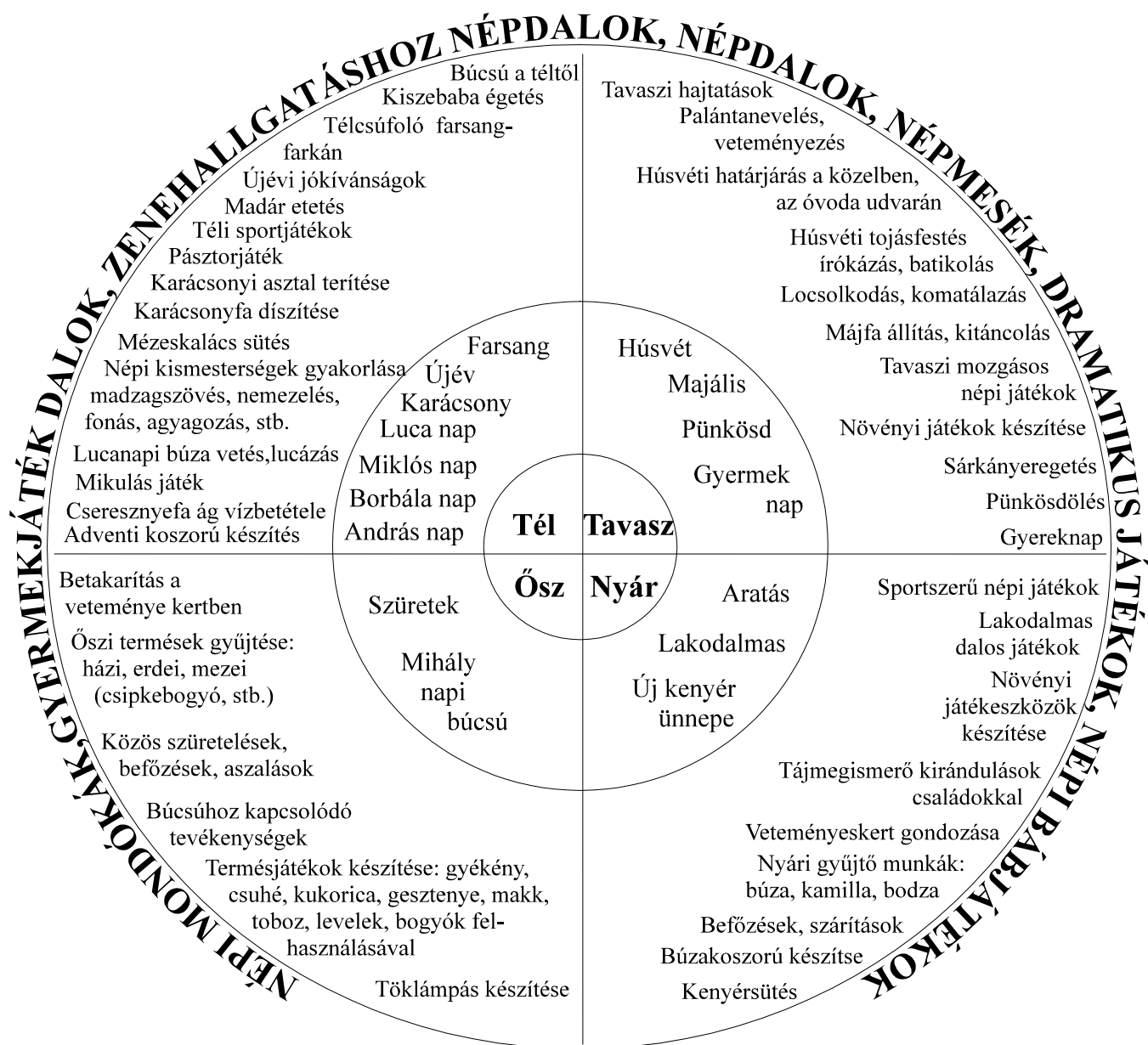
- A környezetmegismerő túrák.
- A nyers zöldségfélék, a gyümölcsök feldolgozása.

A zavartalan működéshez össze kell hangolni, folyamatosan egyeztetni a csoportok tevékenységeit, napirendjét, különösen a Nagyóvodában, ahol a két csoportnak alkalmazkodni kell egymáshoz.

Összegzés

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Az óvoda Működési rendje, tárgyi, személyi feltételrendszere tükrözi az óvodában folyó nevelési felfogásunkat.

ÉVKÖR

3. ábra

8. Német nemzetiségi nevelést folytató két tannyelvű óvodai részprogram

Intézményünkben a német nemzetiségi nyelv használatának aránya 30%, az óvodai nevelési év első hónapjában az érintett gyermekek nyelvismerete vonatkozásában végzett felmérés adataira épülve.

Óvodánk nemzetiségi nevelésének célja:

- Hogy a gyermekeket az óvodai nevelés folyamatában sokoldalú képességfejlesztéssel a német nyelvű szituatív beszédig eljuttassuk.
- Hogy a gyermekek családi légkörű, sokoldalú, harmonikus fejlődését egyéni sajátosságaiknak megfelelően segítsük kétnyelvű környezetben.
- A nemzetiségi kultúra ápolása, a német nemzetiségi nyelvhez való pozitív viszony kialakítása.
- Az általános iskolaképességen belül a kétnyelvűség speciális képességeit erősíteni.

Nemzetiségi nyelvi nevelésünk során a különböző interakciókban a kommunikációs helyzet felmérését, szerepnek megfelelő nyelvhasználatot segítjük. A nemzetiség nyelvén az artikulációs bázis erősítése, szókincs és fogalomkörök bővítése, mondatalkotó készség kialakulása.

A nemzetiség szokásainak, hagyományainak megismertetése, a szellemi, tárgyi kultúrából ismeret közvetítése.

Nemzetiségi nevelésünk *feladatai:*

Az óvodapedagógus modell szerepéből adódó feladatai:

- Folyamatosan fejlesztjük nyelvi kultúránkat. (önképzés, továbbképzés).
- Beszédünk a gyermek számára követésre méltó, változatos, szemléletes, kifogástalan legyen.

Az óvodapedagógus- gyermek kapcsolatából adódó feladataink:

- Pozitív megerősítés motiválja a gyermekek nyelvelsajátítását.
- Figyelemmel kísérjük a gyermekek egyéni beszéd-sajátosságait, innen indul az egyéni fejlesztés.
- Figyelembe vesszük az egyéni beszédfejlődés ütemét.
- Igyekszünk megérteni az alig beszélő, nehezen megszólaló gyermeket, alkalmat keresünk a szóbeli aktivizálásra.
- Figyelünk a nyelvi keveredésre, halmozott előfordulásnál logopédus segítségét kérjük.
- Minél több lehetőséget biztosítunk a gyermekek szókincsének, mondatalkotó készségének, kifejezőkészségének fejlesztésére, a passzív nyelvi ismeretek aktivizálására.

Feladataink az egyes tevékenységformákon belül:

Játék:

- Alapvető és legfőbb tevékenységnek tekintjük.
- Annak segítése, hogy a játék minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon.
- A játékhoz szükséges feltételek biztosításával lehetőséget adunk a gyermeki benyomások, tapasztalatok feldolgozására, bővítésére, kiegészítésére.
- Az óvodáskor játékfajtáinak tartalmi gazdagítása az egyéni fejlődési ütem figyelembevételével.
- Fontosnak tartjuk a szabad választás, döntés képességének kialakítását, erősítését, a folyamatos megerősítést, mely a pozitív érzelmi töltés megtartását segíti.
- A gyermek anyanyelvén képes játszani, ezért a nyelvhasználat a játékban az egyén képességei, egyéni affinitás függvénye. Az óvónő helyzetfelismerő képessége, az egyes gyermekek megismerése szabályozza a nyelvhasználatot. Az egyes gyermekeknél azt a nyelvet kell erősíteni, ami gyenge. Ehhez az óvónő minden játéklehetőséggel élhet. pl: dramatizálás, bábozás, építő-konstruáló játék, szerepjáték, szabályjáték, gyakorló játék.

Mozgás, testnevelés

- A gyermekek természetes mozgását, testi képességeit fejlesztjük.
- Rendszeres mozgáslehetőség biztosításával, környezetmegismerő túrákkal segítjük a kiegyensúlyozott lelki fejlődést.
- Változatos mozgáslehetőséggel fontos személyiségjegyeket alakítunk.
- A kisebbségi nyelv fejlesztésében ez passzív szókincset jelent, elsősorban a megértést várjuk el.

Ének, zene

- Fontosnak tartjuk a zenei élményhez juttatást.
- Zenei hallásukat, ritmusérzéküket, zenei emlékezetüket, zenei alkotókedvüket erősítjük.
- Az érzelmeken keresztül megszerettetjük az éneklést, az énekes játékokat.
- Tapasztalással segítjük a felismerést, hogy énekelni minden nyelven jó.
- Az anyaországbeli, helyi táj jelegű dalok, mondókák, rigmusok, speciális tánclépések, mozgások, hangszerek bemutatásával, elsajátításával erősítjük a gyermekben az összetartozás érzését, kötődésüket a német nemzetiség zenei kultúrájához.
- A mozgásos népi gyermek játékdalokkal hagyományt ápolunk.
- Érzelmi biztonságot nyújtunk a gyermekeknek, amikor játék közben babákat ringatunk, délutáni pihenő előtt halk altatódalokat énekelünk, furulyázunk.
- Kisebbségi nyelven használjanak aktív szókincsként alapvető fogalmakat, szófordulatokat.

Vers, mese

- A világ megismerését, az önismeret mélyítését segítjük a belső képteremtés képességének alakításával.
- Rövid történetek, népmesék közvetítésével identitást alapozunk, formálunk.

- A hasonlóságok, különbségek érzékeltetésével, (magyar- német) a más kultúrák iránti érdeklődést erősítjük.
- Dramatizálással, bábozással, önálló mesemondással a beszédkészséget fejlesztjük, a kommunikációs helyzetfelismerést segítjük.
- A beszédértés és beszédhallás képességét erősítjük nyelvi játékokkal.
- A német nyelvű verseléssel, mondókázással az artikulációs bázist erősítjük, a szókincs- és fogalomköröket bővítjük, a mondatalkotó készség kialakulását segítjük.

A külső világ tevékeny megismerése

- Segítjük az önmagukról, környezetükről, a világról való tapasztalatszerzést.
- A társas magatartás képességét erősítjük közös feladatokban.
- Törekszünk pozitív érzelmi viszony kialakítására a kisebbség szokásaihoz, hagyományaihoz, kultúrájához.
- Matematika jellegű tevékenységekben segítjük tapasztalatszerzésüket, formáljuk véleményalkotásukat.
- Ebben a képességekörben lehetséges leginkább a másodnyelvi szókincs bővítése.

Tanulás

Nem önálló tevékenységformaként jelenik meg. A gyermek a játékba ágyazott, változatos tevékenységek gyakorlása során tanul.

- Valamennyi képességekörben spontán és szervezett tanulási helyzetekben adunk lehetőséget az ismeretek bővítésére, kiegészítésére.
- A különböző tanulási helyzetekben a szándékos figyelem erősítését segítjük, a figyelem terjedelmének, tartalmának növelésével. **Cél** a figyelem átvitele, megosztása.
- A felismerés mellett a felidézés képességét erősítjük.

Munka jellegű tevékenységek

(önkiszolgálás, közösségért végzett tevékenységek)

- Célunk, hogy ezekben a tevékenységekben olyan készségek és tulajdonságok alakuljanak ki, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatait.
- Pozitív értékeléssel, megerősítéssel kívánjuk elérni, hogy a gyermekek szívesen vállaljanak feladatokat, egyéni megbízatásokat.
- Célunk, hogy a gyermekek az egyes munkafajtákban sokféle munkafázist, eszközt megismerjenek, problémahelyzetekben ezeket az ismereteket alkalmazzák.
- Kisebbségi nyelvi ismereteik, szókincsük, mondatalkotó készségük az eszközök, munkafázisok megismerésével, önálló nyelvi alkalmazással bővül, megszilárdul.
- Célunk, hogy a munkakapcsolatokban minél gyakrabban beszéljenek a kisebbség nyelvén.

Óvodai nevelésünk keretei

1. Az egészséges életmódra nevelésben a nemzetiségi nyelv

Feladataink:

- Olyan gondozási szokásrendszer kialakítása, melynek során a gyermeknek lehetősége, alkalma van a nemzetiségi nyelv használatára, testi szükségleteinek és mozgásigényének kielégítésére.
- Biztosítsunk az önálló testápolási, öltözködési, étkezési helyzetekben lehetőséget a nemzetiségi nyelv megismerésére, helyes alkalmazására. (személyes példamutatás)
- A szülők figyelmének felhívása a gondozással, étkezéssel kapcsolatos kifejezések használatára a családban.
- Vegyük figyelembe az egyéni beszédfejlődés ütemét, és a gyermek saját kialakult szokásrendszerét.

Gyermeki tevékenységek közben:

A csoportszobában:	bútorok, használati tárgyak, eszközök megnevezése, neveinek gyakorlása, étkezéssel kapcsolatos eszközök, ételek nevének megismerése.
Az öltözőben:	tevékenységek megismerése nemzetiségi nyelven, testrészek, ruhadarabok neveinek gyakorlása. (jobb- bal, fent- lent, stb.)
Mosdóban:	használati tárgyak megnevezése, tevékenységek megismerése nemzetiségi nyelven. (tisztálkodás, fogápolás, fésülködés stb.)
Udvaron:	eszközök, berendezések, tárgyak megismerése, nevének gyakorlása a nemzetiség nyelvén.

Ezeket mindig a gyermek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva használjuk

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermekek önállóan tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek, és a felsorolt tevékenységek során használatos kifejezéseket alkalmazzák a nemzetiség nyelvén.
- Ismerik az étkezés során használatos eszközök, ételek neveit nemzetiségi nyelven.
- Ismerik az óvoda helyiségeinek nevét, formáját, nagyságát.
- Önállóan öltöznek, és használják ruhadarabjaik nevét nemzetiségi nyelven.
- Környezetük rendben tartása során használják a nemzetiségi nyelvi kifejezéseket, kéréseket.
- Ismereteket szereznek a különböző tevékenységek során, azokat szavakkal, rövid tömondatokkal közlik nemzetiségi nyelven.
- Új szavakat, kifejezéseket ismernek fel.

2. Az érzelmi szocializációban a nemzetiségi nyelv

Feladataink:

- Olyan szeretetteljes, biztonságos, derűs, nyugodt óvodai légkör biztosítása, amelyben a gyermek már az óvodába lépés pillanatában pozitív hatások érik a nemzetiségi nyelvvel való ismerkedése során.
- Segítjük az olyan társas kapcsolatok kialakulását, amelyek a nemzetiségi nyelv megszerettetéséhez, gyakorlásához vezetnek. (pl. jól beszélő gyermek kapcsolata a meg sem szólalóval)
- Felnőttek egymás közötti kommunikációjával (nemzetiségi nyelven) pozitív mintaként szolgálnak a gyermek érvényesítő akaratának megvalósításában.
- Munkánk során figyelünk az egyes gyermek jelzéseire, (öröm, bánat, visszahúzódás), ami a közösségi magatartás mellett jelzés is lehet a gyermek és a nyelv kapcsolatáról.
- A gyermekek önértékelése, közösségi érzésük a mindennapok, ünnepek során fejlődik.

Gyermeki tevékenységek:

- Közös játék, közös ismeretek gyűjtése foglalkozásokon.
- Közös séták, kirándulások.
- A csoport érdekében végzett feladatok, megbízások.
- Születésnapok, névnapok.
- Közös ünnepek.
- Ajándékok készítése. (Anyák napja, karácsony, húsvét, születésnapok, névnapok, beteg társak, stb.)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- Különböző viselkedésformákhoz, szabályokhoz alkalmazkodnak.
- A gyermekek szeretnek óvodába járni, ragaszkodnak kisebb-nagyobb pajtásaikhoz, ezt meg is fogalmazzák nemzetiségi nyelven.
- Érdeklődők társaik és a felnőttek iránt.
- Szeretettel fogadják a vendégeket.
- Igényükké válik a kialakult szabályok betartása, egymást figyelmeztetik nemzetiségi nyelven is.
- Kérés nélkül segítenek.
- Szívesen végeznek a közösségért feladatot.
- Nyelvi és szociális téren érettek az iskolába lépéshez.

Nyelvi feladataink az egyes képességfejlesztési területeken

1. Motorikus képességek

- Sokféle mozgástevékenységben valósuljon meg a beszédészlelésen és értésen keresztül a nyelvi fejlesztés.
- Sokféle mozgástevékenységben a megértés szemléletes segítségével elsősorban a passzív nyelvi szókincsük gyarapodjon.

- Változatos tevékenységeken keresztül sajátítsanak el aktív szókincset, nyelvi kifejezéseket a nagymozgások, finommotorika, testséma, térorientáció területén.
- Zenei képességfejlesztésben aktív nyelvi szókincsük bővüljön a fogalom párok, zenei hangszínek, hangszerek megnevezésével.
- Zenei képességfejlesztésben ismerkedjenek meg a nemzetiségi nyelv sajátosságaival (Zenei hangsúlyok, mozgásformák, speciális mozgások révén.)
- A zenehallgatásra nevelésben hallgassanak nép- és műdalokat, jellemző kórusműveket, hangszeres zeneműveket.

2. Rajzolás, mintázás, kézimunka

- Változatos technikák megismerésében, alkalmazásában az eszközök, műveletek, folyamatok megnevezésével aktív nyelvi szókincsük gyarapodjon.
- Ábrázoló tevékenységükben szemléltetés segítségével megértik a kéréseket, utasításokat.
- Egyszerű mondatokkal vagy kifejezésekkel képesek elmondani az ábrázoláshoz kapcsolódó tapasztalataikat, élményeiket, véleményüket.

3. Kommunikációs képességek

- Kommunikációs helyzetekben elsősorban a válaszadó szerepkör gyakorlására biztosítunk lehetőséget.
- Változatos gyakorlási lehetőségekben törekszünk a szép, kifejező nyelvi megnyilvánulásra.
- Beszédszlelési és beszédértési feladatokban ismerkedjenek meg a gyermekek a német nyelv sajátosságaival.
- Játékos helyzetekben fejlesztjük a beszédüket.
- A nemzetiségi nyelvi kultúrából is megismernek a gyermekek meséket, verseket, mondókákat, történeteket.

4. Kognitív képességek

- Tapasztalati úton gyűjtsenek aktív nyelvi ismereteket az évszakokról, állatokról, növényekről, emberekről, matematikai ismeretekről.
- A tapasztalás, emlékezés, megértés folyamataiban aktív szókincsük gyarapodjon.
- Az összefüggések felismerését kísérik egyszerű nyelvi kifejezésekkel.

Feladataink a nemzetiségi ismereteink köréből

1. Lakóhely, emberek témakörben:

- Ismerjenek meg nemzetiségi épületeket, intézményeket szűkebb, és tágabb lakóhelyükön (templom, múzeum, kiállító terem, stb.).
- Tapasztalati úton szerezzenek ismereteket nemzetiségre jellemző növényekről, virágokról, állatokról (pl. rozmaring, szőlőművelés, disznóölés, stb.)

- Tapasztalás útján ismerjenek meg különböző népi kismesterségeket, pl. a családban való foglalkozások feldolgozásakor.

2. Szellemi kultúra:

- Helyi gyűjtések mondókákkal, versekkel, köszöntőkkel, dalokkal, népi játékokkal.
- Népi hangszerek, mozgásos játékok, társasjátékok megismerése tájnyelven is.
- Helyi mesék, rövid történetek, nyelvtörők, találós kérdések megismerése.

3. Tárgyi kultúra:

- Ismerkedjenek meg tapasztalás, szemléltetés útján mezőgazdasági munkákkal, nemzetiségi vidéken (falusi udvar, jellegzetes gazdálkodás stb.)
- Ismerjenek meg népviseleteket, egyes darabokat használjanak az óvodai életben. (játékokban, ünnepeken.)
- Gyűjtsenek tárgyi emlékeket szülők, nagyszülők bevonásával, ezeket helyezték el a csoportszobában.
- Készítsenek népi gyermekjátékokat a nagyszülők és az óvónők segítségével.
- Óvodai tevékenységeikben alkalmazzanak a nemzetiségre jellemző anyagokat, technikákat (szalma, toll, vessző, agyag, fonal, hímzés, fűzés, szövés, fonás stb.)

4. Identitástudat kialakítása:

- Ismerjenek meg nemzetiségi hagyományokat dalokkal, táncokkal, rigmusokkal, játékokkal (búcsú, lakodalom, farsang, stb.)
- Régi konyhaművészet megismerése, összekapcsolása a modern táplálkozással. (sütés, gyümölcsök felhasználása: szárítás, aszalás, lekvár főzés. Ízesítés jellegzetes fűszernövényekkel: rozmarin, kapor)
- Ünnepekre nemzetiségi sajátosságokat hordozó ajándékot készítsenek. (karácsony, húsvét.)

Módszertani alapelveink

- Következetes német nyelvhasználat minden beszédhelyzetben.
- Követésre méltó beszédmodell az óvónő részéről.
- Egyéni beszédfejlődés, életkori sajátosságok figyelembevételével.
- Játékosság érvényesítése.
- Feltételek biztosítása a kommunikációs helyzetnek megfelelő viselkedéshez, a szóbeli kifejezőkészség, a folyamatos beszéd gyakorlása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- Ismerik és megnevezik németül a testrészeket, ismernek néhány a testsémával kapcsolatos névutót, irányt.
- Életkori sajátosságuknak megfelelő hangmagasságban ismernek dalokat, körjátékokat, gyermekjátékokat.

- Felismerik a német zenét sajátosságai alapján. Különbséget tudnak tenni a magyar népzene és a helyi német (sváb) zene között.
- Németül is felismernek, megneveznek zenei, ritmikai eljárásokat.
- Ismernek néhány jellegzetes népi nemzetiiségi hangszert.(szájharmonika, harmonika, fúvós hangszerek)
- Rajzolásukban, manuális készségfejlesztő tevékenységeikben németül megneveznek, alkalmaznak tárgyakat, eszközöket, munkafolyamatokat, formákat, színeket.
- Gyermekek életkori sajátosságaiknak megfelelően szívesen alkalmazzák a német nyelvi ismereteiket.
- Tudnak a kommunikációs helyzetnek megfelelően viselkedni.(Egyszerű kérdések, válaszadó szerepkör minden helyzetben.)
- Különbséget tesznek a nyelvhasználatban.(német, magyar)
- Ismernek, önállóan mondanak verseket, mondókákat német nyelven, tájnyelven.
- Aktívan részt vesznek német mesék dramatizálásában.
- Megneveznek tárgyakat, dolgokat, épületeket, beszélnek munkafolyamatokról, eseményekről németül.
- Megneveznek növényeket, állatokat, évszakokat.
- Matematikai tevékenységekben németül számolnak.

Deutsche Nationalitäten Teilprogramm

Für das Ziel der Erziehung der Kinder im Kindergarten

- Die vielseitigen Fähigkeiten und den Entwickelten Vorgang der Erziehung der Kinder.
- Die Absicht die Deutsche Sprache zukommen zulassen.
- Das die Kinder im Familienkreis die vielseitige Harmonise Entwicklung und die individuelle Eigenarten der zweisprachigen Umgebung entsprechend mitbekommen.
- Kleinere Kulturpflege der Deutschen Nationalitätensprache.
- Ausbildung der wirklichen positiven Verhältnissen.
- Die Schulfähigkeiten im wendig der zweisprachigen Fähigkeiten Spezielt zu verstärken.

Im Laufe unsere Minderheit der Spracherziehung helfen wir den entsprechenden Sprachgebrauch.

Wir helfen den Wortschatz und den Beriffskreis zu erweitern. Die Gebräuche und Traditionen in Minderheit bekannt zu machen und du geistigen Gegenstände aus der Kultur bekannt zu üben.

Minderheitige Erziehungsaufgaben:

Die Aufgaben der Kindergärtnerin:

- Ununterbrochene entwicklung der Sprachkultur (Fortbildung, Selbstbildung).
- Die Sprache soll für das Kind befolgenswert, wechselhaft, anschaulich und tadellos sein.

Kindergärtnerin - Kinder beziehungs aufgaben:

- Die positive verstärkung der Spracheigenarten der Kinder.
- Mit Aufmerksamkeit verfolgen wir die individuelle Spracheigenarten der Kinder.
- Von hier aus beginnt die individuelle Entwicklung.
- Wir nehmen den Takt der individuellen Sprachentwicklung in acht.
- Wir bemühen uns das kaum, schwer zusprechende Kind zu verstehen.
- Wir schon Gelegenheit für die mündliche aktivierung.
- Beachtung der Sprachvermischung und bei häufigen vorkommen bitten wir um Logopedische Hilfe.
- Wir versichern so viel Möglichkeiten den Kindern zur Wortschatz und Ausdrucksentwicklung wie möglich, und zur passiven Sprachkentniss aktivisierung.

Aufgaben aus einigen Tätigkeitsformen

Spiele

- Hinsichtlich die Grund - und höchst Tätigkeit.
- Unterstützung das die Spiele und orientierten Tätigkeiten so vielfältig sind wie möglich.
- Zum Spielen der Kinder geben wir die nötigen Voraussetzungen und den möglichsten Eindruck.
- Erfahrung zur Erweiterung, zur aufarbeitung und zur Ergänzung.
- In der Kindergartenzeit erweitern wir den inhalt der Spielarten und mit Aufmerksamkeit verfolgen wir den individuellen Entwicklungstakt.
- Für wichtig halten wir die freie Wahl der Entscheidungen und Fähigkeiten der Ausbildung, diese stärken die positiven Gefühle und Haltung.
- Das Kind ist fähig in der Muttersprache zu spielen, darum muss der Sprachgebrauch ins Spiel einbezogen werden.
- Die Kindergärtnerin ist in der Lage die Fähigkeiten der Kinder zu erkennen.
- Das Kennenlernen einiger Kinder regelt das verhaut machen des Sprachgebrauches.
- Bei manchen Kindern muss die Sprache verstärkt werden die schwach ist.
- Dazu kann die Kindergärtnerin alle Spielmöglichkeiten verwenden.

Zum Beispiel:

- Puppenspiele, Marionettentheater, Bau - Konstruktions - spiele, Rollenspiele, Regelspiele und Übungsspiele.

Bewegung, Sport:

- Wir entwickeln die natürlichen körperlichen Bewegungen und Fähigkeiten der Kinder.
- Wir versichern ständige Bewegungsmöglichkeiten und mit Bekanntschaftsturen helfen wir die ausgeglichener seelische Entwicklung.
- Mit abwechslungsreichen Bewegungsmöglichkeiten bilden wir wichtige Persönlichkeitsnoten.
- Die Minderheit der Sprache bedeutet Entwicklung des passiven Wortschatzes aber in erste Linie erwarten wir Verständlichkeit.

Gesang, Musik

- Wir halten die Zuwendung zur Musik und das Erlebniss wichtig.
- Wir verstärken unser Musikgehör, unsere Rhythmusgefühle, die Musikerinnerungen und die Musik schaffensfreude.
- Durch die Gefühle gewinnen wir das Singen und die Liederspielen lieb.
- Mit Erfahrung helfen wir die Erkenntniss: Singen in allen Sprachen gut.

- Mit den Liedern, Sprüchen, Rythmen, speziellen Tanzschritten, Bewegungen, Vorstellungen mit Instrumenten aus dem Mutterland und aus der örtlichen Gegend verstärken wir im Kind das Gefühl zur Zusammenhaltung und die Bindung zur Deutschen Nationalität und Musikkultur.
- Mit den Bewegungen Volkskindern pflegen wir die Tradition.
- Wir bieten den Kindern mit Gefühl Sicherheit wenn sie beim Spielen die Puppen wiegen.
- Vor dem Mittagschlaf singen wir leise Schlaflieder oder spielen Flöte
- Wir erwarten in der Minderheitssprache die Grundlage der Begriffe und den Aktiven Wortschatz.

Gedichte, Geschichten

- Sich verhaute machen mit der Welt die Selbstkenntnis vertiefen und helfen die Fähigkeiten der innerlichen Bildschöpfung zu gestalten.
- Kurze Geschichten, Volksmärchen in Übertragungsform.
- Wir verstärken die Interessen der Ähnlichkeiten, Unterschiede, Veranschaulichungen (ungarisch deutsch) anderen Kulturen gegenüber.
- Mit Marionettentheater, mit selbständiger Märchenerzählung entwickeln wir die Sprechbereitschaft und wir helfen die Lage der Verständlichkeit zu erkennen.
- Wir verstärken die Fähigkeiten der Sprechverstehung und Sprechhören mit Sprachspielen.
- Wir erweitern die deutsche Sprache mit Versmachen mit Sprüchen und wir helfen den Wortschatz, den Begriffskreis und die Satzfähigkeiten zu bilden.

Sich verhaute machen mit der Aussenseite der Welt

- Wir helfen über uns selbst, über unsere Umwelt, über die Welt wirkliche Erfahrung zu erwerben.
- Die Kollektiven Verhaltensfähigkeiten verstärken wir mit gemeinschaftlichen Ausgaben.
- Wir bemühen uns für ein positives Gefühlsverhältnis und wir bilden Minderheitsgewohnheiten zur Tradition und zur Kultur.
- Mit mathematischen Tätigkeitsmerkmalen helfen wir die Erfahrung und formen unsere Meinung.
- In diesem Fähigkeitskreis ermöglichen wir am meisten die zweitsprachige Wortschatzerweiterung.

Lernen:

- Die Tätigkeitsform kommt nicht in der Selbstständigkeit vor.
- Das Kind wird gebeten im Spiel und durch abwechslungsreichen Tätigkeitsübungen lernt es.
- In sündlichen Fähigkeitskreisen spontan und organisierten Lernlage und wir geben die Möglichkeiten die Kenntnisse zu Erweiterung und Ergänzung.
- Mit den verschiedenen Lernlagen helfen wir die absichtliche Aufmerksamkeit zu verstärken, die Aufmerksamkeit und die Ausdehnung des Inhaltes zu steigern. Das Ziel ist die Aufmerksamkeit zu Übertragen und zu teilen.

- Neben der Erkenntnis verstärken wir die Hervorrufungsfähigkeiten.

Arbeits Charakterische Tätigkeiten

(Selbstbedienung, Tätigkeiten für die Gemeinschaft)

- Unser Ziel, dass in diesem Tätigkeiten solche Fertigkeiten und Eigenschaften entstehen, welche positive Beeinflussung der Kinder zur Gemeinschafts Verbindung.
- Mit positiven Schätzungen, Verstärkungen möchten wir erreichen, dass die Kinder Aufgaben, individuelle Aufträge übernehmen gerne.
- Unser Ziel dass die Kinder in einzelnen Arbeitsarten vielerlei Arbeitsphasen. Mittel kennenlernen, damit sie in Problemslagen diese Kenntnisse verwenden können.
- Die Minderheitssprachkenntnisse, Wortschatzausdrucks bereitwilligkeit der Mittel.
- Mit der Arbeitsphase bekannt machen, sich mit Selbstständiger Sprach Anwendung erweitern, sich konsolidieren.
- Unser Ziel, dass in der Arbeitsbeziehung so viel wie möglich und häufiger in der Minderheitssprach gesprochen wird.

Im Rahmen der Kindergarten Erziehung

1. Die Erziehung der Minderheitssprache und auf den Gesunden Lebensmod

Unsere Aufgaben:

- Solch eine Ausbildung eines Pflegegewohnheitssystem im dem das Kind die Möglichkeit und Gelegenheit bekommt die Minderheitssprache zu benutzen, körperliche, physische Bedürfnisse und Bewegungsansprüche zur Befriedigung.
- Wir versichern die richtige Anwendung der Selbstständigen Körperpflege, Ankleidung, der Mahlzeiten und sind in der Lage die Minderheitssprache zu erkennen, (durch persönliche Vorbildlichkeit).
- Wir fordern die Aufmerksamkeit der Eltern auf, die Verbindung und Benutzung zur Pflege und der Mahlzeiten in der Familie zum Ausdruck bringen zu lassen.
- In Acht nehmen den individuellen Sprachentwicklungstakt und vom eigenen Kind die Ausbildung das Gewohnheitssystemes.

Zwischen den Tätigkeiten der Kinder:

- ✓ Im Gruppenzimmer: Möbel, Gebrauchsgegenstände, Gegenstands benennung und die Übung dieser Namen verbinden mit den Gegenständen der Speisung, die Namenserkennung der Speisen.
- ✓ Im Ankleidraum: die Erkennung der Tätigkeiten in der Minderheitssprache, die Übung der Namen von Körperteilen und Kleidungsstücken (rechts - links, oben - unten und so weiter).
- ✓ Im Waschraum: die Benennung der Gebrauchsgegenständen, Tätigkeitserkennung in der Minderheitssprache (Sauberkeit, Zahnpflege, sich kämmen und so weiter).

- ✓ Im Hof: Geräte, Einrichtung, die Erkennung der Gegenstände und die Übung dieser Namen in der Minderheitssprache.
Diese benutzen wir immer gerichtet an den Besonderheiten der Altersstufe des Kindes.

Die Bezeichnung der Entwicklung am Ende des Kindergartens

- Die Kinder können sich selbstständig reinigen, Zähne putzen, sich kämmen und bei den aufgezählten Tätigkeiten auch die Minderheitssprache gebrauchen.
- Sie kennen die Gebrauchsgenstände die man zum Speisen braucht und die Namen der Speisen in der Minderheitssprache.
- Sie kennen die Räume, die Formen und Grössen des Kindergarten.
- Sie kleiden sich selbstständig und sie gebrauchen für die Namen der Kleidungsstücke die Minderheitssprache.
- Für die Ordnungshaltung in der Umgebung gebrauchen sie die Ausdrücke der Minderheitssprache.
- Kenntnisse erwerben der verschiedenen Tätigkeiten und mit Wörtern und einfachen Sätzen in der Minderheitssprache vermitteln.
- Mit neuen Wörtern Ausdrücke erkennen.

2. Aufgaben:

- Wir versichern im Kindergarten solche Atmosphären wie Liebes volligkeit, Sicherheit, Heiterkeit und Ruhe und in dem Augenblick des eintrittes in den Kindergartenreifen die positiven Wirkungen der Minderheitssprache.
- Wir helfen zu solchen Partner beziehungen welche zur Bildung und lieb gewinnen der Minderheitssprache führen (zum Beispiel: gut sprechente Kind beziehung mit dem nicht sprechenden).
- Die Verständigung der Erwachsenen untereinander (in der Minderheitssprache) die positives als Vorlage dienen der Kinder und gelten als Willensverwirklichung.
- Bei unser Arbeit achten wir auf Zeichen einiger Kinder (Freude, Kummer, Zurückhaltigkeit) was neben der Gemeinschaftshaltung Zeichen des Kindes zur Sprachbeziehung sein können.
- Im Laufe der Tage Fest und Feierlagen entwickeln sich die Gemeinschaftsgefühle, die Erledigung der Aufgaben und die Selbsteinschätzung der Kinder.

Die Tätigkeiten der Kinder:

- Gemeinsame Spiele, gemeinsame Kenntnisse sammeln bei den Beschäftigungen.
- Gemeinsame Spaziergänge, Ausflüge zur Erledigung der Interessen der Gruppe, Aufgaben, Aufträge.
- Geburtstage, Namenstage.
- Gemeinsame Feiertage.
- Geschenkefertigung (Muttertag, Weihnacht, Ostern, Geburtstage, Namenstage, kranken Gefährten und so weiter).

Die Bezeichnung der Entwicklung am Ende des Kindergartens:

- Sie passen sich zu den verschiedenen Benehmungsformen und Vorschriften an.
- Die Kinder mögen in den Kindergarten gehen, sie hängen an den kleinen - grösseren Kameraden und dies befassen sie auch in der Minderheitssprache.
- Interessen an den Kameraden und Erwachsenen gegenüber.
- Sie empfangen die Gäste mit grosser Liebenswürdigkeit.
- Es wird zu ihren Anspruch die ausgebildeten Vorschriften einzuhalten, sie machen sich aufeinander Aufmerksam auch in der Minderheitssprache.
- Sie helfen ohne zu bitten.
- Sie verrichten gerne Aufgaben für die Gemeinschaft.
- Sie sind im Sprach und Sozialgebiet für den Eintritt in die Schule reif.

Gebiete der Sprach Aufgaben einiger Fähigkeitsentwicklung

1. Fähigkeiten

- In den vielseitigen Bewegungstätigkeiten werden der Sprechverstand und Verstehung der Sprachentwicklung wirklich.
- In den vielseitigen Bewegungstätigkeiten der Verständlichkeit mit der Anschauungshilfe in erster Reihe den passiven Sprach Wortschatz zu zunehmen.
- In den abwechslungsreichen Tätigkeiten eignen wir den aktiven Wortschatz und die Sprachausdrücke fort die grosse Bewegungen, gute Ethik, Körperschema, Platzorientierungs Gebüten.
- In der Musik Fähigkeitsentwicklung sich in den aktiven Sprach Wortschatzes erweitern der Begriffspaare, Tonfarben, Instrumentenbenennung.
- In der Musikfähigkeitsentwicklung lernen sie auch die Eigenarten in der Minderheissprache (Musik Betonungen, Bewegungsformen durch spezielle Bewegungen).
- In der Musikerziehung zuhören den bezeichneden Volks - und Kunstliedern, Chorkunstwerke, Instrumenten Musikkunstwerke.

2. Zeichnen, Formen, Handarbeiten

- Erkennen der abwechslungsreichen Techniken in der Anwendung dieser Mittel, Operationen mit Vorgangs benennungen der aktiven Wortschatz- zunehmen.
- In den darstellenten Tätigkeiten mit Betrachtungshilfe verstehen sie die Bitten, Anweisungen.
- Mit einfachen Sätzen oder Ausdrücken sind sie fähig Erfahrungen, Erlebnisse und Meinungen zu erzählen, darzustellen und zu verbinden.

3. Kommunals Tätigkeiten

- In der Kommunalslage sind in erste Linie Antwortenender, Übungen im Rollenkreis versichern wir Möglichkeiten.
- In den abwechslungsreichen Übungsmöglichkeiten streben wir für die schöne, ausdrucksvolle Sprachäul3enung.

- In den Sprechwahrnehmungen und Sprechverstehungs Aufgaben machen sich die Kinder mit den deutschen Spracheigenarten bekannt.
- In den Spielsituationen entwickeln wir das ununterbrochene Sprechen.
- Die Kinder lernen auch in der Minderheitssprache Märchen, Gedichte, Sprüche und Geschichten kennen.

4. Kognitív Tätigkeiten

- Auf Erfahrungswegen sammeln sie aktive Sprachkenntnisse über die Jahreszeiten, über Tiere, über Pflanzen, über Menschen und über Mathematik Kenntnisse.
- In den Erfahrungs, Erinnerungs und verstehungs Vorgang nimmt der aktive Wortschatz zu.
- Die Erkennung der Zusammenhänge begleitet die einfachen Sprach ausdrücke.

Aufgaben aus dem Nationalitäten Kenntnisskreis

1. Im Themakreis Wohnort, Menschen,

- Sich verhaute machen mit den National Gebäuden, Institutionen in den näheren und geräumigen Wohnort (Kirche, Museum, Ausstellungssaal und so weiter).
- Auf Erfahrungswegen verschaffen sie sich über die Pflanzen, Blumen und Tiere anderen Nationalitäts Kenntnisse (zum Beispiel: Rosmaring, Weinanbau, Schweineschlachten und so weiter).
- Auf Erfahrungswegen lernen sie verschiedene kleinere Volks Meisterhand werke kennen wie zum Beispiel in den Familien geschäften.

2. Geistige Kultur:

- Örtliche Sammlungen mit Sprüchen, Gedichten, Grüßen, Liedern und Volks liedern.
- Die Kennenlernen der Volksinstrumenten, Bewegungs - Spiele und Gesellschaftspiele auch in der Landsprache.
- Örtliche Märchen, kurze Geschichten, Sprach gewändt, Rätsel und Fragen zu erkennen.

3. Sachliche Kultur:

- Sich bekannt machen mit dem Erfahrungs und Anschauungsweg der Landwirtschaftlichen Arbeiten Nationalitätenfrage in der Gegend (dörflicher Hof, charakteristische Wirtschaft und so weiter).
- Bekannt machen mit den Volkstrachten, einzelne Teile im Kindergartenleben (im Spiel, an Feiertagen) gebrauchen.
- Sammeln sie achliche Erinnerungen von Einbeziehung der Eltern und Grosseltern, diese plazieren Sie nach der gruppierung ins Gruppenzimmer.
- Fertigen sie Volkskinderspiele an mit der Hilfe der Grosseltern und der Kindergärtnerin.
- Bei den Tätigkeiten im Kindergarten verwenden wir solche Stoffe und Techniken der bezeichneten Nationalität (Stroh, Federn, Ruten, Ton, Wolle, Sticken, Fädeln, Weben, flechten und so weiter).

4. Idealmittelungs Ausbildung:

- Lernen sie die Nationalengebräuche mit Liedern, Tänzen, Rhythmen und Spielen kennen (Kirchweih, Hochzeit, Fasching und so weiter).
- Die alte Küchenkunst kennenlernen, Verbundes mit der Modernen Ernährung (backen, die Benutzung von Obst trocknen, dören, Marmelade kochen, Würzen mit typischen Gewürzpflanzen (Rosmarinng, Dille)).
- Zu den Nationalitätenfeiertagen eigenatige herumtragente Geschenks fertigunge (Weihnachten, Ostern).

Grundsatz der Methoden lehre

- Folgerichtig des deutschen Sprachgebrauches in allen Sprachlagen.
- Folderungs würdigen Sprechmoden ist der Teil der Kindergärtnerin.
- Individuelle Sprechentwicklung beachtung der eigenarten und des Lebensalters.
- Spielerrische Entwertung.
- Bedingungen und Versicherung zur Verstehungs lage zum entsprechenden Benehmen, zur mündlichen Ausdrucksbereitwilligkeit, Übung des fließenden Sprechen.

Die Bezeichnung der Entwicklung am Ende des Kindergartens

- Sie kennen und benennen die Körperteile in deutsch, sie kennen mit den Körperschema verbundenen Postpositionen, Richtungen.
- Sie erkennen die deutsche Musik bezeichnungen Tätigkeiten. (typische Bewegungen, Raumformen, Musikalische, Betonungen).
- Wir erkennen auf Grund der Eigenart die deutsche Musik. Sie können unterscheiden zwischen der ungarischen Volksmusik und der Heisigen deutschen (schwäbisen) Musik.
- Sie kennen typische Volks Nationalitäten Instrumente (Mundharmonika, Harmonika, Blasinstrumente).
- In den Zeichnungen an manuell Handsentwicklung in unseren Tätigkeiten benennen sie deutsch und sie verwenden Gegenstände, Gerätz, Arbeitsvorgänge, Formen, Farbe.
- Die Kinder verwenden ihre deutschsprachigen Kenntnisse der Besonderheiten der Altersstufe entsprechend.
- Sie können sich in den verschiedensten Lagen entsprechend gegen einander über benennen (Einfache Fragen, in Antwortskräftigen Rollenkreis in allen Lagen).
- Sie tun Unterschiede in den Sprachgebrauch (deutsch, ungarisch).
- Sie können selbständig Gedichte, Sprüche in deutscher Sprache, Mundart sagen.
- Sie nehmen aktiv an der Dramatisierung der deutschen Märchen teil.
- Sie benennen Gegenstände, Arbeiten, Gebäude, sie sprechen über Arbeitsvorgänge, Ereignisse Deutsch.
- Sie benennen Pflanzen, Tiere, Jahreszeiten.
- In den mathematische Tätigkeiten zählen sie deutsch.

9. A fejlődés jellemzői

9. 1. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

Az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai munkához.

A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek:

Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama. A felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.

Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.

A cselekvő - szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi, fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni. Minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot. Tisztán ejti a magán - és mássalhangzókat, (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek). Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat. Ismeri, és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait. Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét. Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek. Elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan** is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására. Képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek

Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségleteinek kielégítését. Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladatartásban, a feladatokat

egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg. Kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

9. 2. Az iskolába lépés feltételei

A beiratkozáshoz szükséges feltételek:

2011.évi CXCV. törvény A nemzeti köznevelésről 45.§

45. § (1) Magyarországon - az e törvényben meghatározottak szerint - minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni.

(2) A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelessé válik. Az a gyermek, akinek esetében azt a szakértői bizottság javasolja, további egy nevelési évig az óvodában részesül ellátásban, és ezt követően válik tankötelessé. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a kormányhivatal a szülő kérelmére szakértői bizottság véleménye alapján engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kor előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését.

(4) A tankötelezettség kezdetéről

- a) az óvoda vezetője,
- b) ha a gyermek nem járt óvodába az iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság,
- c) az óvoda, az iskola vezetője vagy a szülő kezdeményezésére az iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság dönt.

A beiskolázáshoz szükséges adminisztratív, formai feltételek:

Az óvoda a tanköteles korba lépéskor a gyermek fejlettségével kapcsolatosan szakvéleményt, (igazolást) ad, amely négy féle javaslatot tartalmaz:

- A gyermek elérte az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget.
- A gyermek még egy évig óvodai nevelésben részesüljön.
- A gyermek szakértői és rehabilitációs bizottsági vizsgálaton vegyen részt.
- A gyermeket az iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából a szülő vigye el a nevelési tanácsadóba.

A tanköteles tanulókat a kormányhivatal által meghatározott időszakban kell a szülőnek beírni a lakóhely szerint illetékes, vagy a választott iskola első évfolyamára. A beíratás időpontja megelőzi a tanév megkezdésének idejét.

A beíratáskor be kell mutatni:

- A szülő, (gondviselő) személyi igazolványát és lakcímkártyáját.
- A gyermek születési anyakönyvi kivonatát és lakcímkártyáját.
- A gyermek fejlettségéről szóló óvodai szakvéleményt.

A gyermek iskolai felvételének gyakorlata:

A gyermek iskolai felvételéről első fokon az iskola igazgatója dönt, elutasítás esetén a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Ráckevei Tankerületének igazgatója hivatott a felül bírálati kérelmet elbírálni.

10. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

A jegyzék e dokumentum 1. sz. mellékleteként szerepel.

A fenntartó elfogadta, jóváhagyta az igényünket, a mindenkori költségvetési keretek és lehetőségek függvényében történik a megvalósítás. Önkormányzatunk Képviselő- testülete mindig figyelemmel kíséri a pályázati lehetőségeket, az ahhoz szükséges önrészt biztosítja, hogy közösségünk és intézményei megfelelő színvonalon működjenek, fejlődjenek, gyarapodjanak.

11. Legitimációs záradék

Egyetértését nyilvánította:

1. Szülői Munkaközösség elnöke

Név:.....

Dátum:.....

2. Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke

Név:.....

Dátum:.....

Elfogadta:

Az óvoda nevelőtestülete:

1..... 2.....
3..... 4.....
5..... 6.....

Dátum:.....

Jóváhagyta:

Szigetbecse Község Önkormányzat Képviselő- testülete.

Polgármester.....

Dátum:.....

Jegyző.....

Dátum:.....

Tájékoztatásul hivatalosan megkapják:

- Szülői Munkaközösség elnöke
- Minden érdeklődő óvodahasználó szülő

11. 1. Érvényességi rendelkezések

A Pedagógiai program érvényességi ideje:

2017. szeptember 01.- től visszavonásig.

Esetleges módosítás indokai:

- Szervezeti átalakulás.
- Ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt.
- Ha megváltoznak a program megvalósításának feltételei.
- Ha egyéb érdekegyeztető fórummódosítást javasol.

Esetleges módosítás előterjesztése:

- Szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.
- Írásbeli előterjesztés az óvoda fenntartója felé.
- Szülői kezdeményezés, írásbeli előterjesztés az óvoda nevelőtestülete felé.

A pedagógiai program felülvizsgálatának mechanizmusa:

Minden tanév végén elemezzük, értékeljük a program cél-és feladatrendszerének megvalósulását. A folyamatos értékelések képezik az esetleges módosítás alapját.

11. 2. Javasolt irodalom

Dr. Bucherne Nándorné-Faust Dezsőné- Zadravecz Teréz: Néphagyományőrzés az óvodában

(HANI. Alapítvány 1991.)

Tarján Gábor: Mindennapi hagyományok

(Mezőgazdasági Kiadó, 1984.)

Berhidai Magdolna - F. Nagy Tibor - Kiss Anna: Máktündérek, csutkanépek.

(Budapest, 1984.)

Dömötör Tekla: Magyar népszokások

(Budapest, 1985.)

Ludánszkiné Szabó Éva: Óvodai zenei hagyományápolás, népszokások

(Hajdúböszörmény, 1995.)

Guzsalyas Folyóirat

(Budapest Művelődési Központ)

Forrai Katalin: Ének az óvodában

(Zenemű Kiadó, Budapest, 1974.)

Bakonyiné Vincze Ágnes - Nagyné Kasza Ilona: Mozgás-öröm a szabadban

(MPT. Budapest, 1989.)

Dr. Tóthszöllősiné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában

(Budapest, 1994.)

Porkolábné Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában

(Budapest, 1992.)

Pereszlényi Éva - Porkolábné dr. Balogh Katalin: Játék-mozgás-kommunikáció óvodai program (Budapest, 1997.)

Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel

(Szolnok, 1997.)

Rosa Mammel: Deutsch im kindergarten I. II. III.

(Budapest, 1995. 1997.)

Theresia Talabér: Spiel mit dem Wort, Spiel mit der Sprache

(Budapest, 1998.)

Christian Hoerburger: Oh ene nene mei

(Budapest, 1997.)

11. 3. Felhasznált irodalom

363/2012.(XII.17.) Kormányrendelet Az óvodai nevelés országos alapprogramjáról

2011.évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

Helyi néphagyományőrző nevelési program
(Szigetbecse, Tóparti Óvoda, 1999. 04. 06.)

Faust Dezsőné: Néphagyományőrző óvodai program
(Gödöllő, OKI. 1997. NOP. OVI.)

A nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei
(Magyar Közlöny, 95. sz. 1997.)

17/2013.(III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

Deli Andrásné-Nagy Jenőné: Útmutató a Nemzeti, etnikai kisebbségi óvodák helyi pedagógiai programjának elkészítéséhez
(OKI. Program-és tantervfejlesztő Iroda, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Iroda, Budapest, 1998.)

Tompicsné Cziegler Franciska: Kétnyelvű óvodai program
(MNÁMK. Baja, 1998.)